فەرهەنگی زاراوەکانی فەلسەفە و زانستە کۆمەڵایەتییەکان

ئینگلیزی-فارسی-کوردی

ئامادەکردنی

فەرشید شەریفی

بەرگسازی: قادر میرخان

لە بڵاوکراوەکانی دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

بەرهەمەکانی وەرگێڕ:

١- هەشت نامە ــ **گۆنتەرگراس، کینزابۆرۆئە ــ لەگەڵ شۆرش جوانرۆیی ــ دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم ــ سلێمانی ٢٠٠٢**

٢- فێربین چۆن بەسەر ترس و دڵەڕاوکێی خۆماندا زاڵ بین ـ **جۆرج باربارن ــ لەگەڵ شۆڕش جوانڕۆیی ــ بنکەی ئەدەبی گەلاوێژ ــ سلێمانی ٢٠٠٢**

٣- نامەیەك دەربارەی لێکبووردن ــ **جۆن لۆك ــ لەگەڵ شۆڕش جوانڕۆیی ــ خانەی وەرگێڕان ــ سلێمانی ٢٠٠٤**

٤- تێگەیشتنی تیۆرە سیاسییەکان ــ **تووماس ئسپراگێنز ــ خانەی وەرگێڕان ــ سلێمانی ٢٠٠٥**

٥- کورتە مێژووی گۆڕانکارییەکانی کۆمەڵناسی ـ **بوتول ــ خانەی وەرگێڕان ــ سلێمانی ٢٠٠٥**

٦- فیمینیزم ـ **جیەن فریدمەن ـ خانەی وەرگێڕان ــ سلێمانی ٢٠٠٦**

٧- **ئێمە و مۆدێرنییەت – داریوش ئاشووری -(ئامادەی چاپ)**

٨- فەرهەنگی زاراوەکانی فەلسەفە و زانستە کۆمەلأیەتییەکان ــ **ئینگلیزی ــ فارسی ــ کوردی (ئامادەی چاپ)**

ئەم كتێبە پێشكەشی بارەگای هەموو ئەو كەسانە بێت
كە تەنانەت فێری یەك وشەی كوردییان كردووم

ناوی كتێب: فەرهەنگی زاراوەكانی فەلسەفە و زانستە كۆمەڵایەتییەكان
ئامادە كردنی:فەرشید شەریفی
بابەت:فەرهەنگ
مۆنتاژی كۆمپیوتەر:سەیران عەبدورەحمان فەرەج
بەرگ:قادر میرخان
سەرپەرشتیاری چاپ:فەرهاد رەفیق
تیراژ:١٥٠٠ دانە
نرخ:٣٧٥٠ دینار
ژمارەی سپاردن(١٠٧٦)ی ساڵی ٢٠٠٦
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم
چاپی یەكەم ٢٠٠٧
كوردستان سلێمانی
www.serdam.info

A GLOSSARY
OF TECHNICAL TERMS OF PHILOSOPHY AND SOCIAL SEINCES

ENGLISH – PERSIAN - KURDISH

FARSHID SHARIFI

پێرست

وتەیەك

دیارە فەرهەنگ نووسی لەناوگەلی کورددا لەچاو نەتەوەکانی دیکە مێژینەیەکی زۆری نییە و ئەگەر چاوێکی خێرا بەمێژووی فەرهەنگ نووسی کوردیدا بخشێنین،بۆمان دەردەکەوێت کە زۆربەی ئەو فەرهەنگانەی کە لە دوو سەدەی رابردوودا نووسراون،زیاتر ئەرکی فێرکارییان هەبووە،بەتایبەت لەبواری ئایینـدا،وەك نۆبەهاری ئەحمەدی خانی کە مەبەستی فێرکردنی قورئان و وتەکانی ئایینی ئیسلام بووە.پاشانیش فەرهەنگەکانی دیکەش هەر ئەو وشانەیان لەخۆ گرتووە کە پێوەندییان بە سروشت و شاخ و داخ و ئاژەڵداری و کشت و کاڵ و لایەنەکانی تری پێوەندیداربەکۆمەڵی کوردەوارییان هەبوە و هەیە.بەڵام بە هۆی پێشکەوتنی تەکنۆلۆژیا و داهاتنی هەمووجۆرە کەرەسە و ئامێرێکی نوێ و هەروەها سەرهەڵدانی شۆڕشەکۆمەڵایەتی وفەرهەنگی و سیاسی و قوتابخانە جۆراوجۆرە فکری و فەلسەفییەکان و چەندین هۆکار و دیاردەی تریش ،بەلێشاو وشە و زاراوەی تازەیان لەگەڵ خۆیانداهێناوە و مرۆڤیش ناچارە بۆ دوانەکەوتن لەقافڵەی زانست و مەعریفە و بیرکردنەوەی مۆدێرن،کەڵکیان لێ وەربگرێت.

بەداخەوە کوردکەمتر خۆی لە قەرەی نووسینەوە و کۆکردنەوەی وشە و زاراوەی تازە داوە و لەم رووەوە لە هەموو لقە زانستی و فکرییەکاندا بۆشاییەکی یەکجار گەورە دەبینرێت و کەواتە پێویستی بە ئاوڕدانەوەیەکی جیدی لەو مەسەلەیە هەیە و هەرئەو بۆشاییەش هاندەری سەرەکی نووسینەوەی ئەم فەرهەنگەی بەردەستان

بــووه.دەبــێ ئامــاژە بــەوەش بکــەم کــە سەرچــاوەی ســەرەکی ئــەم کتــــــێبە،فەرهەنگی زاراوەکــــــانی فەلسەفەوزانـــــــستە کۆمەڵایەتییەکان،کۆکراوەی«ماری بریجانیان»بوە کە ئەویش بۆ خــۆی کەڵکی لە٥٣٥کتێب وەرگرتووە(٣٤٥کتــێب بــۆ وشــە ئینگلیزییــەکان و ١٩٠کتێب بۆ وشە فەرەنسییەکان).منیش کەڵکم لە هەڵبژاردەیەکی ئــەو فەرهەنگە و چەند فەرهەنگ و فەرهەنگۆکی تر وەرگرتووە.هــۆی ئــەو هەڵبژاردنەش ئەوە بــوو کــە فەرهەنگەکــە لــەخۆگری وشــە و زاراوەی هەموو بوارەکانی کۆمەڵناسی،فەلسەفە،زماناسی،دەروونزانی،زانــستە سیاسییەکان،ئابووری،ئامار،فــــــــــــــــــــــــــــێرکاری و راهــێنان،بەڕێوەبەرێتی(مــدیریت) جوانناســی،هونەر،ماف و ...بــوو و هاوتادانان بۆ وشەکانی ئەو هەموو بوارەش بەڕاستی بەتاقەکەسێك و تەنانەت دووکەس و سێ کــەس ناکرێــت و پێویــستی بــە لیژنەیــەکی چەندکەســی هەیــە کــە پــسپۆڕی ئەوبوارانــە بن،هەربۆیــە تــەنها هەڵبژاردەیەك لەو وشەو زاراوانەم نووسیوەتەوە،کە ئەڵبەتــە زیــاتر گرنگایەتی بەوشــەکانی کۆمەڵناســی ،فەلــسەفە،دەروونزانی،ئابووری وزانـــستە سیاســـییەکان دراوە و ئـــەوانی تـــریش بەپـــێی توانـــا هەڵبژێردراون.

شیاوی باســە کــە ئــەو وشــە کوردیانــەی کــە لەبەرانبــەر وشــە فارسییەکاندا دانراون،مەرج نییە هاوواتای یەکتری بن و هەر وشــەیەکی کوردی لەبەرانبەر وشە فارسییەکەیدا دانرابێت ،بە واتایەکی تر ،هــەوڵ دراوە بۆ هەر وشەیەکی کوردی وشەیەکی فارسیش دابنرێت.رەنگە هەنــدێ وشە و زاراوەش لەم کتێبەدا هەبن کە بەدڵی هەنــدێ کــەس نــەبن و بــە داتاشراویان بزانن ،بــەڵام راســتییەکەی ئەوەیــە کــەزۆر وشــە و زاراوەی نوێی ئینگلیزی و فارسی هــەن کــە هاوتایــەکی کوردییــان نییــە و یــان ئەگــەریش هەبێ،بەتــەواوەتی واتــای ســەرەکی وشــەکە بەدەســتەوە نادەن،هەربۆیە بە پێویست زانرا بۆ هەر وشەیەك چەند واتایەك دابنرێت

تاکوو خوێندکار،یان وەرگێڕی کورد کامیانی بە پێویست زانی ،کەڵکی لێ وەربگرێت.

ماوەتەوە بڵێم کە یەکێك لە باشترین ڕێگەکانی دەربازبوون لە قەیرانی وەرگێڕان و کەمبوونی وشە و زاراوەی نوێ لەزمانی کوردیدا،دانانی فەرهەنگە و لەو ڕێگەیەوە تارادەیەکی زۆر ئەم کێشەیە چارەسەر دەکرێت و ئەم فەرهەنگەی بەردەستیشتان دڵنیا نیم تاچەند سەرکەوتوو و بێ هەڵە و نوقسان بێت ،بەلام دڵنیام کتێبخانەی کوردی پێویستی پێیەتی و هەروەها پێویستی بەچەندین فەرهەنگی تری لەم جۆرەی هەیە کە هیوادارم کەسانی دڵسۆز و شارەزاتر بەئەنجامی بگەینن.

فەرشید شەریفی - پاوە ٢٠٠٤

A

ab-avo	پیشینه	پێشینه مێژینه
abductive	فرضیه	گریمانه
aberartive	گمراهی انحراف	لادان گومڕابوون
abiding(the)	ماندگار چیزماندگار توانایی استعداد توان قدرت	نەمر هەرمان هەمیشەیی توانایی بەهرە هێز دەسەڵات
abnegation	ازخود گذشتگی انصراف	لەخۆبوردوویی پاشگەزبوونەوە پەشیمان بوونەوە
abnormal	غیرعادی	نائاسایی

	نابهنجار غیرمتعارف	ناسروشتی ناباو
abnormal behavio	رفتار نابهنجار	رەفتاری نائاسایی رەفتاری ناباو
abolition	امحاء	توانەوە نابوودی سڕینەوە
aboriginal	بومی	ناوچەیی خۆجەیی
abreaction	خنثی سازی	پووچەڵ کردنەوە رەت کردنەوە
abcolute	محض مطلق	پەتی رەها
abcolute arbitrary do-minion	سلطه مطلق ومستبدانه	دەسەڵاتی رەها دەسەڵاتی دیکتاتۆرانە
abcolute being	هستی مطلق موجود مطلق	بوونی رەها بوونەوەری رەها
abcolute ego	علت اصلی ریشه من مطلق	هۆکاری سەرەکی سەرچاوەی منی رەها
abcolute freqncy	فراوانی مطلق	فراوانێتی رەها
abcolute knowl edge	معرفت مطلق شناخت مطلق	مەعریفەی رەها زانستی رەها
abcolute necessary	مطلقاً ضروری	تەواوپێویست

		زەروورەتی رەها
abcolutism	خودکامگی حکومت استبدادی حکومت مطلقه	دیکتاتۆرییەت حکوومەتی دیکتاتۆری حکوومەتی رەها
abstinece	شکیبایی	سینگ فراوانی بە تاقەت بوون
abstract	انتزاع مجرّد هنر تجریدی	رووت ئەبستراکت هونەری رووت هونەری ئەبستراکت
abstract art	مفهومهـــــــــای محض	چەمکە ئەبستراکتەکان چەمکە رووتەکان
abstract aidea	پندارهٔ انتزاعی اندیشه مجرد	ئایدیای ئەبستراکت ئەندیشەی ئەبستراکت
abstractionism	انتزاع گرایی	ئەبستراکت خوازی
abstract materyal ism	ماتریالیـــــــــسم انتزاعی	ماتریالیزمی ئەبستراکت
abstract society	جامعه انتزاعی	کۆمەڵگای ئەبستراکت
abstract thought	تفکر تجریدی	بیرکردنەوەی ئەبستراکت
abstruse	مبهم غامض	تەم ومژاوی تەماوی

		گرژوئاڵۆز
absurd	پوچ بیهوده یاوه ناممکن	پووچ بێهوودە بێ فایدە بێ کەڵک وڕێنە مەحاڵ
abundance	وفور فراوانی	فراوانی
abyss	ژرفنا فرهنگستانی دانشگاهی مدرسی	قووڵایی ناواخنی بابەتێک ئەکادیمی زانکۆیی وانەیی زانستی
academic	آزادی بحث و تحقیق. آزادی دانش پژوهی.	ئازادی باس ولێکۆڵینەوە ئازادی تۆێژینەوە
academic freedom	فرهنگستان تعلیم گاه	فێرگە خوێندنگە
acapitalistic	غیرسرمایه داری	ناسەرمایەداری
accelerated growth	رشدشتابنده رشدسریع	گەشەکردنی خێرا. گەشەکردنی ڕوولە

		زیادبوون.
acceleration	شتاب	خێرابوون
	سرعت	خێرایەتی
acceptable	پذیرفتنی	پەسەندکراو
	قابل قبول	قابیلی پەسەندکردن
acceprtance	پذیرش	وەرگرتن
		قبووڵ کردن
		پەسەندکردن
accidend	تصادفی	هەڵکەوت
	حادثه	رووداو
	ضمنی	کارەسات
	اتفاقی	ناڕاستەوخۆ
		بەهەڵکەوت
accommodation	انطباق	تەبابوون
	توافق	رێکەوتن
	سازش	سازگاری
	همبستگی	یەکێتی
accompaniment	همراهی	هاوڕایی
	همگامی	هاوڕێیەتی
		هاوبیروڕابوون
according	برطبق	بە گوێرەی
	به میزان	بەپێی
	تبیین	بەڕادەی
	توضیح	روونکردنەوە

account for	توجیه	پاساوهێنانەوە
		بیانوو هێنانەوە
accounting	شمارشگری	ژماردن
		ژمێریاری
acculturation	فرهنگ پذیری	وەرگرتنی فەرهەنگ
		بەفەرهەنگی بوون
accumulation	انباشتگی	کەڵە کە بوون
	تراکم	چڕێتی
	تجمع	کۆبوونەوە(ی سەرمایە)
	ازدیاد	زیادبوون
	انباشت	
accuracy	دقت	وردبینی
accusative type	حالت مفعولی	حاڵەتی بەرکاری
		حاڵەتی مەفعوولی
achivement	دستاورد	دەستاورد
	تحصیل	دەسکەوت
	فعالیت	بەدەست هێنان
	دستیابی	چالاکی
	توفیق	سەرکەوتن
achivement mo	انگیزه موفقیّت	مەیلی سەرکەوتن
tive	انگیزه پیشرفت	مەیلی سەرکەوتن
	انگیزه کسب	مەیلی پێشکەوتن.
	موفقیت	مەیلی سەرکەوتن
		بەدەست هێنان .

acquire	کسب کردن فراگرفتن	بەدەست هێنان فێربوون یادگرتن
act	کنش فعل عمل کار	کردە کار
action and reac tion	کنش و واکنش	کاروکاردانەوە کردەوپەرچەکرداری
active	فعّال موّثر معلوم	چالاک کاریگەر کارتێکەر بزۆز ئاشکرا
active agent	فاعل کارگر	بکەری کاریگەر
active behavior	رفتار فعال	رەفتاری چالاک
active being	موجود فعال	بوونەوەری چالاک
active crowd	جماعت فعال گروه فعال	جەماوەری چالاک گرووپی چالاک
actor	عامل	هۆکار
actor reason	عقل بالفعل	عەقڵی چالاک عەقڵی بزۆز

acuity	تیزحسی	زیرەکی
	حساسیت	هۆشیاری
	تیزبینی	تێژبینی
acuteness	تیزهوشی	تێژبینی
	ریزبینانه	زیرەکی
	تیزبینی	هۆشیاری
		باریک بینی
adaptation	سازگاری	سازگاری.
	انطباق	تەبابوون.
	تطبیق	خۆگونجاندن.
	عادت به محیط	خۆگونجاندن لەگەڵ ژینگەدا.
adepted	سازگار	سازگار
	سازش پذیر	خۆگونجێنەر
addition	افزایش	زیادبوون
		زیادکردن
administration	اداره	بەڕێوە بردن
	ارشاد	رێنمایی کردن
	اداره امور	بەڕێوە بردنی کاروبارەکان.
	مدیریت	بەڕێوەبەرایەتی.
admission	پذیرش	قبووڵ کردن
		پەسەندکردن
		وەرگرتن
adolescence	نوجوانی	مێرمناڵی

	بلوغ	بالّق بوون
		پێگەیشتن
adoptive-parents	پدرومادرخوانده	زڕدایک وزڕباوک
		باوه پیارەوباوەژن
		نادایک وناباوک
adroitness	مهارت	توانایی
		لێهاتوویی
		کارامەیی
		لێوه شاوەیی
adulation	تملق	ریاکاری
	ستایش چاکرانه	ماستاوکردن
		نۆکەری
		ستایشی نۆکەرانه
adult	سالمند	بەسالاچوو
	بزرگسال	پیر
		گەورەسالّ
		پێ لەتەمەن ناو
adult age	بزرگسالی	بەسالاچوویی
	سالمندی	پیری
	بلوغ	گەورەسالّی
		بالّق بوون
advance	پیشرفت	پێشکەوتن
	پیشتاز	پێشڕەو
advance	پیشرفته	پێشکەوتوو

advancement	پیشبرد پیشرفت	بەرەوپێشەوە بردن پێشکەوتن
adverse trade	صعود	سەرکەوتن
adverse trade	تجارت منفی دادوستد ناپایا	بازرگانی نێگەتیڤ بازرگانی سلبی کڕین وفرۆشتنی کاتی
advertising	تبليغات تجارتی تبليغات	پڕوپاگەندەی بازرگانی پڕوپاگەندەکردن
advice	نظر مشورتی پیشنهاد	راوێژکاری بیروڕای راوێژکارانە پێشنیار
advice note	اطلاعیّه	راگەیەنراو ئاگاداری بانگە واز
advisor	مشاور راهنما	راوێژکار رێنما رێ پیشان دەر
advisory	مشورت رایزنی	راوێژکردن بیروڕا گواستنەوە
advisory staffe	ستاد مشورتی	ستاڤی راوێژکاری بنکەی راوێژکاری
advocate	حامی پشتیبان	پشتیوان یاریدەدەر یارمەتی دەر

		هاریکار
aesthetic	زیبایی شناسی	جوانی ناسی ستاتیکا
affect	عاطفه هیجان	سۆز. عاتیفه. مهیرەبانی. جـــــۆش وخرۆشـــــی دەروونی.
affective	انفعالی تاثرزا عاطفی	کارتێکراو کاریگەر کارتێکەر سۆزاوی عاتیفی
affective domain	زمینه عاطفی حیطه انفعالی	بواری عاتیفی سۆزاوی بوون بواری کارتێکراو
affective thinking	تفکّر عاطفی	بیرکردنەوەی عاتیفی
affectivity	واکنش عاطفی	پەرچە کرداری عاتیفی هەست وسۆزنواندن
affinity	قابلیت ترکیب شباهت قرابت بستگی	توانایی تێکەڵ بوون وێکچوون نزیکایەتی لێک نزیک بوون
affirm	تصدیق کردن تایید کردن	دان پێدانان بەڕاست لە قەڵەم دان

		سەلماندن
affluence	فراوانی	فراوانی
	نعمت	نێعمەت
	رفاه	ریفاه
	متمکن	دەوڵەمەند
		ساماندار
age	عصر	سەردەم
	سن	چاخ
	دوران	تەمەن
		قۆناغ
ageing	سالخوردگی	پیری
		بەساڵاچوویی
agent	موّثر	کاریگەر
	نماینده	کارتێکەر
	کننده	نوێنەر
	فاعل	پیشاندەر
		بکەر
		ئەنجام دەر
age of -elightenment	عصر روشنگری	چاخی رۆشنگەری
		سەردەمی رۆشنگەری
agglutinative	چسپیدگی	لکان
	التطاق	پێوە لکان
	پیوندی	پێوەنووسان
		پێوەندی
aggregate	انبوهه	کۆمەڵ
	مجتمع	کۆمەڵگا

	کلّ توده	گشت هەموو کۆمەڵانی خەڵک جەماوەر
aggregate saving	پس انداز کلّی	پاشەکەوتی گشتی پاشەکەوتی هەمەکی
aggression	پرخاشجویی تهاجم تعرّض	شەڕاشۆیی شەڕەنگێزی هێرش بردن پەلاماردان دەسدرێژی کردن
agitation	تهییج تحریک	هاندان پاڵ پێوە نان دنەدان
agitators	آشوبندگان	ئاژاوەچییەکان ئاژاوەگێڕەکان ڕاپەڕیوەکان تێکدەرەکان شێوێنەرەکان
agnosticism	شکاکیّت فلسفۀ« لاادری»	گومانکاری گومان کردن فەلسەفەی نازانم ڕێبازی «نازانم»
agoraphobia	ترس از فضای باز.	ترس لەشوێنە کراوەکان ترس لەشوێنە بەرزەکان

	ترس از مکانهای وسیع.	
agreement	تطبیق موافقت همراهی	خۆگونجاندن گونجاندن هاوڕایی هاوبیروڕایی تەبایی هاوفکری
agriculturalpopulation	جمعیت کشاورز	جەماوەری وەرزێر جەماوەری فەلا
aim	هدف مقصود غایت	ئامانج مەبەست کۆتایی ئاکام
albocracy	حکومت سفیدپوستان	حکوومەتی سپی پێستان دەسەڵاتدارێتی سپی پێستان
algebric logic	منطق جبری	لۆژیکی جەبری
alien	بیگانه	نامۆ بەخۆنامۆبوو
alienation	بیگانه شدن بیزاری دورماندگی	نامۆبوون بێزاری نەفرەت دوورکەوتنەوە دوورەوڵاتی

allegorical interpreta- tion	تاويل	لێکدانەوە ڕاڤەکردن ماناکردن شرۆڤەکردن
all-highest reason	برترين خرد	سەرترین عەقڵ سەرووترین عەقڵ
alliance policy	سياست هم پيمان يابى	سیاسەتی دۆزینەوەی هاوپەیمان . پلانی هاوپەیمان دۆزینەوە.
all-knowing	همه دان عالم مطلق علاّم	هەمووشت زان زانا شارەزا بەئاگالەهەمووشت
all mankind	كلّى كلاّ عموماَ مشترک	گشتی هەمەکی بەگشتی هاوبەش بەشدار
allocate(to)	تخصيص دادن	تەرخان کردن
all-or-nothing princi- ple	اصل همه ياهيچ	پرەنسیبی هەموو،یان هیچ. هەموشتێک یان‌هیچ شتێک.
allowance	تعديل قيمت	تەعدیلی نرخەکان

allowng of being given	قابل اعطا	قابیلی بەخشین
all-potency	قدرت مطلق	دەسەڵاتی رەها
	همه توان	دەسەڵاتی پەتی
		تەواو توانا
		بەدەسەڵات
		دەسەڵاتدار
allusion	اشاره	ئاماژە
	رمز	هێما
		رەمز
allusiveness	رمزی	رەمزی
		هێمایی
		نهێنی
all-wisdom	حکمت مطلق	حیکمەتی رەها
		زانایی رەها
alms	صدقه	خێرات
	خیرات	خێرات کردن
		یارمەتیدانی هەژاران
alone	فرد(اسم الاهی)	تاک
		تەنها
		یەکێک لەناوەکانی خوا
alloofness	دوری گزینی	خۆ بەدوورگرتن
		دوورگرتن
		خۆ دوورخستنەوە
alpha-rhythm	موج آلفا	تیشکی ئالفا
		شەپۆلی ئالفا

		ریتمی ئالفا
alteration	دگرگونی	گۆڕانکاری
	گردش	گۆڕان
	استحاله	سووڕانەوە
	تغییر	توانەوە
		لەناوچوون
alternative	چاره	ڕێگەچارە
	جانشین	چارەسەر
	بدیل	جێگر
	مترادف	جێ نشین
	على البدل	ئەڵتەرناتیڤ
		هاوتا
		هاوواتا
altruism	دیگرگرایی	ئەویدی خوازی
	غیرپرستی	ئەویدی پەرەستی
amalgam	امتزاج	تێکەڵ بوون
	ترکیب	تێکەڵاوی
	ادغام	تێکەڵاوبوون
ambiguous	مبهم	تەم ومژاوی
	دوپهلو	تەماوی
		چەندواتایی
		چەندمانایی
ambition	جاه طلبی	پلەوپایەخوازی
	بلندپروازی	مەقام پەرەستی
	فزون جویی	بەرزە فڕی

		فرەخوازی زیادەخوازی
ambivalent attitude	گرایشهای متضاد رفتارهای متضاد	داگەڕانەدژبەیەکەکان مەیلەدژەیەکەکان رەفتارە دژبەیەکەکان
ame	نفس ذات	خود زات دەروون
amelioration	بهسازی اصلاح	چاکسازی چاکسازی کردن
amoral	غیراخلاقی ضداخلاقی	نائاکاری دژەئاکاری نامرۆڤانە نائینسانی
amount	مبلّغ	پڕوپاگەندەچی پڕوپاگەندەکەر برەوپێدەر
amphibious	دوزیستی	دووژیانی دووژینگەیی بوونەوەرانی ئاوی وخاکی
analog	قیاسی	قیاسی بەراوردی
analogy	شباهت	وێکچوون

	همانندی	لێکچوون
	قیاسی	لەیەک چوون
		قیاسی
		بەراوردی
analysis	تجزیه	دابەش کردن
		بەش بەش کردن
		شیکردنەوە
		شیکاری.
analysis factual	تجزیه و تحلیل	شیکردنەوەولێکۆڵینەوەی
	عینی	عەینی
analysis of elements	تحلیل عناصر	لێکۆڵینەوەی توخمەکان.
		شـــــــــــــیکردنەوەی
		پێوەندییکان.
analysis of relation-ships	روانکاو	دەروون شیکار
	تحلیل گر	دەروون زان
	پژوهشگر روانی	شیکار
		لێکۆڵیار
		لێکۆڵیاری رۆحی
		رەوانناس
analyst	فلسفه تحلیلی	فەلسەفەی شیکاری
		فەلسەفەی لێکۆڵینەوەیی
		فەلسەفەی راڤەکارانە
analytical philaoso-phy	روانشناسی	دەروونزانی شیکارانە
	تحلیلی	رەوانناسی شیکارانە
		پسیکۆلۆژی شیکارانە

پێشبینی کردنی شیکارانه	پیشبینی تحلیلی	analytical psycology
پێشبینی کردنی		
راڤەکارانه		
ئاژاوەخوازی	آشوب گرایی	analytical a priori
ئاژاوەچێتی	هرج و مرج	
بشێوی خوازی	آشوب طلبی	
ئاژاوەوبشێوی		
ئەنارشیزم		
ئاژاوەگێڕی		
ئاژاوەچی	هرج و مرج طلب	anarskism
ئاژاوەگێڕ	آشوب طلب	
ئاژاوەخواز		
بشێوی خواز		
بێ حوکمڕان	فاقد فرمانروا	anarchist
ئەنارشیست	بی نظمی	
بێ حکوومەت		
بشێوی		
بێ نەزمی		
نارێک وپێکی		
بشێوی بەرهەم هێنان.	هرج و مرج	anarchy
بشێوی لەبەرهەم هێناندا.	تولید	
بشێوی لەبەرهەم هێنانی کالادا.		
لێکۆڵیاری لەش	کالبد شکافی	anarchy of production
توێژیاری لەش		
شیکاری لەش		

ancestor	نیا	ئەژداد
	جد	باووباپیر
	اسلاف	پێشینان
ancestor cult	نیاپرستی	ئەژدادپەرستی
anguish	اضطراب	دڵەڕاوکێ
	تشویش	شڵەژاوێتی دەروونی
		شلەژاوێتی رۆحی
animal soul	نفس حیوانی	نەفسی حەیوانی
		نەفسی ئاژەڵ سیفەت
animal spirit	روح حیوانی	رۆحی حەیوانی
	روان حیوانی	رۆحی ئاژەڵ سیفەت
animism	فلسفه اصالت	فەلسەفەی رەسەنایەتی
	جان	رۆح.
	اصالت جان	رەسەنایەتی رۆح
	حیوان پرستی	رەسەنایەتی گیان
		حەیوان پەرستی
		ئاژەڵ پەرستی
		ئاژەڵ خوازی
annihilation in God	فناء فی الله	توانەوەلەخوادا
	انهدام بشر	مردن لەخوادا
annihilation of man		نابوودبوونی مرۆڤ
		لەناوچوونی مرۆڤ
		تیاچوونی مرۆڤ
anormaly	بی هنجاری	بێ رێسایی
		بێ نەزمی

	خلاف قاعده	نانۆرماتیڤ
		نائاسایی
		نایاسایی
		نەگونجاو
		نادەستووری
anomic	خلاء	بۆشایی
	پووچی	هیچی
		پووچی
an sich	فی النفسه	خۆی لەخۆیدا
	فی ذاته	لەزاتی خۆیدا
		فیتری
		خۆڕسک
antagonism	ستیزه جوویی	جەنگەرانی بوون
	مخالفت	شەڕخوازی
	تخاصم	شەڕەنگێزی
	دشمنی	ناکۆک بوون
	ضدیّت	نەیاربوون
		دوژمنایەتی
		دژایەتی
antagonist	متعارض	دەسدرێژی کەر
	آشتی ناپذیر	شەڕخواز
	مخالف	نەیار
		دوژمن
anthropocenttricity	انسان مداری	مرۆڤ تەوەری
	مردم مداری	ئینسان تەوەری
		خەڵک تەوەری

		خەڵک سەنتەری مرۆڤ سەنتەری
anthropoid	انسان نما انسان وار	ئینسان ئاسا وەکووئینسان ئینسان شێوە
anthropomorphism	انسان انگاری همانندانـــــــسان انگاشتن خدا.	بەمرۆڤ زانین بەئینسان زانین. بەئینسان لەقەڵەمدانی خوا. بەئینسان شوبهاندنی خوا
anti capilist	ضد سرمایه داری	دژەسەرمایەداری دژەسەرمایەدار
anticaption	پیشگوویی پیشبینی	پێشگۆیی کردن پێشبینی کردن پێشبینی کردن پێشبینیکردنی ئاینده
anti-crisis-policy	سیاست ضد بحران	سیاسەتی دژە قیران پلانی دژەقەیران بەرنامەی دژەقەیران
anti-feminism	زن ستیزی	دژەژن بوون دژایەتی کردنی ژنان ژن نەیاری دژەژنی
antinomies	تناقضات	دژوازییەکان تەناقوزەکان شتە دژ بەیەکەکان

antiorthodox	سنت ستيز	دژەسوننەت بوون دژایەتی کردنی سوننەت دژەسوننەتی
antiquirianism	كهنه پرستی	کۆن خوازی کۆنەپەرستی سەلەفییەتخوازی ئیرتجاع
anti-semitism	يهود ستيزی ضدسامی	دژە جوو دژەجوولەکە دژەسامی
antithesis	تضاد وضع مقابل نقيض	دژایەتی دژبوون دژایەتی کردن خاڵی بەرانبەر دۆخی بەرانبەر دژەیەک بوون دژوازی
anxiety	نگرانی تشويش دلواپسی اضطراب	نیگەرانی دڵەڕاوکێ دڵەخورپێ شڵەژاوێتی پەرێشانی تووچیان پەشێوی پەشۆکاوی

anxiety theory	تئوری اضطراب	تیۆری دڵەڕاوکێ
		تیۆری دڵەخورپێ
aoeriodie	نامنظم	نارێک
		نارێک و پێک
		نالەبار
		شێواو
		تێکچوو
apocalyptic	فاجعه آمیز	کارەسات ئامێز
	دردناک	ترسناک
		مەترسیدار
		دڵتەزێن
		ئازارهێنەر
apodictic	ضروری	پێویست
	یقینی	زەرووری
		حەتمی
		یەقینی
		باوەڕ پێکراو
		سەلمێندراو
apodictic imperative	امر ضروری	مەسەلەی پێویست
		مەسەلەی زەروری
		مەسەلەی گرینگ
apologist	مدّاح	ستایش گەر
	توجیه گر	تاریف کەر
	مدافع	پاساوهێنەر
		داکۆکی کەر
		پشتیوان

apparent	ظاهری	ڕواڵەتی ڕووکەش
apparception	خودشناسی ادراک نفسانی	خۆناسی خۆناسین ناسینی خود
appetite	میل رغبت اشتها شهوت	مەیل ڕەغبەت حەز ویست شەهوەت ئارەزوو
appetite econcmics	اقتصاد عملی اقتصاد اجرائی	ئابووری کردەیی ئابووری پراکتیکی ئابووری ڕاپەڕێنەر
appraisal	ارزشیابی ارزیابی قیمت گذاری	هەڵسەنگاندن نرخاندن نرخ دانان نرخ دیاری کردن. دیاریکردنی نرخ (ی کاڵا و خزمەتگوزاری و...).
appreciation	درک دریافت فهمیدن ارج گذاری	تێگەیشتن دەرک کردن نرخاندن بایەخ پێدان
approbation	تأیید	قبووڵ کردن پەسەند کردن

	پسند	گونجاو
	مناسب	لەبار
approximation	تخمین	مەزەنە کردن
	تقریب	مەزندە
		مەزەندە
aptitude	استعداد	بەهرە
	توانایی	توانایی
		لێهاتوویی
		کارامەیی
		لێوەشاوەیی
arbitrary	قراردادی	دەسکرد
	اختیاری	بڕیاری
	ارادی	پەیمانی
		ئیختیاری
		ئیرادی
archaic	باستانی	دێرین
	کهن	کەونارا
		کۆن
		قەدیمی
		پێش مێژوو
archeology	باستان شناسی	دێرین ناسی
arehetype	الگو	سەرمەشق
	الگوی کهن	نموونە
	نمونه باستانی	نموونەی دێرین
	نمونه والا	باشترین نموونە

تەلارسازی	معماری	architecture
کوشک سازی	ساختمان سازی	
بیناسازی		
خانووبەرەسازکردن		
قەڵەمڕەو	حوزه	arc-refley
بوار	حیطه	
پانتایی	مساحت	
رووبەر		
مەڵبەند		
ناوچەی پیشەسازی	ناحیه صنعتی	area-industrial
شەڕگە	رزمگاه	area
مەیدانی شەڕ		
بەڵگە	حجت	argument
بەڵگە هێنانەوە	استدلال	
ئیستدلال کردن	شناسه	
گفتوگۆ	مناظره	
دیالۆگ	استناد	
بەبەڵگەقسەکردن		
ئەریستۆکراسی	اشراف سالاری	aristocracy
دەوڵەمەندسالاری	اشرافیت	
دەوڵەمەند مەزنی	حکومت	
حکوومەتی نوخبەکان	برگزیدگان	
حکوومەتی	حکومت اشراف	
هەڵبژاردەکان		
حکومەتی		

		دەوڵەمەندەکان
aristotelianist	ارسطوگرایی	ئەرەستووخوازی.
	پیرو آیین	پــــێڕەوکردنی رێـــبازی
	ارسطو	ئەرەستوو.
arrange(to)	آرایش دادن	رێکخستن
	انتظام	تەرتیب کردن
	ترتیب	رێک و پێک کردن
	نظام	
art	هنر	هونەر
	فن	فەن
	صنعت	تەکنیک
artifacts	مصنوعات	شتە دەسکردەکان
	محصول هنری	دەسکردەکان
		بەرهەمی هونەری
artificer in the	خردورز	ئاسەواری هونەری
	فنّان خرد	
artificial	صناعی	عاقڵ
	ساختگی	هزرمەند
	تصنّعی	بیرمەند
artisan	هنرمند	هونەرمەند.
	صنعت گر	ئارتیست.
		پیشەساز.(ئەوەی کاری
		پیشەسازی دەکا).
art of study	هنر تدریس	هونەری وانە وتنەوە

		توانای وانە وتنەوە
ascendance	جسارت شهامت	ئازایەتی زرنگی نەترسی بەجەرگبوون دلێری بوێری
ascendance	قدرت فائقە	دەسەڵاتی رەها دەسەڵاتی سەرتر دەسەڵاتی لەسەرووتر
ascetic	مرتاض پارسا زاهد سخت گذرانیدن	ریازەت کێش زاهید ژیان لەخۆسەخت کردن لەسەختیداژیان بەسەربردن
asocial	غیراجتماعی جامعە گریز	ناکۆمەڵایەتی. حەزنەکردنبەژیانی کۆمەڵایەتی.
assembly of notables	مجلس برجستگان	ئەنجومەنی هەڵبژاردەکان ئەنجومەنی دەستەبژێرەکان ئەنجومەنی گەورەکان
assessment	ارزیابی سنجش برآورد	هەڵسەنگاندن بەراوردکردن تاوتوێ کردن

assete	موجودی	دارایی
	دارایی	پارەوسامانیکۆکراو
		پارەی زەخیرە کراو
assist ant social	مددکاراجتماعی	یاریدەدەری کۆمەڵایەتی
		یارمەتیدەری کۆمەڵایەتی
		هاریکاری کومەڵایەتی
as such	همچون	وەک
	مانند	وەکوو
	چونان	هاوشێوەی
assumed	مفروض	دانان بەگومان
	فرضی	خەیاڵی
		فەرزکراو
assumption	پیش فرض	پێش گریمانە
	فرض	گریمانە
as though	چنانکه گوویی	وەک بڵێی
astronomy	اخترشناسی	ئەستێرە ناسی
	ستاره شناسی	
atheism	خداناشناس	خوانەناسی
	کفر	کوفر
	الحاد	بێ دینی
	انکار خدا	رەتکردنەوەی خوا
	خداناباوری	باوەڕنەبوون بەخوا
atrocious	خصمانه	دوژمنانه
		نەیارانه

attainmend	دستاود	دەسکەوت
		دەستاورد
attention	دقت	وردبینی
	ریزبینی	تیژبینی
	توجه	سەرەنج دان
		ئاورپلێدانەوە
at term	به هنگام	بەجێ
		بەجێگە
attitude	گرایش	داگەڕان
	نگرش	مەیل
	برخورد	تێ ڕوانین
	تمایل	ڕووبەڕووبونەوە
	طرزفکر	حەزکردن
	برداشت	ویست
	جهت گیری	ڕەغبەت
		جۆری بیرکردنەوە
		تێ گەیشتن
		لایەنگری
attraetion	جذب	ڕاکێشان
	جاذبه	بەرەوخۆهینان
	ربایش	
attribute	خصلت	تایبەتمەندی
	ویژگی	بگۆڕی چۆنی
	متغّیر کیفی	بگۆڕی چۆنایەتی
audience	مخاطب	بەردەنگ

	پیام گیرنده	گوێگر
		بیسەر
		وەرگر
autarch	مستبد	ملهۆڕ
	خودکامه	دیکتاتۆر
	خودسالار	زاڵم
		چەوسێنەر
autarky	اسقلال اقتصادی	سەربەخۆیی ئابووری
	بی نیازی	بێ نیازی ئابووری
	اقتصادی	
authentic	اصیل	ڕەسەن
	سند	بەڵگە
	معتبر	دیکۆمێنت
		باوەڕپێکراو
		جێی باوەڕ
author	آفریننده	خوڵقێنەر
	خالق	داهێنەر
	صانع	
authoritarian	سلطه جو	دەسەڵات خواز
	تسلط طلب	داگیرکار
	اقتدارگرا	
autism	خیالبافی	خیاڵ پەرستی
	خیال پرستی	خەیاڵ چنی
	درون مداری	خودتەوەری
		دەروون تەوەری

autistic thinking	تفکر خیالی	بیرکردنەوەوەی خەیاڵی
autocracy	سلطنت فردی حکومت استبدادی	پاشایەتی تاکەکەسی حکوومەتی دیکتاتۆری
auto-critcs	انتقاد از خود	رەخنە گرتن لەخۆ خۆهەڵسەنگاندن
automatic	خودکار خود به خود ماشینی	ئۆتۆماتیک خۆکار ماشینی
autonomous	مستقل خودگردان	سەربەخۆ سەربەست ئۆتۆنۆم خۆبەڕێوەبەر
avant-gard	پیشرو پیشتاز	پێشڕەو جڵەودار سەرقافڵە رێبەر
aversion	نفرت بیزاری	نەفرەت کینە بێزاری رق لێ بوون
avoidance	پرهیز از محارم (در اصطلاح فروید).	خۆلەمێیینەی خزم پاراستن. ئیزدواج نەکردن لەگەڵ خزمی نزیک وەک

		خوشـک و بـرا و سـێکس نـەکردن لەگـەڵ خزمـە نزیکەکاندا(لای فرۆید).
avoidance motive	انگیزه اجتناب	مەیلی دووری کردن مەیلی خۆپاراستن مەیلی خۆبەدوورگرتن
awe	هیبت خشوع	شکۆ گەورەیی خاکەڕایی
axiom	امر بدیهی اصل موضوع	دیار ئاشکرا ئاسایی پرەنسیبی بابەت پرەنسیبی سەرەتایی
axis	محور	تەوەر بوار مەڵبەند

B

baby tests	آزمونهای مخصوص کودکان شیرخوار	تاقیکردنه تایبەتەکانی منالّەشیرخۆرەکان.
back	پس عقب	دوا پاش دما
back grouwnd	سابقه زمینه پشت زمینه	پێشینه باگگراوند
backwardness	عقب ماندگی توسعه نیافتگی	دواکەوتوویی پەرەنەسەندوویی گەشەنەکردن
backward step	عقب گرد	پاشەکشەکردن بەرەودواچوون
balance	توازن تعادل	هاوسەنگی هاوتەرازی هاوکێشی

balanced	ترازمندی متوازن	هاوسەنگێتی هاوسەنگ هاوتەراز هاوکێش
balance of person-aliti	توازن شخصیت تعادل شخصیت	هاوسەنگی کەسایەتی لەباربوونی کەسایەتی
balance of power	تراز قدرت سیاست موازنه	هاوسەنگێتی دەسەڵات سیاسەتی هاوسەنگی
balance theory	تئوری تعادل	تیۆری هاوسەنگی
band	دسته گرووه	دەستە گرووپ تاقم
bank deposit	سپرده بانکی	پاشەکەوتی بانکی پارەی سپێردراوبەبانک سپێردراوی بانکی
bank notes	اسکناس	پارەی کاغەز
bankruptcy	افلاس ورشکستگی	هەڵشکان نەداری هەژاری دەسکورتی
barbarism	بربریسم نافرهیختگی	بەربەرسیم نەخوێندەواری

		نەزانی
		ناشارستانی بوون
bare and pure concept	مفهوم ناب محض	چەمکی رەها
		چەمکی پەتی
bare concept	مفهوم مجرد	چەمکی ئەبستراکت
		چەمکی تاک
		چەمکی رووت
bargaining	چانه زدن	چەنەدان
	قدرت چانه زدن	چەنەلێدان
		چەنەبازی
		توانای چەنەبازی
barrier	مانع	ڕێگر
	سد	لەمپەر
	رهبند	کۆسپ
		بەرگیر
		بەربەند
		بەربەست
barter	تهاتر	کڕین وفرۆشتن
	پایاپای	مامەڵەکردن
		کڕین وفرۆشتنی
		سەربەسەر
base	شالوده	بناغە
	زیرساخت	بنچینە
	پایه	ژێرخان
	مبنا	بنەڕەت
		بنەما

baseline	خط پایه خط مبدأ	هێڵی دەسپێکردن خاڵی دەسپێکردن سەرەتا دەسپێک
bashfuhness forwardness	که مرویی گستاخی	شەرمنی کەمڕوویی گوستاخی رووداری رووداماڵاوی بێ شەرم وحەیایی
basic	پایه	بناغە بنچینە بنەڕت
battle-field	رزمگاه نبردگاه	شەڕگە مەیدانی خەبات مەیدانی شەڕکردن
beast soul	نفس بهیمی	نەفسی حەیوانی نەفسی ئاژەڵ ئاسا
beatitude	بهجت سعادت کامیابی	بەختەوەری بەختیاری کامەرانی خۆشبەختی
becoming	تغییر تجدد حدوث	گۆڕان گۆڕانکاری تازەبوونەوە نوێ بوونەوە

		روودان سەرهەڵدان
beginhng	آغاز شروع مبدأ بدایت	سەرەتا دەسپێک خاڵی دەسپێکردن
behavio(u) r	سلوک رفتار کردار	رەفتار جۆری هەڵس وکەوت کردن کردار کردەوە
behavio(u) r con-tracting	قرارداد رفتاری	بڕیاری ئاکاری پەیمانی ئاکاری
behavio(u) ral pat-terns	الگوهای رفتار	سەرمەشقەکانی ئاکار مۆدێلەکانی ئاکار
behavio(u) ral thera-pist	رفتار درمانگر	ئاکاری چاک کەرەوە ئاکاری دەرمان کەر
behavio(u) r therapy	رفتار درمانی	ئاکاردەرمانی دەرمان کردن بە هۆی ئاکارەوە
being	هستی وجود بودن	بوون هەبوون بوونایەتی

being and non-being	بود و نبود	بوون و نەبوون
	وجود و عدم	بوونایەتی و نابوونایەتی
being cognition	شناخت هستی	بوون ناسی
		ناسینی بوونایەتی
belife	اعتقاد	باوەڕ
	رأی	بیروڕا
	ایمان	ئیمان
believer	معتقد	باوەڕمەند
	مؤمن	باوەڕدار
beneficent	نیکوکار	خێرخواز
	خیرگرا	چاکەکار
		چاکخواز
benefit	نفع	قازانج
	سود	سوود
	استفاده	کەڵک
	منفعت	بەرژەوەندی
betting	شرط بستن	مەرجکردن
		مەرج بەستن
		بەلێن دان
bias	سوگیری	لایەنگری
	جانبداری	پشتیوانی
	خطا	هەڵە کردن
	انحراف	لادان
		بەهەڵەداچوون

bibliography	فهرست ومآخذومنابع کتابنامه	پێرستی سەرچاوەکان کتێب نامە پێرستی کتێبەکان
big bang	انفجار بزرگ	تەقینەوەی گەورە
big business	تجارت بزرگ سوداگری بزرگ	بازرگانی گەورە بازرگانی بەرفراوان گەورەمامەڵە
bigot	متعصب	دەمار گیر دەمارگرژ موتەعەسیب
bigotry	تعصب	دەمارگیری دەمارگرژی دەمارگرژی
bilateral	دوجانبه دوجنبه	دوولایەنە دووڕەهەندی دووبوعدی
bill of rights	منشور حقوق لایحه حقوق قانون حقوق	یاسای ماف دەستووری ماف
bi-national	دوملتی	دوونەتەوەیی دوورەگەزی
biography	زندگی نامه زندگی نامه نویسی	ژیاننامە ژیاننامە نووسی سەربودەنووسی

biological	زیست شناسانه	بایۆلۆژیکی ژیانناسانە
biological determen-ism	جبر زیستی	جەبری بایۆلۆژیکی جەبری ژیان
biological factor	عامل زیستی	هۆکاری بایۆلۆژیکی
biological scinces	علوم زیست شناسی	زانستی ژیانناسی زانستی بایۆلۆژی
biological survival	بقاء زیستی	ماەوەی ژیان درێژە دان بەژیان
biologism	زیست گرایی زیست شناسی گرایی	ژیان خوازی ژیانناسی خوازی
bioiogist	زیست شناس	ژیانناس بایۆلۆژیست
biophilia	زیست دوستی	ژیان دۆستی
bipolar	دوقطبی	دووجەمسەری
birth	زایش تولد زادش	لەدایک بوون بەدنیاهاتن چاوبەدنیاهەڵێنان
birthplace	زادگاه	زێد شوێنی لەدایک بوون
birth rate	میزان ولادت نرخ موالید	رادەی لەدایک بوان ژمارەی لەدایک بوان
bisexuality	دوجنسی	دوورەگەزی

		نێرما هەم ژن وهەم پیاو. (کەسێک هەردوو ئەندامی مێینەونێرینەی هەبێت).
black death	مرگ سیاه طاعون	مەرگی رەش تاعوون نەخۆشی تاعوون
black marker rate	نرخ بازار سیاه	نرخی بازاری رەش
blame	نکوهش سرزنش کردن	لۆمەکردن سەردەنشت سەرزەنشت کردن
blessedness	سعادت ابدی سعادت ازلی	بەختەوەری هەتایی بەختیاری هەمیشەیی
blind spot	نقطۀ کور	خاڵی کوێر خاڵی نادیار
biockade	محاصره انسداد	گەمارۆدان تەنگ پێ هەڵچنین گەمارە دان بەستن رێ گرتن
blockages	موانع	رێگرەکان لەمپەرەکان

biueprint	طرح کلّی نقشهٔ پیش ساخته	گەڵاڵەی گشتی گەڵاڵەی لەپێشداسازکراو گەڵاڵی لەپێش داڕێژراو
body	بدن کالبد جسم	لەش جەستە ئەندام
body pojitic	اجتماع سیاسی	کۆمەڵی سیاسی جەماوەری سیاسی
boom	رونق اقتصادی شکوفایی بازارگرمی ترقی	گەشەکردی ئابووری پەرەسەندنی ئابووری بازارگەرمی پێشکەوتن پێشڤەچوون
border	مرز	سنوور
borrowing	عاریه گیری وام گیری اقتباس	بەقەرز وەرگرتن بەئەمانەت وەرگرتن وەرگرتن
botany	گیاه شناسی	گیاناسی
bounddary	خط مرزی	هێڵی سنوور سەرسنوور
bounties	مساعده	یارمەتی

	کمک	یاریدان یارمەتیدان
bourgeois	بورژوا سوداگر	بۆرژوا بازرگان چینی بازرگان و مامەڵەچی
bourgeois class	طبقۀسوداگر طبقۀبورژوا	چینی مامەڵەچی چینی بازرگان چینی بۆرژوا
bourgeois ideology	آرمان طبقۀسوداگر ایدئولوژی بورژوا	ئامانجی چینی بازرگان ئایدۆلۆژیای چینی بۆرژوا
bourgeois society	جامعۀبورژوازی	کۆمەڵگای بۆژوازی
bourgeois state	دولت بورژوازی	دەوڵەتی بۆرژوازی
bourgeois system	نظام بورژوازی	سیستمی بۆرژوازی
brahmins	اعیان نجیب زادگان	دەوڵەمەندەکان پووڵدارەکان گەورەکان
brain	مغز ذهن	مێشک زەین
brain drain	فرارمغزها فرارمغزهای متفکر	هەڵاتنی مێشکەکان. هەڵاتنی مێشکە هزرمەندەکان.

brain washing	مغزشویی شستشوی مغز	مێشک شۆردن مێشک شۆردنەوە شتوشۆردانی مێشک
brain work	کارمغزی کارکرد ذهنی اندیشه کاری	کاری زەینی کاری مێشکی بیرکردنەوە
branch	رشته بخش شاخه	لق(ی خوێندن) بەش بوار
branching	انشعاب تقطیع	لێ جیابوونەوە لێ بوونەوە پارچەپارچەبوون پچڕپچڕبوون
breeding	پرورش دادن	پەروەردە کردن بارهێنان بەخێو کردن
bride-price	شیربها	شیربایی. (پارەیەک زاوا بە ماڵە خەزووری ئەدات).
bright	باهوش	هۆشیار زیرەک لێزان لێهاتوو
broadcast	رادیووتلویزیون	رادیۆ و تەلەفزیۆن

	پخش كردن برنامه	دەنگ و رەنگ بلاوكردنەوەی بەرنامە
broad categorization	جمع بندی كلّی مقوله بندی كلّی	كۆبەندی كردنی گشتی كۆبەندی كردنی یەكجاری پۆلێن كردنی گشتی
broken home	خانوادۀآسیب دیده خانوادۀدرهم شكسته خانوادۀنابسامان	بنەماڵەی زیان بەركەوتوو بنەماڵەی تێكشكاو بنەماڵەی تێك رووخاو بنەماڵەی بێ سەروبەر
brutefact	حقیقت بیجان	حەقیقەتی بێ گیان
Buddhism	بوداگرایی آیین بودا	بووداخوازی. پـــێڕەوكردنی ئـــاینی بوودا.
budgeting	بودجه بندی	دیاریكردنی بووجە بووجەبەندی
bureaucracy	دیوانسالاری دستگاه اداری كاغذبازی	بورۆكراسی كاغەزبازی دەزگای ئیداری حكوومەتی ئیداری

	فرمانروایی کارمندان	حکوومەتەکارمەندان کارمەندسالاری
bushmen	بیشە نشینان	جەنگەڵ نشینان دارستان نشینان دانیشتوانی دارستان
business	بازرگانی سوداگری دادوستد کاسبی	بازرگانی مامەڵەکردن کڕین و فرۆشتن کاسپی کردن
business civilization	تمدن تجارتی دورتجارتی دوربازرگانی	شارستانییەتی بازرگانی کردن خولی بازرگانی
business depression	بحران بازرگانی	قەیرانی بازرگانی
business education	تعلیمات بازرگانی	فێرکاریگەلی بازرگانی راهێنان گەلی بازرگانی
business enterprise	بنگاه بازرگانی مؤسسۀبازرگانی بنگاه تجارتی	بنکەی بازرگانی رێکخراوی بازرگانی کۆمپانیای بازرگانی شەریکەی بازرگانی
business fluctuation	نوسانات بازرگانی تموجات تجاری نوسانات اقتصادی	هەڵکشان و داکشانی بازرگانی. هەڵکشان و داکشانی ئابووری. بەرزونەوی بوونی

ئاستی ئابووری.

مامەڵەچی	سوداگر	business man
کڕیار و فرۆشیار	دادوستدگر	
خۆی لە خۆیدا	بذاته	by itself
	فی نفسه	

C

caeteris paribus	درشرایط مساوی	لەدۆخی یەکساندا لەبارودۆخی بەرابەردا لەبارودۆخی هاوچەشندا
calculation	محاسبه	حسێب کردن ژماردن بەئەژمارهێنان
calling	هنر	هونەر
call to account(to)	توجیه	پاساوهێنانەوە روونکردنەوە
calvinism	کالونی مذهب کیش کالونی کالونی	کالوینی کالوینی ئاین پێڕەوی کردن لە کالوین
camouflage	استتار	شاردنەوە شاردن داپۆشین

campaign	مبارزه	خەبات
	پیکار	ململانێ
		شەڕکردن
campus	پردیس	بەهەشت
		بەهەشتی بەرین
canaille	اوباش	خوێڕی
		خۆڕی
		بەرەڵڵا
		لات ولووت
canalization	ره گزینی	ڕێگەهەڵبژاردن
		چارەسەردۆزینەوە
cannibalism	آدمخواری	مرۆڤ کوژی
		دژەمرۆڤ بوون
		خوێن مژی
		خوێن ڕشتن
		خوێن خۆری
cannibalistic society	جامعۀ آدمخوار	کۆمەڵگای خوێن مژ
		کۆمەڵگای خوێن ڕێژ
		کۆمەڵگای مرۆڤ کوژ
canon	قانون	یاسا
	قاعده	دەستوور
	کیش	ڕێباز
canonization	مقدس سازی	بەپیرۆزکردن
		پیرۆزاندن
canonization the roces-	فرایند مقدس	پرۆسەی پیرۆزاندن

sof	سازی	
capability	قابليّت استعداد توانمندی شايستگی	قابلييەت توانايی بەهرە لێهاتوويی لێوەشاوەيی
capacity of comprehension	نيروی درک	توانای تێگەيشتن توانای دەرک کردن
capital	سرمايه پايتخت	سەرمايە دەس مايە پايتەخت پێتەخت
capital accumulation	جمع آوری سرمايه اندوختگی سرمايه انباشتگی سرمايه تجمع سرمايه	کۆکردنەوەی سەرمايە خڕکردنەوەی سەرمايە کەڵەکەبوونی سەرمايە کۆبوونەوەی سەرمايە
capital construction	ساختمان سرمايه	پێکهاتەی سەرمايە
capital formation	تشکيل سرمايه سازند سرمايه	پێکهێنانی سەرمايە هێنانەئارای سەمايە سەرمايەسازی

	سرمايه سازى	
capitalism	سرمايه دارى سرمايه آيينى	سەمایەداری. کاپیتالیزم. پـــــێڕەوی لەرێـــــبازی سەرمایەداری.
capitalist	سرمايه دارى سرمايه گرا	سەرمایەدار سەرمایەخواز لایەنگری سەرمایە
capitalist class	طبقهٔ سرمايه دار	چینی سەرمایەدار
capitalist government	حكومت سرمايه دارى	حکوومەتی سەرمایەداری
capital variable	سرمايهٔ متغير	سەرمایەی بگۆڕ
cardinal number	عدداصلى	ژمارەی سەرەکی ژمارەی ئەسڵی
career	خط مشى	رێ و شوێن جۆری بیرکردنەوە پلان و بەرنامەی زەینی شێوەی ژیان رەفتار کردەوە
cartel	كارتل	کارتێل. سەندیکای کۆمپانیاکان. (کۆبوونـــــــــــــەوەی بەرێـــــوەبەرانی چـــــەند

		کۆمپانیـــای بازرگـــانی و ئیمزاکـــردنی هاوبەشـــی بڕیارنامەگەلێک بۆ پلانە بازرگانییەکانیان).
cartesianism	فلسفۀ دکارتی	فەلسەفەی دیکارتی
cartesian rationalism	عقل گرایی	عەقڵ خوازی دیکارتی
	دکارتی	دێکارت خوازی
	دکارت گرایط	
case	سرگذشت	سەربووردە
	وصف الحال	بەسەرهات
	حالت	حاڵەت
		چۆنیەتی
cash	نقد	پارەی حازر
	پول نقد	پارەی بەردەست
caste	طبقۀ منفصل	چینی دابڕاو
	طبقۀ بسته	چینی داخراو
castration complex	عقدۀ اختگی	گرێی خەساوی
	عقدۀ اخصاء	گرێی خەساندن
catalepsy	بی حرکتی	بێ جموجۆڵی
	جمود	بێ جووڵەیی
		وەستان
		وەستاوی
catallactics	علم مبادله	زانستی ئاڵوگۆڕکردن
	علم مبادلۀ ارز	زانستی ئاڵوگۆڕکردنی

		دراو
catalog	فهرس نامه دفترچهٔ راهنما	پێرست لیستە کاتالۆگ
catastrophe	فاجعه پایان بد	کارەسات ڕووداوی دڵتەزێن سەرەنجامی خراپ ئەنجامی دڵتەزێن
catastrophes of nature	مصائب طبیعی بلایای طبیعی	بەڵاسروشتییەکان کارەساتە سروشتییەکان ڕووداوە سروشتییەکان
categorical	مطلق قاطع جازم بی چون و چرا مقوله ای	ڕەها پەتی لێبڕاوانە سووربوون لەسەر کارێک بێ سێ و دوو وتەزایی
categorical concepts	مفاهیم مقوله ای	چەمکە وتەزاییەکان
categorical	امرمطلق فرمان حتمی امر قاطع	مەسەلەی ڕەها ئەمری ڕەها دەستووری حەتمی فرمانی حەتمی مەسەلەی لێبڕاوانە
categorical structure	ساختار مطلق	پێکهاتەی ڕەها

categorization	دسته بندی دسته	پۆلێن بەندی دەستە بەندی گرووپ تاقم دەستە
catharsis	تصفیه پالایش تزکیه تخلیۀروانی	پاک کردنەوە پاڵاوتن خاوێن کردنەوە بەتاڵ کردنەوەی رۆحی سووک کردنەی رۆحی
causal	علّی علّت تعیین کننده	هۆکار دەس نیشان کەر پیشاندەر دیاری کەر
cousalism	علت گرایی	هۆکار خوازی
causa phenomenon	علت پدیده ها	هۆکاری دیاردەکان
causation	رابطۀ علت و معلول	پێوەندی هۆکارو بەرهۆکار
cause material	علت مادی	هۆکاری مادی هۆکاری مەتریال
celestial	بهشتی مینوی آسمانی	بەهەشتی ئاسمانی
celibacy	تجرّد	سەڵت

	بی زنی	رەبەن
	عزوبت	بێ ژنی
		لەسەختیدا ژیان
		ژیانی بەئازار
censura	بازرسی	پێداچوونەوە
		کۆنترۆڵ کردن
		چاودێری کردن
	بازرسی	کۆنترۆڵ کردن
	مهار	راگرتن
	انتقاد	رەخنە گرتن
censure	حجاب	پەردە
	سانسور	سانسۆر
		سڕینەوە
central sity	میانین شهر	شاری ناوەندی
	شهرمرکزی	ناوەندشار
	هستۀ شهر	ناوەندی شار
centralist	سوسیالیزم	سۆسیالیزمی سەنتەری.
	متمرکز	سۆسیالیزمی چڕکراو.
		سۆسیالیزمی بەناوەندی کراو.
centralization	تمرکز	چڕ بوونەوە
	مرکزی کردن	چڕتی
	مرکزیت	بەناوەند کردن
		ناوەندێتی
		ناوەند بوون

central Treat organiza-tion	سازمان پیمان مرکزی	رێـــــکخراوی پـــــەیمانی ناوەندی.
center	مرکز میانگاه کانون	ناوەند ناوین ناوەڕاست
chaining	تسلسل زنجیره ای	دوابەدوای یەک پشت سەری یەک زنجیرەئاسا زنجیرەیی
chain of causes	زنجیرعلل سلسله علل	زنجیرەی هۆکارەکان
chainof command	سلسله مراتب	زنجیرەی پلەوپایەکان
chance observation	مشاهدۀ تصادفی	بینینی بەهەڵکەوت بەهەڵکەوت بینین
chage	تغییر دگرگونی تحول	گۆڕان وەرگۆڕان گۆڕانکاری
channel	حامل	هەڵگر
chant	سرایش(شعر)	هۆنینەوە(ی شێعر)
chaos	آشفتگی هرج و مرج آشوب	بشێوی شڵەژاوێتی ئاژاوە ئاژاوڵە

chaotic	آشوبناک درهم برهم	ئاژاوه ئاسا ئاژاوەگێڕ شێواو تێکەڵ پێکەڵ
character	شخصیت خو نهاد خصلت ویژگی	کەسایەتی خوو و خده تایبەتمەندی خەسڵەت
chart	نگاره نمودار نقشه	چارت نەقشە خشتە
chauvinism	میهن پرستی خاک آیینی	نیشتمان پەروەری وڵات پارێزی وڵات دۆستی
check	رسیدگی	چاودێری کردن پێ ڕاگەیشتن کۆنترۆڵ کردن
chemical nature(the)	خیال واهی	خەیاڵی بێهوودە خەیاڵی خام
child	کودک	منداڵ زارۆ
child centered	کودک مدار کودک متمرکز	منداڵ تەوەر دوان لەسەر منداڵ لێکۆڵینەوە لەسەر منداڵ

chimera	کابوس	دێوەزمە شەوە خەوی ترسناک مۆتەکە
choice	گزینش انتخاب	هەڵبژاردن هەڵاواردن دەس نیشان کردن
chromatic	ملون رنگی	رەنگی رەنگاوڕەنگ
citizen	شهروند شارمند هموطن مدنی	هاووڵاتی شارمەند شارنشین هاونیشتمانی مەدەنی شارستانی
city	شهر شهربزرگ	شار شاری گەورە گەورەشار مەزن شار
city buster	شهربرانداز	شار ڕووخێن شار تێکدەر رووخێنەر
city state	شهرخدایی شهرکشور	شارمەندی شارسالاری شارمەزنی شار- وڵات

		دەوڵەتەشار
civic	مدنی	مەدەنی شارستانی
civic liberty	آزادی مدنی	ئازادی مەدەنی ئازادی شارستانی
civility	مدنیت تمدن شهرنشینی	مەدەنییەت شارستانییەت شارنشینی
civil rights	حقوق اجتماعی حقوق مدنی	مافە کۆمەڵایەتییەکان مافە مەدەنییەکان
clairvoyant	روشن بین	گەشبین ڕۆشنبین ڕووناک بین
clan	قبیله کلان	خێڵ گەورە مەزن
clarify	روشنگری	ڕۆشنگەری بەئاگاهێنانەوە ڕوونکردنـــــــــەوەی ڕای گشتی
clash	برخورد	پێکادان ڕووبەڕووبوونەوە لێکدان
class	طبقه دسته	چین توێژ

	رده	گرووپ
	صنف	تاقم
		ریز
action antagonisms	تضادهای	دژایەتییەکۆمەڵایەتییەکان
	طبقاتی	پێکادانە کۆمەڵایەتییەکان
action consciousness	آگاهی طبقاتی	ئاگایی چینایەتی
	شعور طبقه ای	وشیاری چینایەتی
action culture	فرهنگ طبقه ای	فەرهەنگی چینایەتی
		کەلتووری چینایەتی
classic	قدیم	کۆن
	قدیمی	قەدیمی
	اصلی	لەمێژینە
		سەرەکی
		رەسەن
class ideology	ایدؤلوژی طبقه	ئایدۆلۆژیای چینایەتی
	ای	ئامانجی چینایەتی
	آرمان طبقه ای	
classification	دسته بندی	پۆلێن کردن
	طبقه بندی	پۆلێن بەندی
		ریزبەندی
classless society	جامعۀ بی طبقه	کۆمەڵگای ناچینایەتی
class status	پایگاه طبقاتی	پێگەی چینایەتی
		پلەوپایەی چینایەتی
clear	واضح	روون

	روشن	ئاشکرا
		دیار
		بەرچاو
		ڕووناک
clergy	روحانی	رۆحانی
	روحانیت	پیاوی ئاینی
	دین دار	دیندار
climat	اقلیم	هەرێم
	منطقه	قەڵەمڕەو
		ناوچە
		دەڤەر
		مەڵبەند
clinikal	بالینی	کلینیکی
		دەرمانگەیی
		نەخۆشخانەیی
clinikal psychology	روانشناسی کلینیکی	رەوانناسی دەرمانگەیی
		دەروونزانی دەرمانگەیی
	روانشناسی بالینی	دەروونزانی کلینیکی
closed	بسته	داخراو
	دربسته	پێوەدراو
		قفڵ کراو
closure	تقارب	نزیکی
	بستگی	نزیکایەتی
		لێک نزیکبوون

clouding of conssious-ness	تیرگی شعور کورشدن هوشیاری	رەش بیری رەش فکری کوێر بیری
clou	سررشته سرنخ راهنما	سەرەداو سەردەزوو رێنما رێ نیشان دەر
coach	مربی تعلیم دادن	راهێنەر فێرکار راهێنان فێرکاری فێرکردن
code	رمز دستور	رەمز کۆد
coding	کدگذاری رمز گذاری	کۆد دانان رەمز بۆدانان رەمزاوی کردن
coercion	اجبار زور	ئیجبار زۆرەملێ بەزۆر
coexistence	همزیستی هموجودی همبودی معیّت	پێکەوە ژیان هاوژیانی پێکەوەبوون هاوڕایی هاوڕێیەتی

cognitio	معرفت	مەعریفە
	شناخت	زانین
		ناسین
		تێ گەیشتن
		دەرک کردن
coherent	مرتبط	پێوەندیدار
	فصیح	ئاشکرا
	پیوسته	روون
	منسجم	پێکەوە بەستراو
		پێکەوە لکێندراو
		یەکپارچە
		یەکگرتوو
cohesion	به هم پیوستگی	پێوەندیدارێتی
	همبستگی	پێکەوە بەستراوی
		یەکپارچەیی
		یەکگرتوویی
coincident	همگاه	هاوکات
	همرخداد	هاوزەمەن
cold war	جنگ سرد	شەڕی سارد
		جەنگی سارد
collaboration	همکاری	هاوکاری
	تشریک مساعی	هاریکاری
		ئاریکاری
		پێکەوە کارکردن
collateral	وثیقه	ئەمانەت
	گروی	ئامانەت

collective(s)	گروهی جمعی	بارمته بەکۆمەڵ هاوبەش ئیشتراکی
collective migration	مهاجرت جمعی کوچ گروهی	کۆچی بەکۆمەڵ کۆچی هاوبەش
collective unconscious	ناخودآگاه همگانی. ضمیرناخودآگاه اجتماعی. ناخودآگاه جمعی.	ناخودئاگای گشتی. نەستی گشتی. نەفسی ناخودئاگای کۆمەڵایەتی. نەستی بەکۆمەڵ.
collusion	تبانی توافق	ڕێککەوتن پێکەوەگونجان هاودەسی هاوڕایی
colonial	مستعمراتی	کۆلۆنیال داگیرکراو داگیراو
colonialism	استعمارگری استعمار	کۆلۆنیالیزم داگیرکاری داگیرکردن
commandment	فرماندهی ریاست رهبری	ڕێبەرایەتی سەرۆکایەتی فرماندەیی

comment	اظهارنظر بيان نظر تفسير شرح	رادەربڕین بیروڕادەربڕین راڤەکاری راڤەکردن لێکدانەوە روونکردنەوە
commercial center	مركز بازرگاني	ناوەندی بازرگانی سەنتەری بازرگانی
commercium	معامله دادوستد	مامەڵە کڕین و فرۆشتن بازرگانی کردن
commodity	كالا جنس	کاڵا
common	مشترك عام همگاني عمومي	هاوبەش گشتی هەموانی
common center	مركز كانون	ناوەند سەنتەر چەق
common factor	عامل مشترك	هۆکاری هاوبەش هۆکاری گشتی
common law	قانون اساسی قانون عرف قانون عام	یاسای ئەساسی یاسای باو یاسای گشتی

common	آدم معمولی	مرۆڤی ئاسایی
common market	بازار مشترک	بازاری هاوبەش بازاری گشتی
common ownership	مالکیت عمومی مالکیت مشترک	موڵکایەتی هاوبەش موڵکایەتی گشتی
commonwealth	مشترک المنافع جامعۀهمسود	هاوسوود هاوقازانج بەرژەوەندی هاوبەش کۆمەڵگای هاوسوود
communal	گروهی دسته جمعی	بەکۆمەڵ گشتی
communalization	اجتماعی کردن	بەکۆمەڵایەتی کردن کۆمەڵاندن
communication(s)	گفت و شنود انتقال افکاروعقاید تفهیم و تفاهم ارتباط معنوی رسانش	وت و وێژ دایلۆگ گفتوگۆ گواستنەوەی عاتیفەوبیروڕا لێک گەیشتن لە یەک تێ گەیشتن گەیاندن
communism	کومونیسم مردم گرایی مردم مداری	کۆمۆنیزم خەڵک خوازی خەڵک تەوەری خەڵکدۆستی

سیستمی هاوبەش سیستمی ئیشتراکی	نظام اشتراکی	
جەماوەر. کۆمەڵ. تاقم. خەڵکی شار،یان ناوچەیەک. کۆمەڵگای بچووک نەتەوە پێوەندی دوولایەنە	جماعت مردم یک محل یاشهر جامعۀکوچک ملت رابطۀ متقابل	community
چڕوپڕ پەیماننامە رێککەوتن گوشراو تێکچڕژاو	فشرده معاهده پیمان	compact
کۆمپانی شەریکە شیرکەت	شرکت	copany
بەراورد کردن هەڵسەنگاندن رێژە	مقایسه نسبت	comparatio
هاودەردی هاوسۆزی هاودڵی	همدردی	compassion
لێهاتوویی لێوەشاوەیی	تبحر مهارت	competence

	توانش	توانایی
		لێزانی
complete enurneration	سرشماری	ژماردنی جەماوەری شار، ناوچە،یان ولاتێک.
		سەرژمێری.
		ژمێریاری.
complete man	انسان تام	ئینسانی کامڵ
		ئینسانی تەواو
complex	گره	گرێ
	عقده	تێکەلاو
	مرکب	گرزوئالۆز
	پیچیده	قورس و ئالۆز
	بغرنج	پێچەلاو
	درهم بافته	پێچەڵ پێچ
composition	تنظیم	رێکخستن
	تلفیق	تێکەڵ کردن
	ترکیب بندی	لێک ئالاندن
		پێکهاتە
comprehension	فهم	تێ گەیشتن
	ادراک	دەرک کردن
	فراگیری	فێربوون
		یادگرتن
compression	تراکم	تێک چڕژان
		چڕبوون
		چڕێتی

سازش	سازش	compromise
سازگاری	مصالحه	
تەبایی	آشتی	
رێککەوتن	توافق	
ئاشتی		
کۆمپیۆتەر	کامپیوتر	computer
کامپیۆتێر	رایانه	
	شمارگر	
دژ	ضد	con
نەیار	مخالف	
لەدژی	علیه	
مەیل	میل	cpnation
ویست	رغبت	
حەز	شوق	
رەغبەت	اراده	
ئیرادە		
ویستن		
شاردنەوە	اختفا	concealment
نهێنی	پوشیدگی	
خۆشاردنەوە		
فریودان	فریب	conceit
کڵاولەسەرکردن		
خەڵەتاندن		
وێناکردن	تصورکردن	conceive
تەسەورکردن	پنداشتن	

concept	مفهوم	چەمک
	برداشت	تێ گەیشتن
	تصور	تێ روانین
	معنی	تەسەورکردن
		وێناکردن
		مانا
		واتا
conception	مفهوم ذهنی	چەمکی زەینی
	تصور	وێناکردن
	ادراک عقلی	تەسەورکردن
	دریافت	تێ گەیشتنی عەقڵی
		دەرک کردن
conceptual represnta-tions	تصورات	وێناکردنەزەینییەکان
	مفهومی	تەسەورە زەینییەکان
	تصویر ذهنی	
conceptual thinking	تفکر مفهومی	بیرکردنەوەی چەمکانە
	تفکرمنطقی	بیرکردنەوەی زەینی
		بیرکردنەوەی لۆژیکی
concluding	نتیجه گیری	ئەنجامگیری
	برآیند	دەرەنجام
	نتیجه گرفتن	بەئەنجام گەیشتن
		ئاکام گیری
conclusive	قطعی	حەتمی
		نەگۆڕ
		بڕاوە

پاشکۆ لکێندراو عەینی راستەقینە هەست پێکراو دیار ئاشکرا نائەبستراکت دەرەکی	انضمامی عینی واقعی مشخص ملموس غیرانتزاعی خارجی	concrete
بیرکردنەوەی هەست پێکراو بیرکردنەی ئاشکرا. بیرکردنەوەی نائەبستراکت بیرکردنەوەی عەینی.	تفکرملموس تفکرحسی تفکرغیرانتزاعی	concrete thinking
رەقابەت کێبەرکێ پێشبڕکێ	رقابت مسابقه	concurrence
شەڕی ژیان شەڕی مان شەڕی مانەوە	تنازع بقاء	concurrence,vital
گۆڕانی هاوکات گۆڕنی شان بەشان	تغییر همگام	concurrent variation
حاڵەت چۆنیەتی دۆخ	حالت وضع شرط	condition

		بارودۆخ مەرج
conditional	مشروط مقیّد شرطی	مەرجدار مەرجێندراو پابەند مەرجی
conditioned response	پاسخ شرطی واکنش مشروط	وەڵامی مەرجی. هەڵوێستی مەرجێندراو. پەرچـــــــــــەکرداری مەرجێندراو.
condition reflex	بازتاب شرطی	رەنگدانەوەی مەرجی کاردانەوەی مەرجی
condition theory	تئوری شرطی	تیۆری مەرجی تیۆری مەرجدار
cpnduct	رهبری هدایت تنظیم طرز رفتار	ڕێبەرایەتی بەڕێوەبردن ڕێکخستن جۆری رەفتار شێوەی رەفتار
cone	مخروط	مەخرووت قووچ قووچەکە
conference	همایش	کۆبوونەوە کۆڕ کۆنفرانس

confession	اعتراف اقرار	دان پیانان دان لەسەرنان
confidence	اعتمادبه نفس اعتماد	باوەڕبەخۆبوون باوەڕ متمانە
conflict	ستیزه کشاکش تضاد برخورد اختلاف درگیری همستیزی	شەڕ ململانێ دژایەتی پێکادان ناکۆکی چنگ ئاوش بوون تێک هەڵچوون لێکدان بەگژیەکداچوون
conform	همنوایی همفکری	هاوڕایی هاوبیروڕایی تەبایی
conformist	مقلّد همنواگر	لاسایی کەر لاسایی کەرەوە خۆگونجێنەر
confrontation	رویارویی مواجهه	رووبەڕووبوونەوە بەرەنگاربوونەوە یەکتربینین
confucianism	کنفوسیوس گرایی	کۆنفسیۆس خوازی. پێڕەوی کردن لە رێبازی کۆنفسیۆس.

	پیروآیین	
	کنفوسیوس	
confuse	سردرگم کردن	سەرلێ شێواندن
	مغشوش	سەرلێ تێکدان
	آشفتگی	شڵەژاو
		شێواو
		بشێوی
		پەرێشانی
congenital	مادرزادی	زگماکی
		دایکی
conjectur	ظن	گمان
	پنداشت	شک
	گمانه	مەزەنە
	حدس	مەزەنەکردن
conjugal union	پیوند زناشویی	پێوەندی ژن و مێردایەتی
		پێکهێنانی ژیانی هابەش
		ژیـــــانی هاوسەرێـــــتی
		بەردەوام
connected	پیوسته	دایمی
		هەمیشەیی
connquest	غلبه	زاڵبوون
	تسلط	داگیرکردن
		بەزاندن
consanguine family	خانوادۀ همخون	بنەماڵەی هاوخوێن

		بنەماڵەی هاوڕەگەز
conscince	وجدان	ویژدان
	وجدان اخلاقی	ویژدانی ئاکاری
	هوشیاری	وشیاری
	ضمیرباطن	بەئاگابوون
		ئاگایی
		خودئاگا
		هەست
conscious mind	خودآگاه	خودئاگا
	ذهن آگاه	زەینی ئاگا
	دانستگی	زانین
	وجدان	ویژدان
		وشیاری
consciousness,potential	هشیاری نهفته	وشیاری شاراوە
		وشیاری نهێنی
consciousness,real	هشیاری	وشیاری راستەقینە
	راستین	
consecution	توالی	دوابەدوای یەکداهاتن
		پەیتاپەیتا
consequence(s)	پی آمد	دەرەنجام
	عواقب	ئاکام
	نتایج	بەرهۆکار
	پۆآیند	نەتیجە
	معلول	ئەنجام
conservation	بقاء	مانەوە

	حفاظت	مان
	حفظ	پارێزگاری
		لێ کردن
		پاراستن
conservation	ابقای ماده	مانەوەی مادە
		پاراستنی مادە
conservatism	محافظه کاری	مەحافیزەکاری
	مرام محافظه	کۆن پارێزی
	کاری	نەریت پارێزی
	مسلک محافظه	رێبازی کۆن پارێزی
	کاری	
consideration	ملاحظه	تێبینی
	تأمل	تێڕامان
	فکرواندیشه	بیرکردنەوە
		لێوردبوونەوە
		بیروئەندیشە
constant	تغییرناپذیر	نەگۆڕ
	ثابت	چەق
	پایدار	جێگرتوو
		سەقامگیر
constant price	قیمت ثابت	نرخی جێگرتوو
		نرخی سەقامگرتوو
constitution	قانون اساسی	یاسای ئەساسی
	سرشت	دەستووریئەساسی
	قوام	پێکهاتە

	تشکیل	کرۆک
		پتەوی
		پێکهێنان
		سازکردن
constraint	محدودیت	سنووردارێتی
	قید	مەحدوودییەت
		کۆت و بەند
		بەرتەسکی
construcyive	سازنده	بناغەدانەر
	بانی	دامەزرێنەر
		دروست کەر
		چێ کەر
consumer	مصرف کننده	مەسرەف کەر
		خەرج کەر
		مزەخت کەر
contagion	واگیری	گشگیر
	مسری	پەرەسێن
		بڵاوەگیر
		گیرۆ
		درم
		ئاهۆ
contemporary	همروزگار	هاوچەرخ
	معاصر	هاوزەمەن
	هم عصر	هاوکات
		هاوچاخ

contemp	تحقیر بی حرمتی	سووکایەتی پێکردن بێ حورمەتی پێکردن
content	متن محتوای مضمون معنی درنه درونمایه	دەق ناوەڕۆک ناواخن مانا واتا
content analysis	درونکاوی تحلیل مضمون	دەروون شیکاری دەوونزانی شیکردنەوەی بابەت شیکردنەوەی ناوەڕۆک
context	متن بافت مضمون سیاق	دەق پێکهاتە ناوەڕۆک شێواز
continence	خودداری پرهیز	خۆپاراستن لەئەنجامدانی کارێک. پارێزکردن
contingency	احتمال امکان وقوع حدوث	ئەگەر ئەگەری ڕوودان ئەگەری قەومان ڕوودان قەومان

continual re-creation	بازآفرینی همیشگی خلق مجدد مداوم	دروست کردنەوەی هەتایی. چێکردنەوەی هەتایی. چێکردنی سەرلە نوێی هەتایی.
continual of the soul	بقای روح	مانەوەی رۆح
contract	پیمان میثاق	پەیمان بەڵێن قەوڵ
contraction	رکود	راوەستان وەستان
contradiction	تضاد تناقض نقض	دژایەتی دژوازی پووچەڵ کردنەوە رەت کردنەوە
contributing cause	علت یاری دهنده	هۆکاری یاریدەدەر هۆکاری یارمەتیدەر
control	تسلط کنترل مراقبت تدبیر	زاڵبوون داگیرکردن کۆنترۆڵ کردن چاودێری کردن بیر لێ کردنەوە مشوورخواردن رێ و شوێن
controlled association	تداعی محدود	وەبیرهێنانەوەی

	تداعی بسته	بەرتەسک
		وەبیرهـــــــــــێنانەوەی
		سنووردار
		وەبیرهێنانەوەی داخراو
controversial	مناقشه آمیز	کێشەئامێز
	مناقشه انگیز	کێشەسازکەر
	بحث انگیز	کێشە ورووژێنەر
		باس ورووژێنەر
controversy	جدل	دەمەتەقێ
	بحث	قسەوباس کردن
	مناقشه	لێدوان
	مجادله	موناقەشە
		قسەلێکردن
conventional	قراردادی	دانراو
	متداول	دەسکرد
	متعارف	بڕیار لەسەردراو
	معمولی	باو
		ئاسایی
convert	نوکیش	تازەئایین
	نوآیین	تازەدین
convert tape	تغییر ماهیت	گۆڕانی چییەتی
convertible	قابلیت تغییر	توانای گۆڕان
		ئیمکانی گۆڕان
convery	نقل کردن	گەیاندن
	رساندن	گواستنەوە

	منتقل كردن	راگواستن
		راگوێزان
	مجاب شدن	قەناعەت پێکردن
conviction	اعتقاد	قانع بوون
	ايقان	باوەڕکردن
	اقناع	رازی بوون
	همكاری	هاوکاری
cooperation	تعاون	هاریکاری
	شركت	بەشداری کردن
	تعاونی	یارمەتیدانی یەکدی
	روگرفت	کۆپی
copy-copying	تقليد	کۆپی کردن
	استنساخ	لەبەرگرتنەوە
		لاسایی کردنەوە
		لێگرتنەوە
cpyright	حق مؤلف	مافی نووسەر
	حق چاپ	مافی چاپ کردن
		مافی لە چاپدانەوە
corporal world	جهان مادی	جیهانی مادی
	جهان جسمانی	دنیای مادی
corrective ections	اقدامات	چاکسازی
	اصلاحی	چاککردنەوە
		کاری چاکسازی
		چاکسازی کردن

corrupt	فاسد	گەندەڵ
		دارزیو
		فاسد
		گەنیو
corruption	فساد	گەندەڵ
	تباهی	خراپ بوون
		دارزین
		شێوان
cosmo centric	جهان مداری	جیهان تەوەری
cosmological	جهانشناختی	جیهان ناسی
	معرفت کائنات	ناسینی جیهان
	کیهان شناسی	ناسینی کائینات
cost-benefil	بها	نرخ
	مخارج	ئەرزش
	هزینه	بایەخ
	منفعت	تێچوو
		قازانج
		سوود
cotters	کلبه نشینان	کەپرنشینان
		کۆڵیت نشینان
		هەرزاڵ نشینان
counseling	مشاوره	راوێژکردن
		راوێژکاری
couple	زن و شوهر	ژن و مێرد
		ژن و شوو

cowardice	ترس	ترس
		تۆقین
craniologist	جمجمه شناس	کەللەسەرناس
craze	جنون	شێتی
create	خلق(اثر)	داهێنان
	آفرینش	ئافراندن
		خوڵقاندن
		تازەگەری
		نوێگەری
		نوێکاری
created being	آفریده	خوڵقاو
	مخلوق	خوڵقێندراو
		داهێنراو
creative	آفرینشگر	خوڵقێنەر
	خلاّق	داهێنەر
		ئافرێنەر
creative thinking	تفکر خلاّق	بیرکردنەوی داهێنەرانە
	فکرآفریننده	بیری داهێنەر
		بیری خوڵقێنەر
crime	جرم	تاوان
	تبهکاری	گوناح
		سووچ
		بەدعەمەلی
		خراپکاری
		گەندەکاری

		بەدکرداری
criminology	بزه شناسی جرم شناسی	تاوانناسی
crisis	بحران	قەیران ئاژاوە بشێوی
criteria	سنجه ها ملاکها معیارها میزانها	پێوەرەکان رێساکان پێودانگەکان چوارچێوەکان
critic	نقاد منتقد سمجشگر داور قاضی	رەخنەگر داوەر هەڵسەنگێنەر قازی
critical	انتقادی بحرانی بحران آمیز	رەخنەیی شێواو قەیرانی قەیران ئامێز قەیراناوی
critical period	دورۀبحرانی	سەردەمی قەیرانی سەردەمی قەیراناوی
critical philosophy	فلسفۀانتقادی فلسفۀنقدی	فەلسەفەی رەخنەیی فەلسەفەی رەخنەئامێز

critical of pure reason	نقدعقل مطلق سنجش خردناب	رەخنەی عەقڵی رەها. رەخنەی عەقڵی پەتی. هەڵسەنگاندنی عەقڵی رەها.
crossing	مختلط	تێکەڵ تێکەڵاو
culpability	احساس گناه مجرميت احساس خطاكاری	هەست بەتاوانکردن هەست کردنبە تاوانباری تاوانباری هەست بەهەڵە کردن خۆ بەتاوانبار زانین
cultural	فرهنگی	کەلتووری فەرهەنگی
cultural absolutism	مطلق گرایی فرهنگی	رەهاخوازی کەلتووری رەهاخوازی فەرهەنگی
cultural animal	حيوان فرهنگی	ئاژەڵی فەرهەنگی ئاژەڵی بەفەرهەنگ ئاژەڵی عاقڵ
cultural attiude	نگرش فرهنگی	تێڕوانینی کەلتووری روانگەی کەلتووری
cultural background	زمينۀفرهنگی سابقۀفرهنگی	بواری کەلتووری پێشینەی کەلتووری مێژینەی کەلتووری
cultural bace	شالودۀفرهنگی	پێکهاتەی کەلتووری ژێرخانی کەلتووری بناغەی کەلتووری

curiosity wan	نیازکنجکاوی	حەزی پشکنین حەزی پەیجۆری نیازی پەیجۆری
currency	پول	پارە پوولْ
curriculum	برنامۀدرسی برنامۀآموزشی	بەرنامەی دەرسی بەرنامەی قوتابخانەیی بەرنامەی فێرکاری
custom	رسم عرف عادت	رەسم داب و نەریت عورف باو عادەت
custom duties	حقوق گورگی	مافی گومرگی
customer	خریدار مشتری	کڕیار مشتەری
cut off point	نقطۀ پایان	خالّی کۆتایی کۆتایی دوایی ئەنجام
cutting	تفکیک ناپذیر ناپذیرفتن	جیاکردنەوە هەلاّواردن هاوێر قبوولْ نەکردن پەسەند نەکردن

		وەرنەگرتن
cycle	دور	سووڕ
	چرخه	خول
	دوره	دەورە
		زڤرین
		گەڕان

D

dibilis	قابل اعطاء	قابیلی بەخشین
		قابیلی پێدان
daimonion	دیوصفتی	بەدسیفەتی
		دێوسیفەتی
		ئاژەڵ سیفەتی
darwinism	داروینی گری	داروین خوازی
	داروینیسم	داروینیزم
	داروین اندیشی	وەک داروین بیرکردنەوە
data-datum	یافته ها	دۆزینەوەکان
	مفروضات	دۆزراوەکان
	دانسته ها	دەسکەوتەکان
	داده ها	زانینەکان
	اطلاعات	زانیارییەکان
		ئاگاییەکان

	معلومات	
day-dreaming	تفکر رؤیایی پنداربافی	بیرکردنەوەی خەیاڵی خەیاڵ چنی خەیاڵاوی بوون
dy of judgement	روزقیامت روز رستاخیز	رۆژی حەشر رۆژی قیامەت رۆژی هەستانەوە
death instinct	میل مرگ غریزۀمرگ	مەیلی مەرگ مەیلی مردن حەزکردن بەمردن مەرگ خوازی
death rate	نرخ متوفیات نرخ مرگ و میر نسبت مرگ	رادەی مردووان رێژەی مردووان رێژەی مردن
debit	بدهکار مدیون مقروض	قەرزار قەرزبار دەیندار
debt	قرض وام دین	قەرز دەین
debt clearing	تسویۀبدهی	قەرزدانەوە
decadence	انحطاط	هەڵوەشانەوە رووخان داڕمان

		گەندەڵی
		ئاوابوون
		لەناوچوون
decay	تباهی	گەندەڵی
	اضمحلال	تێکچوون
	فساد	توانەوە
	زوال	تیاچوون
		ئاوابوون
		رووخان
deceptive infuence	هذیان	ورێنە
	خیال فریبنده	راواندن
	ترفند	قسەپەڕاندن
		خەیاڵی فریودەر
		پیلان
		داو
		تەڵە
		فێڵ و تەڵەکە
declaration	اعلام	ڕاگەیاندن
		پێ ڕاگەیاندن
decline	تنزّل	دابەزین
	کاهش	کەمبوونەوە
	انحطاط	کەمکردنەوە
		توانەوە
		تیاچوون

decomposition	از هم پاشیدگی تجزیه	هەڵوەشانەوە پچڕان لێکپچڕان دابەش بوون بەش بەش بوون
decerment	نقصان	کەم و کۆڕی نوقسان کەمی لاوازی
defect	کاستی غلط اشتباه خطا	کەمی کەمبوون هەڵەکردن بەهەڵەداچوون
defector	پیمان شکن	پەیمان شکێنی بەڵێن شکێنی
defence mechanism	مکانیزم دفاعی سازوکاردفاع	مکانیزمی بەرگری ڕێ و شوێنی بەرگری
definable	قابل تعریف قابل توصیف	قابیلی پێناسەکردن قابیلی وێناکردن قابیلی وەسف کردن
definite	معیّن مشخص محدود قطعی	دیار ئاشکرا بەرچاو سنووردار بەرتەسک

		براوه
		حەتمی
		نەگۆڕ
	تنزّل قیمتها	دابەزینی نرخەکان
	کاهش قیمتها	هاتنەخوارەوەی نرخەکان
		دابەزینی نرخەکان
deflation	غیرانسانی	نامرۆڤانە
		نائینسانی
dehumanization	خداساختن.	بەخواکردن
	خدا انگاری.	بەخوازانین
	بـه مقـام خـدایی	خواسازکردن
	رساندن.	بەپلەی خواگەیاندن
		(ی مرۆڤ)
deify	واکـــــــــــنش	پەرچـــەکرداری وەدرەنـــگ
	تأخیرشده	کەوتوو.
		هەڵوێستی درەنگ کات.
deletion	حذف	سڕینەوە
		پاک کردنەوە
		لابردن
		لەناوبردن
deliberate	عمدی	ئەنقەست
	ارادی	خۆ ویست
		خۆکرد
		ئیرادی
delirium	هذیان	قسەپەڕاندن
		ڕاواندن(وڕێنە)

demand	تقاضا	داخواز
	خواست	داواکاری
	طلب	داواکردن
	درخواست	ویستن
dematerialzation	مادّه زدایی	مادە سڕینەوە
		لابردنی مادە
dementia praecox	جنون جوانی	شێتی گەنجێتی
	جنون پیش رس	شێتی قۆناغی لاوێتی
	جنون زودرس	شێت بوونی ناوادە
demerit	بی ارجی	بێ نرخی
		بێ بایەخی
		بێ ئەرزشی
democracy	مردم سالاری	دیمۆکراسی.
	حکومت مردم	خەڵک سالاری.
	حکومت عامه	دەسەڵاتی خەڵک.
	حکومت مردم	حکوومەتی خەڵک.
	برمردم	حکوومەتی خەڵکی ڕەمەکی
		حکوومەتی خەڵک لەسەر خەڵک.
demonstrable	قابل اثبات	قابیلی سەلماندن
	برهانی	دیکۆمێنتی
	آشکارا	بەبەڵگە
	مبرهن	ئاشکرا
		بەرچاو
		ڕوون

		دیار
demythologization	اسطوره زدایی	ئۆستووره سڕینەوە
		ئەفسانە سڕینەوە
denial	نفی	ڕەتکردنەوە
	انکار	مل نەدان
		قبووڵ نەکردن
density	انبوهی	ئاپۆرە
	غلظت	چڕێتی
	تراکم	چڕبوون
	فشردگی	خەستی
		تێک چڕژاوی
		گوشراوی
denying	سلبی	سلبی
	منفی	نەرێتی
	ناقض	نێگەتیڤ
	سالب	پووچەڵ کەرەوە
		ڕەت کەرەوە
departmentalization	تقسیم وظایف	دابەشکردنی ئەرکەکان
		دابەشکردنی کارەکان
depersonalization	تشخّص زدایی	کەسایەتی سڕینەوە
	تجزیۀشخصیت	دابەشکردنی کەسایەتی
	تغییروجود	تواندنەوەی کەسایەتی
	خلع شخصیت	گۆڕینی کەسایەتی
		کەسایەتی لێ سەندنەوە
depletion	کاهش منابع	کەمکردنی سەرچاوەکان.
	استهلاک منابع	کەمبوونەوەی

	تحليل منابع طبيعی	سەرچاوەکان لەناوچـــوونی وردەوردەی سەرچاوەکان.
		تیاچـــــوونی سەرچــــاوە سرووشتییەکان.
deposit	سپردە	پارەی بەئەمانەت دانراو.
	ودیعه	پارەی لەبانکدا پاشەکەوت کراو.
		ئەمانەت.
		پارەی ئەمانەت.
depression	افسردگی	خەمۆکی
	کسادی اقتصادی	کەسادی ئابووری
	بحران	قەیران
	تنزل اقتصادی	دابەزینی ئاستی ئابووری
	غمگینی	خەمباری
	دلتنگی	دڵ تەنگی
	رکود(اقتصادی)	راوەستان
		راوەستان(ی ئابووری)
deprivation	محرومیت	بێ بەشی
	فقر	نەداری
		هەژاری
		دەسکورتی
depth	قعر	قووڵایی
	عمق	
	ژرفا	

descent	تبار	رەگەز
	نژاد	رەتەوە
		ریچکەڵە
		رەچەڵەک
describ(to)	وصف كردن	وێناكردن
	توصيف كردن	وەسف كردن
	تشريح	روونکردنەوە
		شی کردنەوە
desensitization	احساس زدايى	هەست سڕینەوە
desideratum	مطلوب	دڵخواز
		لەبار
		گونجاو
design	طرح	گەڵاڵە
	مقصود	پلان
	نظم	مەبەست
	غايت	نەزم
	طراحى كردن	ئامانج
		گەڵاڵەکردن
		گەڵاڵەڕێژی
designed	مدبّرانه	عاقلانه
		کارکردنی بەبیر و ئاوەز
		ئاوەزمەندانه
		بەئاوەزانە
desire	آرزو	هیوایەت
	شوق	ئارەزوو

	میل	حەز
	رغبت	مەیل
	خواست	ڕەغبەت
	هوس	ویست
		ئیشتیا
desocialised	غیراجتماعی شده	نامۆمەڵایەتی کراو
		بەناکۆمەڵایەتی بوو
despotism	استبداد	ملهۆڕی
	حکومت	دیکتاتۆرییەت
	استبدادی	حکوومەتی دیکتاتۆری
		چەوساندنەوە
destiny	سرنوشت	چارەنووس
	تقدیر	قەدەر
		بەخت و هات
destruction	فساد	گەندەڵی
	ویران سازی	وێرانکاری
	تخریب	کاول کاری
	ویرانگری	ڕووخاندن
		تێکدان
destructive power	نیروی مخرّب	هێزی ڕووخێنەر
		هێزی تێکدەر
detail	جزء	بەش
		پاژ
		لق
determenism	جبرگرایی	جەبرخوازی
	علّت گرایی	هۆکارخوازی

	جبرعلمی	جەبری زانستی
deterrent	بازدارنده دافع	رێگر لەمپەر کۆسپ تەگەرە بەرگر
developed	پیش رفته گواليده	پێشکەوتوو پێشڤەچوو
developed country	کشور پیش رفته کشور توسعه یافته کشور گواليده	وڵاتی پێشکەوتوو وڵاتی پەرەسەندوو
development	پیشرفت گسترش تکامل بالندگی ارتقاء	پێشکەوتن پەرەسەندن گەشەسەندن کامڵ بوون گەشەونەشەکردن گەیشتن بەپلەی سەرووتر
developmental psy-cholcgy	روانشناسی رشد	رەوانناسی گەشەکردن پسیکۆلۆژی گەورەبوون
development budget	بودجۀعمرانی	بوجەی ئاوەدان کردنەوە بووجەی بنیاتنانەوە
deviation	کجروی انحراف	لادان بەرێگەی چەوتدا رۆیشتن چەوترەوی

		چەوتکاری
diachronic	درزمانی	ناوزەمانی ناوزەمەنی
diachronic linguistics	زبانشناسی درزمانی	زمانناسی ناوزەمەنی
diagnosis	شناخت مسأله شناخت تشخیص	ناسینی مەسەلە ناسینی کێشە ناسین دەس نیشان کردن مەعریفە
dialect	لهجه گویش	زاراوە بن لەهجە بن زاراوە دیالێکت
dialect geography	جغرافیای گویشی	جوغرافیای زاراوەیی جوغرافیای دیالێکت
dialectic	جدل مناظره مباحثه	دەمەتەقێ دیالۆگ وت و وێژ گفتوگۆ قسەوباس کردن
dialectical method	روش دیالکتیک روش جدلی	میتۆدی دیالکتیکی
dialectical movement	عقل گرایی دیالکتیکی	عەقڵ خوازی دیالکتیکی

dialectic conseption	مفهوم جدلی	چەمکی دیالکتیک
dialectic of pureea-son	جدل عقل محض	دیالکتیکی عەقڵی ڕەها
dialectology	گویش شناسی	زاراوەناسی
		دیالێکت ناسی
dialogue	همپرسه	دیالۆگ
	مفوضه	گفتوگۆ
	گفت و شنود	وت و وێژ
	گفتگو	هەڤپەیڤین
dichotomy	دوبخشی	دووبەشی
	دوگانگی	دوالیزم
	دوپارچگی	دووپاژی
	دوشاخگی	دوو فاقی
	تقسیمبندی	دوولقی
	دوبعدی	دوورەهەندی
		پۆلێن کردن
		پۆلێن کردن
dictate	فرمان	فەرمان
	فرموده	ئەمر
		ئەمرپێکردن
		ئەمر بەسەراکردن
dictator	خودکامه	دیکتاتۆر
	مستبد	ملهۆڕ
	دیکتاتور	چەوسێنەر

dictatorship	دیکتاتوری	دیکتاتۆری
	حکومت مطلقه	حکوومەتی دیکتاتۆری
	یکه تازی	تاکڕەوی
	خودکامگی	ملهۆڕێتی
diction	طرزبیان	جۆری دەربڕین
		شێوەی دیربڕین
didactic	آموزشی	فێرکاری
	تعلیمی	فێرکار
	آموزشگر	ڕاهێنەر
difference	نایکسانی	نایەکسانی
	اختلاف	نابەرابەری
	ناهمانندی	جیاوازی
	فرق	ناوێکچوویی
		فەرق کردن
diffusion	پخش	بڵاوکردنەوە
	شیوع	بڵاوەکردن
	نشر	وەشاندن
	انتشار	گشگیری
diffusion of information	نشراطلاعات	بڵاوکردنەوەی زانیاری
digital	کمی	چەندی
	رقمی	چەندایەتی
		ژمارەیی
		دیجیتاڵ

dignity	حرمت	رێز
	كرامت	حورمەت
	هيبت	كەرامەت
	وقار	شكۆ
		مەتانەت
		گەورەیی
		لەسەرخۆیی
dimension	گستره	پانتایی
	بعد	قەڵەمڕەو
		بەستێن
		بوار
		ڕەهەند
		بوعد
diminishing	بازده نزولی	بەرهەمی روولە کەمبوون
	بازده كاهنده	کەمبوونەوەی بەرهەم
diplomacy	سياستمداری	سیاسەتمەداری
	ديپلوماسی	سیاسی کاری
		کاری سیاسی
		دیپلۆماسی
direct	مباشر	ڕاستەوخۆ
	مستقيم	بێ واسیتە
	بی واسطه	ڕاستەوڕاست
		ڕاستەوڕێ
directedness	گرايش	داگەڕان
		خواز
		خواستن

		مەیل
directed observation	مشاهدۀ مستقیم	بینینی راستەوخۆ دیتنی راستەوخۆ
directing	هدایت فرماندهی رهبری	بەڕێوەبردن ڕێبەرایتی فرماندەیی
directive counselling	مشاورۀمستقیم	راوێژکردنی راستەوخۆ
director	مدیر	بەڕێوە بەر راپەڕێنەر هەڵسووڕێنەر
directory	هیئت مدیره	لیژنەی بەڕێوەبەران ستاڤی بەڕێوەبەران
direct perception	ادراک مستقیم	تێ گەیشتنی راستەوخۆ فام کردنی راستەوخۆ دەرک کردنی راستەوخۆ
direct tax	مالیات مستقیم	باجی راستەوخۆ
disapprobation	ناپسند عدم تأیید	ناڕەوا نادرووست دان پێدانەنان نەسەلماندن پەسەند نەکردن
disarmamment	خلع سلاح	چەک کردن چەک داماڵین

disbelief	عدم اعتقاد	ناباوەڕی
		باوەڕپێ نەبوون
		بێ باوەڕی
discharge	تخلیه	خاڵی کردن
		بەتاڵ کردن
		رشتنە دەرەوە
disciplinarinism	انضباط گرایی	دسیپلین خوازی
		نەزم خوازی
		بەنەزم کرکردن
discontinuity	ناپیوستگی	پچڕان
	عدم استمرار	پچڕپچڕێتی
	انفصال	نابەردەوامی
	گسستگی	دابڕان
	منقطق	پسان
		جیابوونەوە
discourse	نطق	وتەبێژی
	محاوره	لێدوان
	گفتار	ئاخافتن
	سخن	وتە
		قسە
		گوتار
discovery	اکتشاف	دۆزینەوە
		کەشف کردن
discrete	متغیّرگسسته	بگۆڕی نابەردەوام
		بگۆڕی پچڕاو
		بگۆڕی پچڕپچڕ

discursive under-standing	فاهمۀاستدلالی درک استدلالی	تێ گەیشتنی ئیستدلالی دەرک کردنی ئیستدلالی
discussion	مذاکره بحث	گفتوگۆ وتووێژ
disdain	خوارشماری	بەهێندوەرنەگرتن بەسووک لەقەڵەم دان بەکەم گرتن بەکەم زانین
disequilibrium	عدم تعادل بی تعادلی	ناهاوسەنگی هاوسەنگ نەبوون
disguised	پنهان مخفی	شاراوە نهێنی نادیار ون نابەرچاو
disguised unem-ployment	بیکاری پنهان بیکاری نامرئی بیکاری مخفی	بێکاری شاراوە بێکاری نادیار بێکاری نابەرچاو
disgust	انزجار	بێزاری نەفرەت رق لێ بوون بێزلێ بوون
disingenuous	مزوّرانه حیله آمیز	ریاکارانە فریودەرانە فێڵبازانە

dislocation	نابسامانی	بێ سەروبەری بشێوی شڵەژاویتی ناڕێک و پێکی
disorderly	بی انتظامی نابسامان نامنتظم	بێ نەزمی بێ سەروبەری ناڕێک و پێکی
disorganized think-ing	تفکر سازمان نیافته	بیرکردنـــــــــــــــەوەی ناسیستماتیک. بیرکردنەوەی ناڕێکخراو. بیرکردنـــــــەوەی بـــــێ سەروبەر.
dispensotor	مجری	راپەڕێنەر هەڵسووڕێنەر پێشکەش کار بەڕێوەبەر
displeasure	رنجش ناخوشی ناخرسندی ناخشنودی	ئازار ئازاردیتن ناساغی نەخۆشی ناڕەزایەتی ناڕازی بوون
disposition	تمایل آمادگی استعداد	حەز مەیل رەغبەت

		ئامادەیی
		بەهرە
		توانایی
		لێهاتوویی
dissociation	ازهم پاشیدگی	هەڵوەشانەوە
	گسستگی روانی	لێک پچڕان
	گسستگی	پچڕان
	دورافتادن	پچڕانی رۆحی
	تجزیۀشخصیّت	دوورکەوتنەوە
	تجزیه	دابەش بوونی کەسایەتی
		توانەوەی کەسایەتی
		بەش بەش بوون
distinct	مشخص	دیار
	متمایز	دەس نیشانکراو
	جدا	ئاشکرا
	مجزّا	جیاواز
	ویژه	جیا
		تایبەتی
distored	کج	لار
		خوار
		کەژ
		گێڕ
		لاروگێڕ
distress	افسردگی	خەمۆکی
	پریشانی	پەرۆشی
		پەرێشانی

		دڵساردی
		پەشێوی
distribution of in-come	توزیع درآمد	دابەشکردنی داهات
distribution wealth	توزیع سامان	دابەشکردنی سامان
distributive	عدالت توزیعی	دابەشکردنی دادپەروەرانە
		دادپەروەرێتی دابەش کردن
district	ناحیه	ناوچە
	منطقه	مەڵبەند
	برزن	دەڤەر
		گەڕەک
		کۆڵان
distrust	بی اعتمادی	بێ متمانەیی
		متمانە نەکردن
disturbance	اغتشاش	بشێوی
	آشفتگی	شڵەژاوێتی
	اختلال	تێکچوون
		تووچیان
		شێوان
disutility	عدم فایده	بێ کەڵکی
	نامطلوبیت	نالەباری
	بی فایدگی	نادڵخوازی
		بێ فایدەیی
		بێ سوودی

diverse	متعدد	جۆراوجۆر
	چند	زۆر
	این نه آن	چەند
	دیگرسان	ئەویتر
		ئەویدی
		ئەم نە ئەو
diversification	تنوّع تولید	فرەچەشنی بەرهەمهێنان
	متنوع کردن	بەرهەم هێنانی فرەچەشن
		فرەچەشن کردن
diversity	تکثّر	فرەچەشنی
	این نه آنی	زیادی
	گوناگونی	زیادبوون
	اختلاف	فراوانی
		ئەم نە ئەوی
		جۆراوجۆری
		جیاوازی
divine	الاهی	ئیلاهی
	ربوبی	ئاسمانی
	آسمانی	خوایی
	لاهوتی	
division	تقسیم	دابەشکردن
	بخش شدن	بەش بەش بوون
		کەرت بوون
division labo(u)r	تقسیم کار	دابەشکردنی کار
doctrinaire	صاحب آموزه	تیۆرسیەن

	نظریه پرداز	تیۆری ساز
		خاوەن بیرورِا
		خاوەن دۆکترەین
doctrinal	مربوط به اصول دین	پێوەندیداربەپرەنسیبەکانی ئاینەوە.
	عقیدتی	پێوەندیدار بەباوەرِەوە. باوەرِی.
doctrinal symbol	سمبل اعتقادی	سەمبولی باوەرِی
doctrina sacra	عقایدمقدسه	باوەرِە پیرۆزەکان
		باوەرِگەلی پیرۆز
doctrine	نظریه	تیۆری
	تعلیم	فێرکردن
	آموزه	فێرکاری
	عقیده	تێز
		باوەرِ
		دۆکترەین
document	سند	بەڵگە
		دۆکیۆمێنت
dogma	اصل جزمی	پرەنسیبی جەزمی
	خشک اندیشی	کەللە وشکی
	اعتقاد	کەللە رِەقی
	جزم اندیشی	وشک بیری
		بیروشکی
		باوەرِ
		دۆگما

dogmatic	خشک اندیشی آمرانه جزمی	بیروشک وشک بیر کەللە بۆش جەزمی دۆگماتیک
dole income	درامد زمان بیکاری	داهاتی زەمانی بێکاری داهاتی کاتی بێکاری
domain	حوزه قلمرو محیط	بوار قەڵەمڕەو بەستێن
domestic economy	اقتصاد محلی اقتصاد داخلی	ئابووری ناوچەیی ئابووری ناوخۆیی
domestic product	تولیدداخلی محصول ذاخلی	بەرهەمهێنانی ناوخۆیی بەرهەمی ناوخۆیی
domestic system	نظام خانوادگی	سیستمی خێزانی سیستمی بنەماڵەیی
dominance	استیلا	زاڵ بوون داگیرکردن خستنە ژێرڕکێف دەسەڵات بەدەستەوە گرتن
dominance hierarchy	سلسله مراتب تسلط. سلسله مراتب فرمانروایی.	زنجیرەپلەوپایەی دەسەڵات. زنجیرەپلەوپایەی فرمانڕەوایی.

doubt	گمان	گومان
	شک	شک
	مردد	گومانکردن
		دوودڵ
		دڕدۆنگ
draft	طرح	گەڵاڵە
	نقشه	بەرنامە
		پلان
		نەقشە
draft of labo(u)r	کار اجباری	کاری زۆرەملانە
drama	نمایش	دراما
	محاکاه	نواندن
		نمایش کردن
		نمایش دان
dramatist	نمایش پرداز	دراماتیست
		ئەکتەر
dread	ترس	ترس
	دلهره	دڵەڕاوکێ
	هراس	
dream	خواب	خەو
	رؤیا	خەون
		خەیاڵ
dreaming	خواب دیدن	خەوبینین
drive	سائقه	هاندەر

	انگیزۀحیوانی	پاڵ پێوە نەر
	سوق	مەیلی حەیوانی
		ئاژەڵ سیفەتی
		پاڵ پێوەنان
		هان دان
drawsiness	خواب آلودگی	خەواڵوویی
		چاولەخەوی
		وەرماڵۆسی
drug addiction	اعتیاد به	عادەت کردن بە شتێک.
	موادمخدّر	گـــــیرۆدە بــــــوون
		بەمادەسڕکەرەکانەوە.
dual	تثنیه	دوانی
	دوتایی	دوویی
	دو وجهی	دانەیی
	دوگان	دوالیزم
		دوورەهەندی
		دوولایەنی
dualism	دوگرایی	دوالیزم
	دو بنی	دوانی
	ثنویت	دویی
	دوگانگی	دوولایەنی
		دوورەهەندی
dual personality	شخصیت دوگانه	کەسایەتی دوالیزم
		کەسایەتی دوورەهەندی
dull	کودن	گێژ
		نەفام

		نەزان
		ئەحمەق
		گەوج
dummy	فعالیت ساختگی	چالاکی دەسکرد
		چالاکی خۆکرد
dummy variable	متغیّر ساختگی	بگۆڕی دەسکرد
duration	مده	درێژەکێشان
	استمرار	بەردەوام بوون
	دیرند	درێژخایەنی
	دوام	
	پایندگی	
duty	تعهد	بەڵێن دان
	وظیفه	ئارک
	تکلیف	ئەرکی سەرشان
dwelling unit	واحدمسکونی	خانوو
		خانووبەرە
dynamic	پویا	بزۆز
	پوینده	چالاک
	متحرک	جووڵەر
	بالان	دینامیک
	توانمند	توانا
		کارامە
		بەتوانا
dynamic	مقوله های پویا	وتەزا بزۆزەکان

وتەزا دینامیکەکان		
خێڵ	دودمان	dynasty
عەشیرە	نژاد	
تایفە		
رەگەز		
خێڵی پیشەسازی	دودمان صنعتی	dynasty industrial
تایفەی پیشەسازی		
خانەدانی پیشەسازی		

E

Eanrly maturity	بلوغ زودرس	باڵقبوونی پێش وەخت زووباڵق بوون زووباڵقی
ear-mark	تخصیص دادن	تەرخان کردن تایبەتدان
earmarked revenues	درآمدهای اختصاصی	داهاتە تایبەتەکان داهاتە تاکەکەسییەکان داهاتە شەخسییەکان
earning	درآمد	داهات دەسکەوت دەرامەت

ear training	تمرین شنوایی	پرۆڤەکردنی بیستیاری پرۆڤەی بیستن
easy going	صبوری	سەبووری سینگ فراوانی بەتاقەت بوون
Qccentricities	عجایب	شتە سەیرەکان سەیروسەمەرەکان
echoing	بازگویی	وتنەوە دووبارە وتنەوە گێڕانەوە
echolalia	پژواک کلام	دەنگدانەوەی پەیڤ دەنگدانەوەی قسە زایەڵەی پەیڤ
echological	بومی بوم شناسانه	ناوچەیی خۆجەیی ژینگەیی ژینگەناسانە
ecologi	بوم شناسی شناخت محیط زیست محیط زیست	ژینگە ناسی ناسینی ژینگە
economic	اقتصادی	ئابووریی
economic account-ing	فعالیت اقتصادی	چالاکی ئابووری
economic	معتقدات اقتصادی	باوەڕە ئابوورییەکان

economic crisis	بحران اقتصادی	قەیرانی ئابووری
	کساد اقتصادی	دابەزینی ئاستی
	توسعهٔ اقتصادی	ئابووری
	گسترش اقتصادی	پەرەسەندنی ئابووری
		گەشەکردنی ئابووری
		پێشکەوتنی ئابووری
economic fluctuation	نوسان اقتصادی	هەڵکشانوداکشانی ئابووری.
		بەرزونەوی بوونی ئاستی ئابووری.
economic infrostructure	زیربنای اقتصادی	ژێرخانی ئابووری
		بناغەی ئابووری
		بنچینەی ئابووری
economic man	انسان اقتصادی	ئینسانی ئابووری
		مرۆڤی ئابووری
economic of w lfar	اقتصاد رفاه	ئابووری ریفاه
		ئابووری خۆشگوزەرانی
economic prosperity	رونق اقتصادی	برەوی ئابووری
		گەشەکردنی ئابووری
		رەونەقی ئابووری
economic recession	رکوداقتصادی	راوەستانی ئابووری
		وەستانی ئابووری
		پەرەنەسەندنی ئابووری
economic reconstruction	نوسان اقتصادی	هەڵکشانوداکشانی ئابووری.

		بەرزونەوی بوونی ئاستی ئابووری.
economics	علم اقتصاد اقتصادشناسی دانش اقتصاد	زانستی ئابووری ئابووری ناسی مەعریفەی ئابووری
economic self-sufficiency	خودکفایی اقتصادی	خۆ بەڕێوەبردنی ئابووری خۆگرتنی ئابووری بێ نیازیی ئابووری خۆبژیوی ئابووری خۆ ژی بوونی ئابووری
economism	اقتصادگرایی اقتصادپرستی	ئابووری خوازی ئابووری پەرستی
economy	اقتصاد	ئابووری
ecosytem	زیست بوم	ژینگە شوێنی ژیان
editing	ویرایش	هەڵەچنی هەڵەسڕینەوە پیاچوونەوە
education	آموزش و پرورش تربیت تحصیلات	فێرکردن و بارهێنان پەروەردەوراهێنان خوێندن
educational institutions	مؤسسات آموزشی	بنکەفێرکارییەکان رێکخراوەفێرکارییەکان دامەزراوەفێرکارییەکان

educationalist	آموزش گر	فێرکار راهێنەر
effect	پدیده حالت نتیجه هثر معمول	دیاردە حاڵەت چۆنیەتی دەرەنجام ئاکام باو ئاسایی
effective	مؤثر کارا	کاریگەر کارتێکەر کارا شوێن دانەر
effective reaction	واکنش عاطفی	پەرچەکرداری عاتیفی هەڵوێستی عاتیفی پەرچەکرداری سۆزئامێز
affminacy	زن سانی	ژن ئاسا وەکوو ژن ژنانە
egalitarianism	مساوات طلبی تساوی طلبی	یەکسانی خوازی بەرابەری خوازی
ego	خویشتن ضمیر	خود خۆ نەفس

	خود نفس نهاد	زات
egocentric	خودمحوری خودمداری	خودتەوەر خودتەوەری
elaboration	تفسیر پرکاری روانی	راڤەکردن راڤەکاری لێکدانەوە پڕکاری رۆحی
elan	خیزش	راپەڕین هەستان لەپڕهەستانەوە
elanguescence	تحلیل قوا	توانەوەی هێزەکان تیاچوونی هێزی جەستەیی بێ هێزبوونی جەستەیی
element	عنصر رکن عضو بنیاد	توخم ماک ئەندام بناغە بنچینە بونیات
elementary	مقدماتی ابتدایی	سەرەتایی بەرایی پێشەکی

elements of theol-ogy	اصول الاهيات	پرەنسیبەکانی خواناسی پرەنسیبەکانی تیۆلۆژی
eliciting	فراخوان	بانگەواز بانگ کردن ئاگاداری
elinination	حذف محو	سڕینەوە لابردن تواندنەوە
elite(s)	زبده نخبه برگزیده شاینده	لێهاتوو لێوەشاوە نوخبە دەستەبژێر کارامە
elitism	نخبه گرایی	نوخبەخوازی دەستەبژێر خوازی
emancipation	رهایش رهایی	رزگاری رزگاربوون دەربازبوون
embroyo	جنین	کۆرپە پز پێزە تۆل
embroyo human	جنین آدمی	کۆرپەی مرۆڤ

		کۆرپەی ئادەمیزاد
embroyology	جنین شناسی	کۆرپەناسی
		پێزەناسی
		تۆل ناسی
emigration	مسافرت به خارج	کۆچ کردن بۆهەندەران
	کوچ	کۆچ
	مهاجرت	کۆچ بۆدەرەوە
	برون ـ کوچی	دەر- کۆچی
emotion	عاطفه	عاتیفه
	هیجان	سۆز
	شور	تاسە
		رەحم
		بەزەیی
emotional rwsponse	پاسخ عاطفی	وەڵامدانەوەی عاتیفی
	پاسخ هیجانی	بەرسقی عاتیفی
empathy	همدلی	هاودڵی
	هم احساسی	هاوبیروڕایی
	هم حسی	هاوفکری
		هاوخەمی
empatic insight	بینش عاطفی	تێڕوانینی عاتیفی
		روانگەی عاتیفی
empirical	اختیاری	ئیختیاری
	تجربی	ئەزموونی
		تەجروبی
empirical data	داده های تجربی	زانیارییەتەجروبییەکان

		داتا ئەزموونییەکان
empirical probability	احتمال تجربی	ئەگەری تەجروبی
employer	کارفرما	خاوەن کار
	صاحب کار	خاوەن فرمان
emptiness	خالی	بەتاڵ
	پوچی	خاڵی
	تهی وارگی	پووچی
	تهی	بەتاڵێتی
	میان تهی	پووک
		پووت
empty concept	مفهوم تهی	چەمکی بەتاڵ
		چەمکی پووت
		چەمکی بێ واتا
enclosure	قوم محوری	خێڵ تەوەری
		نەتەوە تەوەری
		گەل تەوەری
encounter	مواجهه	رووبەڕووبوون
		چاوپێکەوتن
		دیدار
end	غایت	ئامانج
	هدف	ئارمانج
	نتیجه	مەبەست
	فرجام	دەرەنجام
		ئاکام

endogamous	درون همسری زناشویی خویشاوندی	ناوهاوسەری خزم هاوسەری هاوسەرگرتنی خزم ژن و مێردایەتی خزمایەتی
energy	انرژی نیرو ورزه کارمایه	وزە هێز ورە توانا
enlightened	روشن ضمیر منورالفکر روشنگر روشنفکر	رووناکبیر رۆشنبیر
enlightenment	روشنگری روشنفکری نهضت فکری بیداری فکری تجدد افکار	رۆشنگەری روونکاری رۆشنبیری بزاڤی فکری راچڵەکانی فکری نوێ بوونەوەی فکری تازەگەری فکری
enquirer(to)	پژوهش	لێکۆڵینەوە توێژینەوە پشکنین پەیجۆری
enquirer	جوینده	توێژەرەوە

	پژوهشگر	لێکۆڵیار
		پەیجۆر
		توێژیار
enterprise	داد و ستد	کڕین و فرۆشتن
	مؤسسۀ اقتصادی	مامەڵە کردن
	شرکت	دامەزراوی ئابووری
	واحد تولیدی	کۆمپانی
	مؤسسۀ بازرگانی	یەکەی بەرهەمهێنان
		کارگەی بەرهەمهێنان
		بنکەی بازرگانی
environment	محیط	ژینگە
	محیط زیست	دەوروبەر
	دوروبر	شوێنی ژیان
	زیست بوم	ژیانگە
environmental factor	عوامل محیطی	هۆکارە ژینگەییەکان
eoic	حماسه(نوع ادبی)	حەماسەت
		ئازایەتی
		حەماسە(ژانرێکی ئەدەبی)
epigram	هجو	بەدگۆیی
		بەد وێژی
		بەدزمانی
		زمان پیسی
epilepsy	صرع	سەرئێشە
		دانەسەر

		سەرژان
epiphany	ظهور	دەرکەوتن
	تجلّی	سەرهەلّدان
		دیارکەوتن
episteme	دانش	زانست
	شناخت	مەعریفە
	شناخت شناسی	ناسین
	ارزش شناسی	مەعریفە ناسی
	نظریۀمعرفت	بەهاناسی
	فلسفۀعلم	ئەرزش ناسی
		تیۆری مەعریفە
		فەلسەفەی زانست
epoch	عصر	چاخ
	دوران	سەردەم
		رۆژگار
		چەرخ
equality	همچندی	یەکسانی
	برابری	بەرابەری
	تساوی	هاوتەرازی
		وەک یەکی
equilibrium	ترازمندی	هاوسەنگی
	تعادل	هاوتەرازی
	موازنه	
	توازن	

era	عهد	سەردەم
	دوران	چاخ
	عصر	چەرخ
ergo sum	فکرمیکنم پس هستم	بیردەکەمەوە،کەواتە هەم
Eros	نفس	نەفس
	نیروی زندگانی	خود
	لذّت جنسی	هێزی ژیان
		وزەی ژیان بەخش
		ئیرۆس
		چێژی سێکسی
		لەزەتی سێکسی
error	فساد	گەندەڵی
	خطا	خراپ بوون
	اشتبته	هەڵە
	لغزش	بەهەڵەداچوون
essay paper	مقاله نویسی	وتارنووسی
essence	ماهیّت	چییەتی
	گوهر	کرۆک
	جوهر	زات
	ذات	جەوهەر
establishment	کارگاه	کارگە
	مؤسسه	شوێنی کارکردن
		دامەزراوە

		بنکە
estimation	تخمين براورد	مەزندە مەزندەکردن
estrangement	بيگانگی بيگانه گشتگی	نامۆبوون بەخۆنامۆبوون
eternal	جاويدان قديم ابدی جاويد ازلی	هەرمان هەتايی هەميشەيی هەتاهەتايی
eternal thuths	حقايق ابدی	حەقيقەتە هەتاييەکان راستييەهەتاييەکان
ethic	اخلاق اخلاقی	ئاکار ئاکاری
ethnic group	گروه نژادی	گرووپی رەگەزی
ethnic monorities	اقليتهای نژادی	کەمينە رەگەزييەکان
ethnology	قوم شناسی انسان شناسی نژادشناسی	نەتەوەناسی گەل ناسی مرۆڤ ناسی رەگەزناسی رەچەڵەک ناسی
ethology	مطالعۀرفتار رفتارشناسی	خوێندنەوەی رەفتار رەفتارناسی

etioligy	علّت شناسی	هۆكارناسی
	سبب شناسی	هۆناسی
etymology	ریشۀلغت شناسی	ئەتمۆلۆژی
		وشەناسی
		بنچینەی وشە ناسی
eadaemonia	سعادت	بەختەوەری
	خوشبختی	بەختیاری
		كامرانی
eugenics	بهسازی نژاد	چاكسازی رەگەز
	اصلاح نژاد	
	بهبود نژاد	
evaluation	ارزشیابی	هەڵسەنگاندن
	ارزیابی	بەراوردكردن
	سنجش	
event	حادثه	ڕووداو
	واقعه	كارەسات
	رویداد	پێش هات
	پیشامد	بەرهۆكار
	برآمد	
	معلول	
evident	آشكار	ئاشكرا
	بدیهی	دیار
		بەرچاو
		حاشاهەڵنەگر

evolution	تكامل تحول دگرگونی تكامل تدريجی	کامڵبوون گۆڕان گۆڕانکاری وەرگۆڕان وردەوردە کامڵبوون کامڵبوونی هێدی هێدی
except	افزونه مازاد	زیادە زیادی زیادلەپێویست
except profit	سودافزونه اضافه منفعت	زیادە قازانج زیاترقازانج کردن
exchang	مبادله مبادلۀپول	گۆڕینەوە ئاڵوگۆڕکردن ئاڵوگۆڕکردنی پارە پارە گۆڕینەوە
exchang deprecia-tion	کاهش پول تنزل ارزش پول کاهش ارزش پول	کەمبوونەوەی پارە دابەزینی بایەخی پارە کەمبونەوەی ئەرزشی پارە
excise tax	ماليات غيرمستقيم	باجی ناڕاستەوخۆ
exegesis	تفسير	ڕاڤە ڕاڤەکردن لێکدانەوە
exemplar	اسوه	نموونە

exhaustion	فرسودگی	دارزین
	فناء	پتوورکان
	خستگی	نابوودی
		تیاچوون
		لەناوچوون
		ماندوویەتی
		هیلاکی
exhibitionism	خودنمایی	خۆنواندن
	تن نمایی	شانازی بەخۆکردن
	تظاهر	جەستە نواندن
		خۆدەرخستن
		خۆنواندنی فێڵبازانە
exhortation	نصیحت	ئامۆژیاری
	اندرز	مۆچیاری
	تلقین	ئامۆژگاری
existence	بود	بوون
	وجود	هەبوون
	هستی	شوناس
	هویّت	
existential	وجودی	بوونایەتی
	فلسفۀ وجودی	فەلسەفەی بوونایەتی
		فەلسەفەی بوون
existentialism	وجودگرایی	بوون خوازی
	فلسفۀ وجودی	فەلسەفەی بوونایەتی
	اصالت وجود	رەسەنایەتی بوون

exodus	مهاجرت اضطراری	کۆچی ناوادە کۆچی ناوەخت کۆچی ناچاری
exogamy	برون همسری برون وصلتی بيگانه همسری	دەر هاوسەری ژنی بێگانە خواستن بێگانە هاوسەری
expansion	شكوفايي توسعۀ رونق بسط گسترش	گەشەکردن پەرەسەندن رەونەق پەرەگرتن بەرفراوان بوون
experiment	تجربۀ آزمايش	ئەزموون تاقیکاری تاقی کردنەوە تەجروبە
explaining	روشن سازی تعريف تبيين توضيح	روونکردنەوە روونکاری بەیان کردن شەرح کردن پێناسە کردن
exploit	بهره برداری کردن استثمار سوءاستفاده	کەڵک لێ وەرگرتن چەوساندنەوە بێگاری پێکردن خراپ کەڵک لێ وەرگرتن

export duties	عوارض صادرات	گومرگی هەناردە
export licence	پروانۀصادرات	جەوازی هەناردە بڕوانامەی هەناردە مۆڵەتی هەناردە
external	بیرونی خارجی برونی	دەرەکی دەرەوەیی
external debt	بدهی خارجی	قەرزی دەرەکی قەرزی بیانی
external world	جهان واقعی جهان خارجی	جیهانی راستەقینە جیهانی دەرەکی
extra-curricular	فوق برنامه	سەرووبەرنامە زیادەبەرنامە بەرنامەی زیادی
extralanguage	برون زبان فرازبان	دەرزمان سەroوزمان پەڕزمان
extra-literary	فوق ادبی فرا ادبی	سەرووئەدەبی پەڕئەدەبی
extramundane	فراجهانی فرادنیایی	سەرووجیهانی پەڕجیهانی

F

fabric	ساختار محصول پارچه سبک بافت	پێکهاته بەرهەم قوماش تەنک
face to face communication	ارتباط رودررو ارتباط رویارو	پێوەندی رووبەڕوو پێوەندی چاولەچاو یەکتر بینین
facilitate(to)	آسان کردن آسان سازی تسهیل	ئاسان کردن ئاسانکاری کارئاسانی کارئاسانی بۆکردن

واقعییەت راستی حاشاهەڵنەگر راستەقینە خاڵ خاڵی گرینگ	واقعیت امرواقع مسلّم نکته	fact
حەقیقەتی بێ گیان	حقیقت بی جان	fact,brute
باڵ تاقم گرووپ حیزب	جناح حزب گروه	faction
هۆکار هۆ سەبەب فاکتۆر	عامل علت دلیل	factor
هۆکارەکانی بەرهەمهێنان هۆکانی بەرهەمهێنان	عوامل تولید	factor endowments
دابەش کردنی هۆکارەکان لێکۆڵینەوەی هۆکارەکان	تجزیۀعوامل	factorical analysis
ئابووری کارخانەیی	اقتصادکارخانه ای	factory economy
بەرهەمهێنانی کارخانەیی بەرهەمی	تولیدکارخانه ای	factory production

		کارخانە
factual	واقعی حقیقی	راستەقینە حەقیقی
factum	امرواقع	واقعییەت ئەمری واقیع
factulty	توانش قوّة	توانا هێز
	قوّة ذهنی	توانای زەینی توانای فکری
factulty of speech	قوّة نطق	توانای پەیڤین توانای دوان توانای لێدوان
factulty of under-standing	قوّة فهم	توانای تێ گەیشتن توانای فام کردن توانای دەرک کردن
factulty psychology	روانشناسی قوای ذهنی	دەروونزانی توانای زەینی. ناسینی دەروونزانانەی توانا زەینییەکان.
faith	ایمان عقیده باور	ئیمان باوەڕ بڕوا
faith animal	ایمان حیوانی	باوەڕی ئاژەڵانە باوەڕی حەیوانی
fall	گناه آدم و حوا	تاوانی ئادەم و حەوا

false	خطا خطا اشتباه دروغ	هەڵە تاوان هەڵەکردن بەهەڵەداچوون درۆ مەکر
false-class-con-sciousness	آگاهی طبقاتی کاذب	وشیاری درۆیینی چینایەتی
false-consciousness	شعور کاذب وجدان کاذب آگاهی دروغین	وشیاری درۆیین ویژدانیدرۆیین ئاگایی ناڕاستەقینە
family	خانواده فامیل	بنەماڵە خزم خزم و کەس و کار
family counselor	مشاور خانواده	ڕاوێژکاری بنەماڵە
family court	دادگاه خانواده	دادگای بنەماڵە
family srisis	بحران خانواده	قەیرانی بنەماڵە
family tree	شجره نامه شجره النسب	ڕەگەزنامە شەجەرەنامە ڕەچەڵەک نامە
fanatic	متعصب تعصب	دەمارگرژ دەمارگیر دەمارگرژی دەمارگیری

fancy	وهم	خەیاڵ
	پندار	وەهم
	خیال	
fantasy	تخیّل	خەیاڵ کردن
	تخیلی	خەیاڵی
	خیالی	خەیاڵاوی
	وهم	وەهم
fatalism	قدرگرایی	قەدەرخوازی
	تقدیرگرایی	چارەنووس خوازی
	جبری گرایی	جەبرخوازی
	اصالت جبر	رەسەنایەتی
	جبر	قەزاوقەدەر
		جەبر
		قەدەر
fate	سرنوشت	چارەنووس
	تقدیر	قەزاوقەدەر
		قەدەر
		بەخت و هات
fatigue	خستگی	ماندوویەتی
		هیلاکی
fault	گناه	تاوان
	اشتباه	هەڵە
	خطا	هەڵەکردن
		سووچ

ترساو تۆقیو ترس لێ نیشتوو	هراسان	fearful
تایبەتمەندی خەسڵەت	خصیصه ویژگی	feature
بەپیتی. پڕسەمەری. زەوی و زاری پـــــــڕ بەرەکەت.	بارداری حاصلخیزی	facundity
فیدراڵ یەکگرتوو	همبسته فدرال	federal
ئەنجومەنی کرێکاری سەندیکای کرێکاری فیدراسیۆنی کرێکاری	اتحادیۀکارگری	federation of labo(u)r
کەم هۆش کەم زەین دواکەوتووی زەینی	کم هوش عقب مانده	feebleminded
هەست کردن هەست پێ کردن	احساس کردن	feel
بەختەوەری کامەرانی بەختیاری	نیکبختی بهجت	felicity
هاوسۆزی هاوخەمی هاودڵی	هم احساسی	fellow-feeling

felt difficulty	مشکل محسوس	کێشەی هەست پێکراو کێشەی بەرهەست
felt need	احتیاج محسوس	پێدایستی هەست پێکراو ئاتاجی بەرهەست نیازی هەست پێکراو
feminine	مادە مؤنث زنانە مادین	ما مێوەنە مێیینە مایەن ماینە مێ ژنانە
feminism	جانبداری ازحقوق زنان. اعتقادبه اصالت حقوق زن.	لایەنگری لەمافی ژنان. باوەڕمەندی بە رەسەنایەتی مافی ژنان. باوەڕمەندی بە مافی ژنان.
festival	جشنوارە	فستیواڵ میهرەجان
fetich=fetish	بتوارە	بت ئاسا بتانە وەکوو بت
feish	بت خرافات	بت بوت

		پەرستراوی دەسکرد
		خورافات
		پڕوپووچ
feus	جنين	کۆرپە
		پز
		پێزە
		تۆل
feud	مزرعه	مەزرا
		مەزرە
		کێڵگە
feudal	زمين دار	خاوەن زەوی
	مالک بزرگ	زەوی دار
		موڵکدار
		فیۆداڵ
feudal class	طبقۀزمين دار	چینی موڵکدار
		چینی فیۆداڵ
feudal government	حکومت فئودالی	حکوومەتی فیۆداڵی
		حکومەتی موڵکداری
feudal relations	روابط فئودالی	پێوەندییەفیۆداڵییەکان
feudal state	دولت فئودالی	دەوڵەتی فیۆداڵی
field	پهنه	پانتایی
	ميدان	گۆڕەپان
	شاخه	مەیدان
	زمينه	لق
		بوار

	حوزه	
field study	مطالعۀمیدانی	خوێندنەوەی مەیدانی
filocentric family	خانوادۀفرزندمدار	بنەماڵەی منالٚ سالار بنەماڵەی منالٚ تەوەر
filocentrism	فرزندمداری	منالٚ سالاری منالٚ تەوەری منالٚ سەروەری
final	نهایی غایی	کۆتایی فینالٚ ئەنجام
final end	غایت نهایی غایت القصدی	دوائامانج ئامانجی کۆتایی
finance	مالیه دارایی	دارایی سامان پوولٚ و پارە
finance ministry	وزارت دارایی	وەزارەتی دارایی
finite-state grammar	دستورزبان گام به گام	ڕێزمانی پلەبەپلە ڕێزمانی هەنگاوبەهەنگاو
firm	بنگاه تولیدی مؤسسه	کارگەی بەرهەمهێنان بنکەی بەرهەمهێنان دامەزراوە
firmmess	ثبات	سەقامگیری سەقام

		سوبات
		پتەوی
first	نخستینه	سەرەتایی
	اول	سەرەتا
	آغاز	دەسپێک
		بەرایی
		پێشەکی
		پێرست
fission	تکثیر	زیادکردن
		فرەکردن
fittest,survival ofthe	بقای انسب	مانەوەی رەچەڵەک
		مانەوەی رەگەز
flight	فرار	هەڵاتن
	گریز	دەرچوون
		راکردن
flop	سستی	سستی
	رخوت	لاوازی
		بێ هێزی جەستەیی
fluctuation	نوسان	جووڵە
	حرکت	جموجۆڵ
		بەرزونەوی بوون
		هەڵکشان و داکشان
fluid	سیّال	گەڕۆک
		جووڵەر
		دایم جووڵەر

folk	قوم قومی مردم	میللەت قەوم خەڵک خەڵکی رەمەکی
folk art	هنرقومی	هونەری قەومی هونەری خەڵک هونەری خەڵکی رەمەکی
folk mind	اندیشۀ قومی	بیرکردنەوەی قەومی ئەندیشەی خەڵک ئەندیشەی خەڵکی رەمەکی
folklore	ادبیات فرهنگ مردمی ادبیات توده ادبیات عامیانه	ئەدەبیات. کەلتووری خەڵکی. ئـەدەبیاتی کۆمـەڵانی خەڵک. ئـــەدەبیاتی خـــەڵکی رەمەکی. ئـــــــــەدەبیاتی سەرزارەکی.
followism	دنباله روی	بەدواداچوون پێڕەوی کردن لاسایی کردنەوە
food-gathering	گردآوری خوراک	کۆکردنەوەی خۆراک خڕکردنەوەی

		خواردەمەنی
food-production	تولیدخوراک	بەرهەمهێنانی خواردەمەنی بەرهەمهێنانی خۆراک
footnote	پی نوشت پاورقی	پەراوێز ژێرنووس
force	نیرو قدرت قوّت زور	هێز توانا وزە زۆر دەسەڵات
forced migration	مهاجرت اجباری کوچ اجباری	کۆچی ناچاری کۆچی زۆرەملانە
forced saving	پس اندازاجباری	پاشەکەوتی ناچاری پاشەکەوتی زۆرەملانە
forced of nature	نیروی طبیعی	هێزی سروشتی دەسەڵاتی سروشتی
forecast	پیش نگری پیشبینی	پێشبینی پێشڕوانی
foreign aids	کمکهای خارجی	یارمەتییە دەرەکییەکان یارمەتییە بیانییەکان
foreign currency	ارزخارجی	پووڵە بیانی پارەی بیانی دراو

foreign exchange	مبادلۀخارجی	ئاڵوگۆڕی بیانی ئاڵوگۆڕی دەرەکی هەناردەوهاوردە
foreign idiome	اصطلاحات خارجی	زاراوە بیانییەکان ئیدیۆمە بیانییەکان
foreign trade	تجارت خارجی	بازرگانی بیانی بازرگانی دەرەکی
foreman	پیشگام	پێشڕەو جڵەودار پێشەنگ سەرجەلە سەرقافڵە
foreman class	طبقۀپیشگامان	چینی پێشڕەو چینی پێشەنگ
foresight	دورنگری دوراندیشی فرابینش	دووربینی دووڕڕوانی دوورئەندێشی قووڵ ڕوانی
forgetting	فراموشی یادروی	فەرامۆشی لەبیربردنەوە لەبیرچوونەوە
form	فرم نمونه قالب	فۆرم نموونە شێوەی ڕواڵەتی ڕواڵەت

formalism	صورت گرایی شکل گرایی ظاهرپرستی	فۆرم خوازی رواڵەت خوازی رواڵەت پەرستی فۆرمالیسم
formal operation	عملکرد قیاسی مرحلۀتفکّرانتزاعی	کارکردی قیاسی. کارکردی بەراوردی. قۆناغی بیرکردنەوەی ئەبستراکت. قۆناغی بیرکردنەوەی رووت.
formal organization	سازمان رسمی	رێکخراوی رەسمی ئۆرگانی رەسمی
formal sciences	علوم کلّی	زانستە گشتییەکان زانستە هەمەکییەکان
formaless	بی صورتی بی شکلی	بێ فۆرمی بێ شکڵی بێ رواڵەتی
formula	قاعده ضابطه	فۆرموول دەستوور رێسا چوارچێوە
fortitade	بردباری	سینگ فراوانی هێمنی سەبووری بەتاقەت بوون

forward movement	حرکت پیشتاز	بزاڤی پێشڕەو بزاڤی پێشەنگ
foster	پروردن پروراندن	پەروەردە بارهێنان بەخێوکردن گەورەکردن
foster mother	مادر رضاعی	دایکی شیری. ژنێک کەشیری بەمناڵی کەسێکی تردا بێت.
fosterparents	پدرومادررضاعی	دایک و باوکی شیری. دایـــــک و باوکێـــــک کـــــەمناڵی کەســـــێکی تریان بەخێوکردبێت.
foundation	پی پایه اصل مبنا شالوده	بن بنچینه بناغه بنەما ژێرخان بنەڕەت
founder	آفریننده خالق	خولقێنەر داهێنەر ئافرێنەر
four elements	عناصراربعه	چوار توخمەکان توخمەچوارینەکان
frame	چهارچوب	چوارچێوە پێوەر

		ڕێسا
		فۆرموول
frame of mind	چهارچوب فکری	چوارچێوەی فکری
		قاڵبی فکری
free	آزاد	ئازاد
	رها	ڕزگار
	دلخواهانه	سەربەست
		دڵخوازانه
		سەربەخۆ
free choice	گزینش آزاد	بژاردنی ئازاد
		هەڵبژاردنی ئازاد
freedom	حريّت	ئازادی
	آزادی	سەربەستی
	اختیار	
freedom stroggle	تلاش برای آزادی	هەوڵدان بۆئازادی
free enterprize	دادوستدآزاد	کڕین و فرۆشتنی ئازاد
	کارآزاد	مامەڵەکردنی ئازاد
		بازرگانی ئازاد
		کاری ئازاد
		کاسپی ئازاد
free marker	بازار آزاد	بازاری ئازاد
freethinker	آزادفکر	ئازادبیر
	آزاداندیش	بیرئازاد
		ئازاد ئەندێش
		ئازادبیرکەرەوە

free verse	شعرآزاد	شێعری ئازاد
freezing	انجماد	بەستن
		یەخ کردن
		لەجووڵە کەوتن
friction	اصطکاک	پێکادان
	بهم خوردگی	لێکدان
	سایش	لێک سایین
		لێک سایین
		رزین
		دارِزین
friendliness	مهرورزی	دلۆڤانی
	دوستی	میهرەبانی
		دۆستایەتی
fulfillment	تحقق	بەدیهاتن
	اجرا	بەڕێوەچوون
	به انجام رسیدن	بەئەنجام گەیشتن
		جێبەجێ بوون
full employment	کاربرای همه	کاربۆهەموان
	اشتغال کامل	ئیش بۆهەموان
		شوول بۆهەموان
functionalist	کارکردگرا	کارکردخواز
	فونکسیونالیست	ئەرک خواز
		کردە خواز
fundamental	بنیادی	بونیادی
	اساسی	بنەڕەتی

بنچینەیی	اصلی	
بناغەیی	بنیادین	
سەرەکی		
تێکەڵاوی	آمیختگی	fusion
تێکەڵاوێتی	ادغام	
تێک بردن	درهم آمیختگی	
پووچی	پوچی	futility
هیچی	بطلان	
بەتاڵی		
پووچەڵ کردنەوە		
رەتکردنەوە		
ئاییندە خوازی	آینده گرایی	futurism
داهاتووخوازی	آینده نگری	
ئاییندەتەوەری	آینده وری	

G

gamin	بی مبالات	کەمتەرخەم خەمسارد خۆلەکاربوێر کارپشت گوێ خەر

گرووپ تاقم دەستە	دسته	gang
بۆشایی درز قەڵشت کەلێن	خلاء شکاف	gap
شوناسی رەگەزی شوناسی جنسی رەگەزنامە	هویّت جنسی	gender identity
جین تخم	ژن تخمه	gene
رەگەزنامە رەچەڵەک نامە وەچەنامە	تبارنامه شجره نامه	genealogy
گشتی هەمەکی هەموانی	کلّی عمومی عام	general
وێناکردنی گشتی	تصور کلی	general concept
رادەی گشتی مردن رێژەی مردن	میزان مرگ و میر	general death rate
گشتێتی گشتییەت	عمومیت کلیت	generality
گشگیرکردن گشتی کردن	تعمیم همگانی سازی	generalization

	عمومیت بخشی	هەموانی کردن
		بەگشتی کردن
		گشتاندن
general law	قانون کلی	یاسای گشتی
	قانون عمومی	یاسای هەمەکی
	قانون همگانی	یاسای هەموانی
genesis	پیدایش	سەرهەڵدان
		هاتنەئارا
		دەرکەوتن
		دیارکەوتن
genetic	توارثی	بۆماوەیی
		ویراسی
		ویراسەتی
genius	نابغه	بلیمەت
	سرآمد	شارەزا
		نوخبە
		دەستەبژێر
genotypical	فطری	فیتری
		خۆرسک
gens	طایفه	تایفە
		خێڵ
		عەشیرە
gentry	اعیان	دەوڵەمەندان
		ساماندااران
		دەسرۆیشتوان

		چینی دەوڵەمەند
genuine	اصلی حقیقی راستین	سەرەکی راستەقینە رەسەن حەقێقی
geographer	عالم جغرافی جغرافی شناس	پسپۆڕی جوغرافیا کارناسی جوغرافیا جوغرافی ناس
geography	علم جغرافی جغرافی	زانستی جوغرافی جوغرافی
georgics	اشعار روستایی	شێعری لادێیی شێعری لادێ شێعری گوندانە
geriatrice	آســـــیب شناســـــی سالمندان	خەسارناسی بەساڵاچوان کێشەناسی بەساڵاچوان
gerontocracy	پیرسالاری	پیرمەزنی پیرسەروەری پیرسالاری
gerontology	پیری شناسی سالمند شناسی	پیری ناسی
ghst	سایە روح	سێبەر تارمایی رۆح
give an account of	توجیە	پاساوهێنانەوە روونکردنەوە

global	عام جهانی همه جانبه	گشتی جیهانی هەمەلایەنە گلۆبال
globalism	جهان گرایی	جیهان خوازی جیهانی بوون جیهانی خوازی
gnosis	عرفان معرفت خفی شناخت	عیرفان ناسین مەعریفە ناسینی دەروونی
goal	هدف غایت	ئامانج ئارمانج مەبەست
God	خدا الله	خوا خودێ خودا ئەڵڵا
good	خوبی نیکی امرنیکو خیر	چاکە چاکەکاری خێر
good and evil	خیر و شر	خێروشەڕ چاکەوخراپە
goods	کالا	کاڵا

کالأی بەنرخ	امتعه	
کالأی پڕبایەخ		
کالأوخزمەتگوزارییەکان	کالا و خدمات	goods and service
بیرکردنەوە	تدبیر	governance
دیرایەت		
بیرلێ کردنەوە		
مشوورخواردن		
چینی سەرکردە	طبقه فرمانده	governing class
چینی فرماندە		
چینی حاکم		
حکوومەت	حکومت	goverment
دەوڵەت	دولت	
حوکمڕانی	فرمانروایی	
دەسەلأتدارێتی		
رێزمان	دستور	grammar
زانستی رێزمان		
پێشینان	نیاکان	grandparents
ئەژداد	پیشینیان	
باب و باپیر		
یارمەتی	کمک	grant
یاریدەدان	عطیه	
باربوو		
بارەبوو		
چەندایەتی	کمیّت	greatness
چەندی	عظمت	

	اندازه	بارستا
	بزرگی	راده
		ئەندازە
		گەورەیی
grievance	نارضایی	ناڕەزایی
		پێ ناخۆش بوون
groundless	پوچ	پووچ
	هیچ	هیچ
	بی اساس	بەتاڵ
		بێ بناغە
group	گروه	گرووپ
	طبقه	دەستە
		تاقم
		چین
		توێژ
group consciousness	شعورجمعی	وشیاری بەکۆمەڵ
	شعورگروهی	وشیاری گشتی
		ئاگایی بەکۆمەڵ
group marriage	ازدواج گروهی	ئیزدواجی بەکۆمەڵ
	همآمیزی	ژن و مێردایەتی
	زناشویی اشتراکی	هاوبەش
		هاوسەرێتی هاوبەش
grow	بالیدن	گەورەبوون
	ترقّی	پێشکەوتن
	رشدکردن	پەرەسەندن

گەشەکردن پێشکەوتن پەرەسەندن	رشد نمو بالنده توسعه	growth
هۆکارەکانی گەشەکردن هۆکارەکانی پێشکەوتن پەرەسەندن	عوامل رشد	growth factor
پەرەسەندنی ئاسۆیی	گسترش افقی	growth horizantal

H

عادەت	عادت	habit
خوو	خو	
خدە		
نەریت		

habitat	سکونت گاه	ژینگە
	بوم	ژیانگە
	بوم و بر	شوێنی ژیان
habituation	خوگیری	عادەت کردن
	اعتیاد	خووگرتن
		پێ ڕاهاتن
halt	ایستادن	وەستان
		ڕاوەستان
halting	دوران وقفه	قۆناغی بێ
	ایستا	جموجۆڵی وەستاوی
		وەستاو
		بێ جموجۆڵ
hardware	سخت افزار	سەخت ئامێر
		پارچەکانی
		کامپیوتێر
harmonic	هماهنگ	هەماهەنگ
		هارمۆنیک
		هاوئاهەنگ
hat	کین	رق
		کینە
health	بیمۀبهداشت	بیمەی تەندروستی
	بیمۀسلامتی	بیمەی سڵامەتی
heaping	انباشتگی	کەڵەکە بوون
		کۆبوونەوە

hearing	شنوایی	بیستیاری بیستن
heaven	فلک	ئاسمان فەڵەک
hedonism	لذت گرایی لذت جویی مذهب اصالت لذت لذت باوری	چێژخوازی رێبازی چێژخوازی چێژتەوەری چێژباوەڕی
hegelianism	هگل گرایی آیین هگل	هێگڵ خوازی رێبازی هێگڵ
hellenic	یونانی مربوط به یونان	یۆنانی پێوەندیدار بە یۆنانەوە
hereditary character-isics	خصوصیات موروثی	تایبەتمەندییە بۆماوەییەکان
heredity	وراثت توارث	بۆماوە
heresy	ارتداد کفر الحاد کجروی	بێ دینی کوفر کەژڕەوی لادان لادان لەرێی ئایین
heritage	میراث	میرات کەلتوور ماڵی بەجێماوی

		مردوو
hermaphroditic	دوجنسی	دوورەگەز
	نرـ مادە	نێرما
		نەڕما
		نەڕمادە
hermeneutic	تشریحی	شیکاری
	هرمنوتیک	شیکردنەوە
		هێرمنۆتیک
hero	قهرمان	قارەمان
	دلاور	دڵاوەر
		ئازا
		جوامێر
		پاڵەوان
heterogeneity	عدم تجانس	ناهاوچەشنی
	ناهمگن	نایەکجۆری
	ناهمسان	ناهاوشێوە
heteronomy	دگرسالاری	ئەویدی سالاری
	دیگرآیینی	ئەویدی تەوەری
		ئەویدی مەزنی
hiatus	گسستگی	پچڕان
		پسان
		لێک پچڕان
		پچڕپچڕبوون
highbrow	روشنفکر	رۆشنبیر
	روشنفکرنما	رووناکبیر
		رۆشنبیرئاسا

higher	اعلی	باڵا
	عالی	باشترین
	اشرف	سەرترین
higher being(the)	هستی برتر	سەرووبوون
		بوونی باڵا
		وجوودی باڵا
highest	برترین	باشترین
		سەرترین
		لەسەرترین
high style	سبک عالی	شێوازی باڵا
		باڵاشێواز
hinduism	هندوگرایی	هندووخوازی
	دین هندو	ئایینی هندوو
historian	تاریخ گزار	مێژوونووس
	مورّخ	مێژووزان
	تاریخ دان	مێژووناس
historical	تاریخی	مێژوویی
	اصیل	ڕەسەن
historical perspective	دیدگاه تاریخی	ڕوانگەی مێژوویی
historical necessity	ضرورت تاریخی	پێویستی مێژوویی
		زەروورەتی مێژوویی
history	تاریخ	مێژوو

history,philosophy of	فلسفةٔتاريخ	فەلسەفەی مێژوو
holiness	قداست قدس	پیرۆزی پیرۆزێتی
holism	كل گرايي تمامگرى	گشتخوازی گشتێتی خوازی تەواوخوازی
holy	قدسى مقدّس ورجمند	پیرۆز پاک و خاوێن
holy book	كتاب مقدس	کتێبی پیرۆز
home-national	وطن ملى	نیشتمان وڵات زێد وڵاتی نەتەوەیی
home rule	خودمختارى قانون استقلال داخلى	خودموختاری. ئۆتۆنۆمی. خۆبەڕێوەبەری. یاسای سەربەخۆیی ناوخۆیی.
homicide	قتل عمد آدم كشى	مرۆڤ کوژی قەتڵی بەئەنقەست کوشتنی بەئەنقەست
homo economicus	انسان اقتصادى	مرۆڤی ئابووری

homogene	همجنس	هاورەگەز هاوجنس هاوجۆر
homo politicus	انسان سیاسی	مرۆڤی سیاسی
homo sapiens	انسان داننده انسان اندیشه ورز انسان متفکّر	مرۆڤی زانا مرۆڤی عاقڵ مرۆڤی هزرمەند مرۆڤی ئاوەزمەند
homosexuality	همجنس خواهی همجنس گرایی همجنس بازی	هاوڕەگەزخوازی هێمۆسێکسواڵێتی سێکسی هاوڕەگەزی
hordes	قبایل بادیه نشین	خێڵە دەوارنشینەکان خێڵە بیاوان نشینەکان
hostility	پرخاشگری پرخاشجویی کین توزی خصومت عناد	شەڕاشۆیی شەڕئەنگێزی شەڕخوازی رکەبەرایەتی دوژمنایەتی دژایەتی کردن
house of councillors	مجلس مشاورین	ئەنجومەنی راوێژکاران شوورای راوێژکاران
house of representa- tives	مجلس نمایندگان	ئەنجومەنی نوێنەران ئەنجومەنی

		پەرلەمانتاران
housing	مسکن خانه سازی	خانوو خانووبەرە خانووسازی خانووکردنەوە
human	انسان آدمی	مرۆڤ ئینسان ئادەمیزاد
humanism	انسان گرایی انسان دوستی اومانیسم اصالت بشر انسان باوری	مرۆڤ خوازی مرۆڤ دۆستی مرۆڤ تەوەری مرۆڤ باوەڕی ئۆمانیزم
human reproduction	توالد و تناسل انسانی	زاوزێی ئینسانی زاوزێی مرۆڤ وەچەخستنەوەی مرۆڤ
humility	فروتنی تواضع	خاکەڕایی دڵ نزمی کڕنۆش
homo(u)r	شوخی	گاڵتە سوحبەت
hydrophobia	آب هراسی	ئاوترسی ترسان لەئاو
hypernational	فراملّی	سەروو نەتەوەیی

پەڕنەتەوەیی		
خەوی دەسکرد هیپنۆتیزم	خواب مصنوعی خوابوارگی خواب تحمیلی	hypnotism
گریمانە گومانە	فرضیە انگارش گمانە	hipothesis
شێتی هیستریا	جنون هیستری	hysteria

I

بینیاری بەرچاو شتێ بەچاو ببینرێت	دیداری تصویری	iconic

ictus	تأکید	جەخت لەسەرکردن پێداگرتن سووربوون
idea	مفهوم معنی تصور اندیشە عقیدە فکر رأی	چەمک واتا وێناکردن بیرکردنەوە باوەڕ بیر بیروڕا
ideal	ایدە آل نمونۀاعلی نمونۀکامل مطلوب آرمانی	ئایدیال نموونەی باڵا دڵخواز ئارمانجی
idealism	آرمان گرایی خیال پرستی	ئامانج خوازی خەیاڵ پەرستی ئایدیالیسم
idealist philosophy	فلسفۀآیدیالیست	فەلسەفەی ئایدیالیست
ideal oflife	آرمان زندگی	ئامانجی ژیان ئایدیای ژیان
ideal of pure reason	مثال عقل محض	نموونەی باڵای عەقڵی ڕەها ئایدیالی عەقڵی ڕەها

		ئایدیالی عەقڵی پەتی
ideal world	جهان مینوی جهان مثالی	جیهانی ئایدیال باشترین نموونەی جیهان جیهانی نموونە
ideologies	مکتبهای فکری	قوتابخانە فکرییەکان
ideology	ایدئولوژی آرمان اندیشه ورزی	ئایدۆلۆژیا ئامانج بیرکردنەوە بیرۆکە خوازی
idios	یکه	تاک
idiot	سبک مغز بی شعور تهی مغز ابله	کەللەپووت کەللەوشک بێ مێشک نەفام نەزان
ignorance	جاهل نادان	نەفام نەزان بێ عەقڵ
illegitimate	نامشروع غیرمشروع	نامەشرووع ناڕەوا
illegitable	نامحدود	نابەرتەسک نامەحدوود بێ سنوور

illiteracy	بیسوادی	نەخوێندەواری
illness	بیماری	نەخۆشی
	مرض	ناساغی
		ناکۆکی
illogic(al)	بی منطقی	نالۆژیکی
	غیرمنطقی	نامەنتیقی
		نادروست
illuminate	روشن فکر	رۆشنبیر
	اشراقی	رووناکبیر
	روشنگر	
illusion	پندار	خەیاڵ
	وهم	وەهم
	خطای باصره	هەڵەی چاو
	اشتباه ادراکی	بەهەڵە تێگەیشتن
image	تصویر	وێنا
	صورت ذهنی	ئیماژ
		وێنای زەینی
imaginal	وهمی	خەیاڵی
	خیالی	وەهمی
		زەینی
imbalance	عدم تعادل	ناهاوسەنگی
imitation	تقلید	لاسایی کردنەوە
	اقتدا	پێڕەوی کردن

immediate	بی واسطه	بێ واسیته
	مباشر	راستەوخۆ
	آنی	دەسبەجێ
	مستقیم	
	فوری	
immobility	بی جنبشی	بێ جموجۆڵی
	سکون	بێ جووڵەیی
	بی حرکتی	نابزۆزی
immortal	باقی	هەرمان
	انوشه	نەمر
	نامیرنده	بەردەوام
	فناناپذیر	
immutable	لایتغیّر	نەگۆڕ
impart	نشردادن	بلاوکردنەوە
		وەشاندن
impatience	ناشکیبایی	ناهێمنایەتی
	بی صبری	ناسەبووری
		کەم تاقەتی
imperialism	امر	ئەمربەسراکردن
	امر و نهی	فەرمان
	فرمانیگی	فرماندان
imperialism	جهان گشایی	ئیمپریالیزم
	جهان خواری	جیهانگیری
		جیهان داگیری

فرەخوازی	جهانگیری	
	استعمارگری	
نهێنی	پنهانی	implicit
داپۆشراو	پوشیده	
شاراوە	ناآشکار	
نائاشکرا		
نادیار		
نامومکین	ناممکن	impossibility
مەحاڵ	محال	
لەتوانادانەبوو	ناشدنی	
	امرناممکن	
نالەبار	نامساعد	impoverished
نارێک		
چاکسازی	بهسازی	improvement
چاک کردنەوە	اصلاح	
باشترکردنەوە	بهبود	
مەیل	انگیزه	impulse
ویست	محرک	
هاندەر	تکانه	
پاڵ پێوە نەر	انگیزش	
جووڵێنەر	قوّهٔمحرکه	
هانە		
ناچالاک	غیرفعال	inactive
نابزۆز	لافعل	

inborn	مادرزادی ذاتی فطری	زکماکی دایکی فیتری زاتی
incest	زنای محارم نزدیکی جنسی بامحارم	زنای خزمایەتی. پـــێوەندی سێکـــسی لەگەڵ خزماندا زنالەگەڵ مەحرەمدا.
incidence	بروز وقوع	دەرکەوتن روودان قەومان سەرهەڵدان
incitement	تحریک	هان دان پاڵ پێوەنان دنەدان
inclination	گرایش تمایل هوس	داگەڕان مەیل ویست رەغبەت
income	درآمدی عایدی	داهات دەرامەت دەسکەوت
increment	افزایش افزونش	زیادبوون فرەبوون روولەزیادکردن

incubation	پختگی	بەئەزموونی
		دنیادیدەیی
indefinite	نامعیّن	نادیاریکراو
		بێ سنوور
indemnify	جبران کردن	قەرەبووکردنەوە
	مصون داشتن	بۆبژاردنەوە
		زەرەردانەوە
		پارێزگاری لێکردن
		پاراستن
independentism	استقلال طلبی	سەربەخۆیی خوازی
		سەربەستی خوازی
independent system	نظام مستقل	سیستمی سەربەخۆ
		سیستمی سەبەست
		سیستمی خۆبەڕێوەبەر
indicator	نمایانگر	پیشاندەر
	معرّف	نوێنەر
	شاخص	دەرخەر
		ناسێنەر
indifference	بی تفاوتی	کەمتەرخەمی
		گوێ پێ نەدان
		پشت گوێ خستن
indirect	غیرمستقیم	ناڕاستەوخۆ
	غیرمباشر	

individual	فرد شخص تک منفرد	تاک کەس تاقانە تاکانە
individualism	فردگرایی فردیگری فردیت فردگروی	تاک خوازی تاک باوەڕی تاکایەتی تاک پەرستی
individual liberety	آزادی فردی	ئازادی تاکەکەسی
individual migration	مهاجرت فردی	کۆچی تاکەکەسی
individual owner-ship	مالکیت فردی	موڵکایەتی تاکەکەسی
industrial education	آموزش صنعتی	فێرکاری پیشەسازی
industrial enterpre-neurs	مدیران مؤسسات صنعتی	بەڕێوەبەرانی بنکە پیشەسازییەکان
industrialism	صنعتی شدن صنعت گرایی صنعت گری	پیشەسازی بوون پیشەسازی خوازی
industrial psychol-ogy	روانشناسی صنعتی	رەوانناسی پیشەسازی دەروونزانی پیشەسازی

industrial reveloution	انقلاب صنعتی	شۆڕشی پیشەسازی
industrial society	جامعۀصنعتی	کۆمەڵگای پیشەسازی
industrial worker	کارگرصنعتی	کرێکاری پیشەسازی کرێکاری کەرتی پیشەسازی
inequality	نابرابری	نایەکسانی نابەرابەری
inequitable	ناعادلانه	نادادپەروەرانە
inert	بی جنبش	بێ جموجۆڵ ناچالاک
invitably	اجتناب ناپذیر ناگزیری لاجرم محتوم	حەتمی حاشاهەڵنەگر ناچاری
infant welfare services	حمایت کودکان	پاراستنی منالان منالٚ پارێزی
inferiority	خودکمتربینی خودکم بینی کمتری احساس حقارت	خۆبەکەم گرتن خۆکەم بینی هەست بەبچووکی کردن خۆبەکەم زانین
inferring	نتیجه گیری	ئەنجامگیری

		دەرەنجام
infinite	بی پایان	بێ کۆتایی
	بی کران	بێ سنوور
	بی نهایت	لەبن نەهاتوو
	پایان ناپذیر	بێ ئەژمار
	نامتناهی	لەڕادەبەدەر
	بی شمار	
infinite regress	تسلسل	زنجیرە
		پەیتاپەیتا
		دوابەدوای یەکداهاتن
inflammation	التهاب	هەوکردن
		ئاوسان
inflation	تورّم	گرانی
	گرانی	نرخ هەڵکشان
		چوونەسەرەوەی
		نرخەکان
informal	غیررسمی	ناڕسمی
	نارسمی	
informant	سخنگو	وتەبێژ
	اطلاع دهنده	ڕاگەیەنەر
		ئاگاکەر
		زانیاری دەر
information	اطلاعات	زانیاری
	آگاهی	ئاگایی
	خبر	هەواڵ

informed	آگاهانه	ئاگایانە
		لەڕووی ئاگاییەوە
infraction	قانون شکنی	یاساشکێنی
		لەیاسالادان
infra-structure	زیرساخت	ژێرخان
	زیربنا	بنچینە
	شالوده	بنەما
	زیربنای اقتصادی	بناغە
		بناغەی ئابووری
ingeneral	به طور کل	بەگشتی
	اعم	بەعام
ingenium	تیزهوشی	ژیری
	فرزانگرانه	ژیرانە
		زیرەکی
inheritance	وراثت	بۆماوە
initial	نخستین	یەکەمین
	ابتدایی	سەرەتایی
	آغازی	
intiatior	آغازگر	دەس پێکەر
	شروع کننده	
injured	آسیب دیده	زیان بەرکەوتوو
	صدمه دیده	خەساردیتوو
injustice	ظلم	ستەم
	ستم	چەوساندنەوە
		ئازاردان

innate	ذاتی درونی فطری مادرزادی درون زاد	زاتی ناوەکی فیتری زگماکی
innate capacities	قابلیتهای فطری	تواناییەفیترییەکان تواناییەخۆڕسکەکان
innate potential	قابلیت ذاتی	توانای فیتری توانای زاتی
innovate	نوآوری تجدد نوسازی بدعت ابداع	تازەگەری نوێکاری نوێکردنەوە داهێنان ئافراندن
inquiry	تحقیق بررسی پژوهش وارسی کاوش	توێژینەوە لێکۆڵینەوە شیکاری پشکنین
inquisitive	کنجکاو	پەیجۆر پشکنێنەر پرسیارکەر
insane	دیوانه	شێت نابەرهەست

		هەست پێ نەکراو
insensible	نامحسوس	روانگە
		تێڕوانین
		رووناک بینی
insigh	دیدگاه	بێ خەوی
	بینش	
	روشن بینی	
insomnia	بی خوابی	بێ خەوی
inspect	بازرسی کردن	پیاچوونەوە
	بازبینی	
instant	لحظه	چرکە
	آن	چرکەسات
institia	عدالت	دادپەروەری
institue	مؤسسه	دامەزراو
		بنکە
institutional facts	حقایق فرهنگی	حەقیقەتە
		کەلتوورییەکان
instruction	آموزش	فێرکاری
	تدریس	وانەوتنەوە
	راهنمایی	ڕێنمایی کردن
	تعلیم	فێرکردن
instructional strat-egy	استراتژی آموزشی	ستراتیژی فێرکاری

instrumental purpose	هدف وسیله ای	ئامانجی ئامرازی
instrument of labour	ابزار کار	کەرەسەی کارکردن ئامرازی کارکردن
instrument of production	ابزار تولید	کەرەسەی بەرهەمهێنان ئامرازی بەرهەمهێنان
insubordination	نافرمانی	سەپێچی نافرمانی مل نەدان
insurance	بیمه	بیمه
insurance policy	بیمه نامه	بیمەنامه
integral whole	کل منسجم کل همبسته	گشتی یەکپارچه گشتی یەکگرتوو
integraded	یگانه	تاکانه تاقانه
intellect	عقل ذهن فکر خرد اندیشه ذکاوت	عەقڵ زەین بیر ئەندیشه زیرەکی وشیاری توانای عەقڵانی

	قدرت عقلانی	
intellection	روشنفکر اندیشمند	رۆشنبیر رووناکبیر
intellectuall history	تاریخ فکر تاریخ اندیشه	مێژووی بیرکردنەوە مێژووی ئەندیشە
intellectualist	عقل گرا خردورز عقل گرا اندیشه ورز	عەقڵ خواز عەقڵ باوەڕ ئەندیشەخواز
intensive	فشرده متمرکز	تێکچڕژاو چڕ چڕوپڕ
intercommunication	ارتباط متقابل	پێوەندی دوولایەنە
interest	رغبت میل علاقه سود بهره نفع	مەیل حەز رەغبەت قازانج سوود کەڵک
internalization	درونی گردانیدن	بەدەروونی کردن ناواندن
internal migration	مهاجرت داخلی	کۆچی ناوخۆیی سەفەری ناوخۆیی

internal pressures	فشارهای درونی	گوشارە ناوەکییەکان گوشارە دەروونییەکان
internal reconstruc-tion	بازسازی داخلی نوسازی داخلی	بنیاتنانەوەی ناوخۆیی سازکردنەوەی ناوخۆیی ئاوەدانکردنەوەی ناوخۆیی
internal revenue	درآمد داخلی	داهاتی ناوخۆیی دەرامەتی ناوخۆیی
internal sense	حس باطنی حس داخلی	هەستی دەروونی هەستی هەناوی
internal stimue	محرکهای درونی	هاندەرە ناوەکییەکان پاڵنەرە ناوەکییەکان
internal structure	ساخت درونی ترکیب درونی	پێکهاتەی ناوەکی کرۆکی دەروونی
international	بین المللی	نێونەتەوەیی نێودەوڵەتی
international devel-opment association(IDA)	مؤسسةتوسعةبين المللی. انجمن جهانی گسترش.	بنکەی پەرەپێدانی نێودەوڵەتی. ئەنجومەنی جیهانی پەرەپێدان.
international migra-	مهاجرت بين المللی	کۆچی نێودەوڵەتی

tion		
international trade	دادوستدجهانی تجارت جهانی	بازرگانی جیهانی بازرگانی نێودەوڵەتی
interplay of ideas	برخورداندیشه ها تقریب	پێکادانی ئەندیشەکان لێک نزیکبوون
interpretation	تأویل تعبیر تفسیر	راڤەکردن شیکردنەوە لێکدانەوە
interrelation	رابطۀمتقابل	پێوەندی دوولایەنە
interruption	گسیختگی گسستگی	پچڕان لێک پچڕان هەڵوەشانەوە
inter-state com- merce	بازرگانی بین ایالتی	بازرگانی نێوئەیالەتی
intersubjective	درون ذهنی بین الذهانی	ناوزەینی
interval	فاصله فاصلۀزمانی	مەودا مەودای زەمەنی
interview	مصاحبه	وت و وێژ چاوپێکەوتن دیمانە
introduction	درآمد مقدمه	بەرایی پێشەکی

		دەسپێک
intrusive	مخل	تێکدەر
		کێشەساز
		شێوێنەر
intuition	شهود	دیتن
	مکاشفه	بینین
	کشف	دۆزینەوە
	نگرش	تێڕوتنین
	شناخت	ناسین
		مەعریفە
invalidity	نادرست	هەڵە
		چەوت
		نادروست
invasion	هجوم	هێرش کردن
	اشغال	شاڵاو
		پەلامار
		داگیرکردن
invention	اختراع	داهێنان
	ابداع	نوێکاری
	نویابی	خەیاڵ چنی
	خیال پردازی	خەیاڵاویبوون
	افسانه سازی	ئەفسانەسازی
investigation	بحث	قسەوباس کردن
	پژوهش	لێدوان
	تفحّص	توێژینەوە

		پشکنین
		لێکۆڵینەوە
invisible	نادیدنی	نەدیتراو
		نەبینراو
		نادیار
invisible world	جهان نامرئی	جیهانی نادیار
		جیهانی نابەرهەست
involution	خودگرایی	خودخوازی
		خودتەوەری
ipseity	ماهیت	چییەتی
	هویّت	شوناس
ivony	طنز	تەنز
	تجاهل	نوکتە
		تانە
		توانج
		خۆگێل کردن
irrational	خردستیز	دژە عەقڵ
	غیرعاقلانه	دژەئاوەز
	نامنظم	ناعاقڵانە
		ناعەقڵانی
		نارێک و پێک
islamic law	فقه	ئیسلامەتی
		یاسای ئیسلام
isolating	گسسته	پچڕاو
		پساو
		دابڕاو

گۆشەگیری	انزوا	isolation
جیایی	جدایی	
جیابوونەوە	جداافتادگی	
دوورکەوتنەوە		
یەکسانی	تساوی دربرابرقانون	isonomy
لەبەرانبەریاسادا		
یەکسانی	برابری	isotes
بەرابەری		
پرسیار	سئوال	item
نموونە	نمونه	

J

jealousy	حسادت	ئێرەیی حەسادەت
jerk	پرش حرکت سریع	بازدان پەڕینەوە جوولەی خێرا
jingle	اشعارسبک عامیانه	شێعری رەمەکی شێعری عەوام شێعری خەڵکی رەمەکی
job	شغل کار حرفه	کار پیشە شوول
jobber	دلال سودجو	دەلاڵ کاسپکار کاسپچی

joy	نشاط	کەیف خۆشی
		بەکەیفی
		سەرحاڵی
		سەرخۆشی
judaism	یهودیت	جوولەکەخوازی
	یهودی گری	جوویەتی
judge	داوری	قەزاوەت کردن
	قاضی	داوەری کردن
		قازی
		داوەر
judicial power	قوّۀقضاییه	هێزی داد
jurisdiction	حق قضاوت	مافی داوەری کردن
just	درست	راست
	عادل	دادپەروەر
	شایسته	شایستە
	عادلانه	دادپەروەرانە
justification	توجیه	روونکردنەوە
	دفاع	پاساوبۆهێنانەوە
		داکۆکی کردن
justify(to)	موجه ساختن	پاساوبۆهێنانەوە
	تصدیق کردن	بەڕاست لەقەڵەم دان
		دان پێدانان
justifying	حقانیت	راستی
	مشروعیت	حەقانییەت

ڕەوایەتی		
مەشرووعییەت		
نرخی دادپەروەرانە	قیمت عادلانە	just price
نرخی گونجاو		
منداڵی	کودکی	juvenile
مێرمناڵی	نوجوانی	
لاو	جوان	
گەنج		
دادگای مێرمناڵان	دادگاه نوجوانان	juvenile court

K

kala	هنرورزی آفریدگاری	هونەرمەندی داهێنانی هونەری تازەگەری هونەری
kaleidoscope	خوش نقش و نما	جوان قەشەنگ خۆش رەنگ و ڕوو زەریف
kaleidoscopic	متلوّن	رەنگاوڕەنگ
kantianism	کانت گرایی آیین کانت	کانت خوازی رێبازی کانت
key	کلید راهنما	کلیل رێنما چارەسەر
kay categories	مقولات مفتاحی مقولات کلیدی	وتەزا کلیلییەکان وتەزا گرینگەکان

key events	وقايع كليدى	رووداوە گرینگەکان
kin	خويشاوند	خزم قەوم و خێش
kingdom of God	ارض ملكوت	ئەردی ئیلاهی ئەردی بەڵێن دراو جیهانی مەلەکووت
kinship	خويشاوندى	خزمایەتی
know	شناختن دانستن	ناسین زانین
knowledge	شناخت معرفه دانايى	مەعریفە زانین دەرک کردن
knowledge rational	شناخت عقلى	مەعریفەی عەقڵی
knowledge scientific	شناخت عملى	مەعریفەی کردەیی
known	موضوع شناسايى	بابەتی ناسین بابەتی لێکۆڵینەوە
known object	معلوم	بابەتی ئاشکرا بەرچاو دیار
known object,the	حقايق معلومه	حەقیقەتە ئاشکراکان حەقیقەتە بەرچاوەکان

L

lable-labeling	برچسپ زدن برچسپ	چەسپ لێدان. ناوونــاتۆرە بەکــەس یان شتێکەوە لکاندن.
labo(u)r	کار شغل	کار شوول
labo(u)r day	روزکارگر	ڕۆژی کرێکار
labo(u)rer	کارگر	کرێکار
labo(u)rist capital-ism	سرمایە داری کارگری	ســـــــــــەرمایەداری کرێکاری
labo(u)r marker	بازار کار	بازاری کار
labo(u)r party	حزب کرگر	حیزبی کرێکار
labo(u)r process	روندکار	ڕەوتی کار پرۆسەی کار

lag	عقب ماندگی پس ماندگی	دواکەوتوویی پەش کەوتوویی
lagging region	مناطق عقب مانده بخشهای پسرو	ناوچـــــــــــــه دواکـــــەوتووەکان. دەڤـــــــــــــەرە دواکەوتووەکان.
laissez-faire	فلسفۀآزادی عمل آزادی تجارت آزادی کسب	فەلـــسەفەی ئـــازادی کردە. ڕێبازی ئازادی کردە. ئـــازادی بازرگـــانی کردن. ئازادی کاسپی کردن.
laissez-faire economy	اقتصادآزاد اقتصادبی بندوبار	ئابووری ئازاد. ئابووری بەرەڵڵا. ئـابووری بـێ کـۆت و بەند.
lamarckianism	لامارکی اندیشی	بیرکردنـــــــــەوەی لامارکی. لامارک بیری.
land distribution	تقسیم اراضی توزۀع اراضی	دابەشکردنی زەوی
land tenancy	اجارۀزمین	بەکرێ گرتنی زەوی زەوی کرێ کردن
language	زبان لغت	زمان وشە

language games	بازیهای زبانی	گەمە زمانییەکان کایەزمانییەکان
language parent	زبان مادر زبان اصلی	زمانی دایکی زمانی زگماکی
language sign	زبان اشاره	زمانی هێما زمانی ئاماژە
larg-scale	پردامنه	بەرفراوان بەربلاو
larg scale produc- tion	تولیدبە مقدارزیاد	بەرهەمهێنانی لەڕادەبەدەر
larynx	حنجره	خڕخڕۆکە قۆڕاچکە
lateral	جانبی	لاوەکی پاشکۆ
law	قانون قاعده	یاسا ڕێسا دەستوور
law-abiding	قانونمند	یاسایی دەستوورمەند
lawful government	حکومت قانونی	حکوومەتی یاسایی
law of nature	قانون طبیعت	یاسای سروشت
law of probability	قانون احتمالات	یاسای ئەگەرەکان
law of reason	قانون عقل	یاسای عەقڵ

laziness	تن آسانی	تەمەڵی
		تەوەزلی
		لەش گرانی
leader	رهبر	رێبەر
	امام	پێشەوا
		سەرکردە
leads	پیشی گیری	جڵەوداری
		رێبەرایەتی
leap	خیز	بازدان
		بازبردن
		پەڕینەوە
learning	آموزش	فێرکردن
	یادگیری	فێرکاری
	فراگیری	فێریوون
		یادگرتن
lecture	درس	وانە
	گفتار	دەرس
		گوتار
left wing	جناح چپ	باڵی چەپ
		باڵی سیاسی چەپ
legacy	میراث	میرات
	مرده ریگ	بەجێماوی مردوو
legalaction	محاکمه	دادگایی کردن
legality	قانونیت	یاسامەندی
	مشروعیت قانونی	مەشرووعییەتی

		یاسایی ڕەوایەتیی یاسایی
legal tender	پول قانونی	پارەی یاسایی
legend	افسانه	ئەفسانە
legislate	قانون گذاردن	یاسادانان
legislate	قوّۀقانون گذاری قوّۀمقننّه	هێزی یاسادانان
leisure	طبقۀتن آسا طبقۀپرفراغت طبقۀمرفه	چینی تەمەڵ چینی لەش گران چینی خۆش ڕابوێر
less developed countries	کشورهای کمترتوسعه یافته	وڵاتانی کەم گەشەکردوو وڵاتانی کەم پێشکەوتوو
level morement	نهضت مساوات	بزوتنەوەی یەکسانی خوازی. بزاڤـــی یەکـــسانی خوازی.
level of aspiration	سطح آرمان	ئاستی ئامانج ڕادەی ئامانج
level of living	سطح زندگی	ئاستی ژیان
level of risk	سطح خطا	ئاستی هەڵەکردن

levirate	زن برادرگزینی	براژن خواستن
		خواستنی ژنی برا
levy taxes	مالیات بستن	باج دیری کردن
		باج دانان
liability	بدهی	قەرز
		قەرد
		وام لەسەربوون
liberalism	آزاده گری	ئازادیخوازی
	فلسفۀآزادی عمل	ڕێبازی ئازادیخوازی
	آزادی	ئازادی
	آزادی گرایی	لایەنگری کردنی
		ئازادی
libido	انرژی جنسی	وزەی سێکسی
	نیروی شهوی	چێژخوازی
	لذت جویی	شەهوەت
		حەزی سێکسی
licence	پروانه	بڕوانامە
		جەواز
lie	دروغ	درۆ
		قسەی چەوت
likeness	همانندی	وێکچوون
	تشابه	لێکچوون
		لەیەک چوون
limit	مرز	سنوور
	حد	ڕادە
		دیاریکردن

	حصر معيّن كردن	دەسنیشان کردن
limitless	بی مرز مرزناپذیر	بێ سنوور لەرادەبەدەر بێ کۆتایی
line	خط سطر	دێر رستە
lineage	دودمان	خانەدان گەورەبنەماڵە عەشیرە
lines of command	سلسله مراتب	زنجیرە پلەوپایە
lingua franca	زبان مشترک	زمانی هاوبەش
linguistics	زبان شناسی	زماننناسی زانستی زمان
link	ارتباط	پێوەندی
list	فهرست صورت	پێرست لیست
literacy	سواد	خوێندەواری توانای نووسین وخوێندنەوە
literary	نویسیایی سواد	نووسین خوێندەواری
literary genre	نوع ادبی	جۆری ئەدەبی ژانری ئەدەبی

literary history	تاریخ ادبی	مێژووی ئەدەبی
literary opinions	آراء و عقایدادبی	بیروڕاگەلی ئەدەبی
literat	باسواد	خوێندەوار
loan	وام	قەرز وام
lobbying	تحمیل	سەپاندن داسەپاندن
local diets	شورای محلی	ئەنجومەنی ناوچەیی شوورای ناوچەیی
local unity	وحدت محلی	یەکێتی ناوچەیی یەکگرتوویی ناوچەیی
logic	منطق	لۆژیک مەنتیق
logical	منطقی	لۆژیکی مەنتیقی
logos	کلمه سخن	وشە پەیڤ
loneliness	تنهایی	تەنیایی
long run	درازمدت	درێژخایەن درێژماوە
long-term	درازمدت	درێژخایەن درێژماوە

long-term unemployment	بیکاری درازمدت	بێکاری درێژخایەن
loss	ضرر زیان	زەرەر زیان خەسار
loss of individuality	خودفراموشی	خودفەرامۆشی خۆلەبیربردنەوە
love	عشق محبت دوستی مهر	ئەوین عەشق خۆشەویستی میهرەبانی دلۆڤانی
lower class	طبقهٔ پایین	چینی خواروو چینی پلەخواری کۆمەڵگا
lynching	زجرکشی مثله کردن	بەزەجر کوشتن زەجرکوژی جەزرەوەکوژی دەم و لووت بڕین
lyric	غنایی	غینایی لیریک عاشقانە

M

machiavellianism	ماکیاول گرایی	مەکیاولی خوازی
machinelike	ماشین وار	ماشێن ئاسا چەشنە ماشێن مەکینە ئاسا
macroeconomics	اقتصادکلان	مەزن ئابووری میکرۆئابووری
macro-system	نظامهای بزرگ	سیستمە گەورەکان
madness	جنون	شێتی
maimed	آسیب مند معلول	زیان دیدە زیان بەرکەوتوو خەساردیتوو بەرهۆکار
main	اصلی عمده	سەرەکی

majority	اكثريت	زۆرینه زۆربه
majority decision	تصميم اكثريت	بڕیاری زۆرینه
majority rute	حكومت اكثريت	دەسەڵاتی زۆرینه حکوومەتی زۆرینه
management	مديريت	بەڕێوەبەرایەتی
manager	مدير	بەڕێوەبەر
managerial grid	شبكۀمديريت	تۆڕی بەڕێوەبەرایەتی
manic	جنون ديوانگی	شێتی سەرشێتی
Manifest	آشكار ظاهر	ئاشکرا دیار بەرچاو ڕواڵەت
manifest dream	رؤيای آشكار	خەونی ئاشکرا
manifold	بيانيّه اعلاميه تكثّر متكثر	بەیاننامە مانیفێست جاڕنامە فرەچەشنی زیادبوون
manipulation	قدرت نامرئی	دەسەڵاتی نادیار هێزی نادیار

مرۆڤایەتی	بشریت	mankind
مرۆڤ		
رەوت	روال	manner
رەوەند		
پرۆسە		
هێزی خەڵکی	نیروی مردمی	manpower
هێزی ئینسانی	قدرت بشر	
توانای مرۆڤ	قدرت کار	
هێزی کار		
توانای کار		
کۆتایی	نهایی	marginal
دوایی		
بازار	بازار	market
ئابووری کراوە	اقتصادباز	market economy
ئابووری بازار	اقتصادمبتنی بربازار	
ئابووری ئازاد	اقتصادبازار	
	اقتصاد آزاد	
زەواجی قەلاچۆیی	زناشویی یغمایی	marriage capture
ژن دزی	زناشویی ربایشی	
هاوسەر دزین	زناشویی تاراجی	
هاوسەر ڕفێنی	همسرربایی	
ژن بەتالان بردن		
مارکس خوازی	مارکس گرایی	Marxism
رێبازی مارکس	آیین مارکس	

masculine	نرین	نێر
	مذکر	نێرینه
		پیاو
		پیاوی
masochism	آزاردوستی	خودئازاری
	خودآزاری	خۆئازاردان
		خۆزهجردان
		مازووخیسم
mass	توده	کۆمهڵ
	عامه	کۆمهڵانی خهڵک
	کلان	گهوره
	همگانی	گشتی
		مهزن
		ههموانی
mass movement	نهضت توده	بزوتنهوهیکۆمهڵانی خهڵک
		بزووتنهوهی خهڵک
material	مادی	مادی
		مهتریال
material cause	علت مادی	هۆکاری مادی
		هۆکاری مهتریال
material culture	فرهنگ مادی	کهلتووری مادی
materialism	ماده گرایی	مادهخوازی
	ماده آیینی	ڕێبازی مهتریالیزم
	اصالت ماده	مادهباوهڕی

مەتریالیزم	مکتب مادیت	
	مادە باوری	
	مادیّت	
ماتماتیک	ریاضیات	mathematics
ریازی		
دایک سالاری	مادرسالاری	matriarchal
دایک مەزنی	مادرشاهی	
مرۆڤی باڵق	انسان بالغ	mature person
کامڵبوون	تکامل	maturity
تەکامووڵ	پختگی	
بەئەزموونی	رشد	
گەشەونەشەکردن		
گەیاندنە لووتکە	بە حداکثررساندن	maximization
گەیاندنە ئەوج		
بەوپەڕ گەیاندن		
لانی زۆر	بیشینە	maximum
زیاترین رادە		
زیاترین ئاست		
مانا	معنی	meaning
واتا	چم	
مەبەست	مقصود	
چەمک	مفهوم	
بێ مانا	فاقدمعنی	meaningless
بێ واتا		

measure of ex-change	معیار	پێوەر
		پێودانگ
		ڕێسا
mechanism	ساخت و کار	ماشینیزم
	طرزعمل	جۆری کارکردن
	روال کار	کارکرد
		ڕەوتی کارکردن
media	رسانه	گەیەنەر
	وسیله	ڕاگەینەر
		ڕاگەیاندن
		ئامرازی ڕاگەیاندن
meditition	تفکر	بیرکردنەوە
	تأمل	لێوردبوونەوە
		تێڕامان
meeting	همایش	کۆبوونەوە
		کۆڕ
		دانیشتن
		میتینگ
megalomania	خودبزرگ بینی	خۆبەزل زانین
		خۆمەزن بینی
megalopolis	کلان شهر	گەورەشار
	عظیم شهر	مەزن شار
membership	کارمندی	کارمەندی
	عضویت	ئەندامێتی
memorial	یادگار	یادگار

	تذکره	یادنامە بیرەوەری
mental	ذهنی عقلی روانی	زەینی عەقڵی رۆحی
mental ability	استعداد	بەهرە لێهاتوویی توانایی
mental act	فعل ذهنی	کاری زەینی چالاکی فکری
mental disease	مرض روانی	نەخۆشی رۆحی
mental need	نیازروانی	پێداویستی رۆحی نیازی رۆحی
mental retardation	کندذهنی عقب ماندگی ذهنی	کەم زەینی دواکەوتوویی زەینی کەم هۆشی کەم فکری
mercantile	تجاری	بازرگانی
mercantile economy	اقتصادتجاری	ئابووری بازرگانی
merchandise	کالا مال التجاره	کاڵا کاڵای فرۆشتنی
merit	شایستگی سزاواری	شایستەیی شیاوی

		لایقی
mesmerism	خواب مغناطیسی	خەوی مغناتیسی
meta	ماوراء	سەروو
	فرا	سەر
		ئەوپەڕ
		میتا
meta economycs	ماوراءاقتصاد	سەروو ئابووری
	فرااقتصاد	ئەوپەڕئابووری
meta-ethics	فرااخلاق	سەرووئاکار
		ئەوپەڕئاکار
metalogic	فرامنطقی	سەروولۆژیک
		ئەوپەڕلۆژیک
metaphysics	فلسفۀاولی	میتافیزیک
	مابعدالطبیعه	سەروو سرووشت
	علم ماورای طبیعت	زانستی میتافیزیک
meta-sociology	فراجامعه شناسی	سەروو کۆمەڵناسی
		ئەوپەڕکۆمەڵناسی
method	اسلوب	میتۆد
	روش	ڕەوش
	طریقه	شێوە
	شیوه	ئسلووب
methodical	مدرسی	میتۆدانە
	روشدار	ڕەشانە
	روش مندانه	شێوەمەند

methodology	روش شناسی روش تحليل	میتۆدۆلۆژی میتۆدناسانی ڕەوشی شیکاری شیکردنەوە
metropolis	مادرشهر بزرگ شهر کلان شهر مه ـ شهر	دایک شار گەورەشار مەزن شار
middle class	طبقۀمتوسط طبقۀميانه	چینی مامناوەندی چینی ناوەڕاست
might	قدرت	دەسەڵات هێز توانا
migration	مهاجرت	کۆچ سەفەر
militarism	نظامی گری ارتش سالاری	سەربازییەت لەشکرسالاری میلیتاریزم
mind	ذهن روان فکر جان عقل آگاهی	زەین ڕۆح فکر گیان عەقڵ ئاگایی وشیاری

کەمینە	کمینه	minimal
کەمترین	اقل	
لانی کەم		
مینیماڵ		
پەرجۆ	معجزه	miracle
مۆجزە		
مۆجزات		
تێکەڵ بوونی رەگەز	اختلاط نژاد	miseegenation
خراب لێکدانەوە	سوءتعبیر	misinterpretation
خراب تێگەیشتن		
دژە لۆژیک بوون	منطق ستیزی	misology
دژە مەنتیق بوون	ضدیّت بامنطق	
تێکەڵ	آمیخته	mixed
تێکەڵاو	امتزاجی	
لێکدراو		
ئاوێتە		
تەڤ لهەڤ		
ئابووری تێکەڵاو	اقتصادمختلط	mixed economy
چۆنیەتی	حالت	mode
شێوە	شیوه	
ئسلووب	اسلوب	
رەوش	روش	
مۆدە		
مۆدێل	مدل	model

	الگو	سەرمەشق
	نمونه	نموونە
moderate	معتدل	هێدی
	میانه رو	هێمن
		ئارام
		میانەڕۆ
		لەسەرخۆ
modern	نو	نوێ
	جدید	تازە
	متجدد	نوێخواز
		مۆدێرن
modernism	نوگرایی	نوێخوازی
	نوآیینی	رێبازی نوێخوازی
	نوخواهی	تازەگەری
	تجددطلبی	مۆدێرنیزم
monarchy	تک سالاری	تاک مەزنی
	حکومت فرد	تاک سالاری
	یکه سالاری	دەسەڵاتی تاک
		حکوومەتی تاک
money	پول	پارە
		پووڵ
money ascoin	پول سکهّ ای	پارەی ئاسن
monitor	بازنگری	پیاچوونەوە
	نظارت	چاودێری کردن
		چاولێ بوون

monogamous	تک همسری یک شویی	تاک هاوسەری تاک مێردی
monotheism	وحدانیت یک خداگرایی یگانه پرستی یکتاپرستی	تاکایەتی تاک خوایی تاک پەرستی خواپەرستی
monument	ماندگار	هەرمان نەمر
moral	اخلاق	ئاکار
moral code	قانون اخلاقی	یاسای ئاکاری
moral conduct	رفتاراخلاقی وجدان اخلاقی	رەفتاری ئاکاری ویژدانی ئاکاری
morale	دلگرمی	دڵگەرمی بەئومێدبوون دڵنیایی خاترجەمی
moral judament	داوری اخلاقی قضاوت اخلاقی	داوەری کردنی ئاکاری قەزاوەت کردنی ئاکاری
moral obligation	تعهداخلاقی الزام اخلاقی	بەڵێنی ئاکاری بەڵێندانی ئاکاری پەیمان دانی ئاکاری

نەفام	کودن	moron
نەزان	کوته خرد	
بێ عەقڵ	کندذهن	
بێ ئاوەز		
ناوشیار		
شێوەناسی	شکل شناسی	morphology
فۆرم ناسی	ساختمان واژه شناسی	
پێکهاتەی وشەناسی	بررسی لغوی	
وشە کۆڵینەوە		
مەرگ خوازی	مرگ گرایی	mortalism
بیرکردنەوە لە مردن	مرگ اندیشی	
رادەی مردن	نرخ مرگ و میر	mortality rate
رێژەی مردن		
زمانی دایک	زبان مادری	mother longue
زمانی زگماکی		
جووڵان	جنبش	motion
بزووتنەوە	حرکت	
جووڵانەوە		
بزاڤ		
هاندەر	محرک	motive
پاڵ پێوەنەر	سبب	
جووڵێنەر	انگیزاننده	
هۆ		
بزووتنەوە	نهضت	movement
جووڵانەوە	حرکت	
بزاڤ		

	جنبش	
mover	جنباننده محرک	پاڵ پێوەنەر جووڵێنەر هاندەر
muddle headedness	آشفتگی آشفته ذهنی	بشێوی شڵەژاوێتی بێ سەروبەری شڵەژاوێتی زەینی
multifarious	چندجانبه	چەندلایەنە
multileveled	چندساحتی	چەندرەهەند چەندبوعدی چەندلایەنە
multi-party system	نظام چندحزبی	سیستمی چەند حیزبی
municipal enterprise	مالکیت عمومی	موڵکایەتی گشتی
mutation	تغییرناگهانی تبدل جهش	وەرچەرخانی کتوپڕ وەرگۆڕان گۆڕان گۆڕانی لەپڕ
mutual	دوسویه متقابل متقابلاً	دوولایەنە دووتەرەفە
mutuality	مشارکت تعاون	هاوکاری هاریکاری کردن

کارگ ناسی کارگۆلۆژی	قارچ شناسی	mycology
سڕ راز نهێنی سکرێت	سرّ راز سرّی	mystery
عارف خواناس عیرفانی	عارف عرفانی باطنی	mystic
ئەفسانە ئۆستوورە	دستان افسانه اسطوره	myth
ئۆستوورەناسی زانستی ئەفسانەناسی میتۆلۆژی	اساطیرشناسی علم اساطیر اسطوره شناسی	mythology

N

naive	ساده دل ساده لوح ساده دلانه هالو	سادەدڵ گەمژە حۆل گەوج گێژ
naïve psychology	روانشناسی عامیانه	ڕەوانناسی عەوامانە. دەروونـــــــــــزانی ڕەمەکییانە.
name-dropping	فخرفروشی	خۆبەزل زانین فەخرفرۆشی فیزکردن شانازی بەخۆکردن
name index	نام نما	نێونامە
narcissism	خودشیفتگی خودپسندی	خۆ ویستن خۆپەسەندی عاشقی خۆبوون

	خوددوستی	
nation	امت ملت	نەتەوە گەل
national culture	فرهنگ ملی	کەلتووری نەتەوەیی
national income	درآمدملی	داهاتی نەتەوەیی
nationalism	ملت گرایی ملت پرستی ملی گرایی	نەتەوەخوازی نەتەوەپەرستی ناسیۆنالیزم
national minorities	اقلیتهای ملی	کەمینە نەتەوەییەکان
national security	امنیت ملی	ئاسایشی نەتەوەیی
national state	دولت ملی حکومت ملی ملت ـ دولت	دەوڵەتی نەتەوەیی حکوومەتی نەتەوەیی نەتەوە ـ دەوڵەت
native	بومی محلی	ناوچەیی خۆماڵی خۆجەیی
natural	طبیعی ذاتی فطری	سرووشتی زاتی خۆڕسک فیتری
natural law	قانون طبیعی	یاسای سرووشتی

سرووشت ناس فیلسووفی سرووشت ناس	طبیعت شناس فیلسوف طبیعی	natural philosopher
زانستی سرووشت سرووشت ناسی	علم طبیعی طبیعت شناسی	natural science
چییەتی کرۆک	ماهیت چیستی سرشت ذات	nature
زەروورەت خوازی	ضرورت گرایی	necessarianism
پێداویستی نیاز ئاتاج	احتیاج نیاز نیازمندی	need
نێگەتیڤ سلبی نەرێتی	منفی سلبی	negative
ئامانجە نەرێتییەکان ئامانجە نێگەتیڤەکان	هدفهای منفی	negative goals
تۆلّەسەندنەوە تۆلّەسەندنەوەی خوایی سزادانەوە	انتقام انتقام الاهی مکافات	nemesis
قوتابخانەی کلاسیکی تازە	مکتب کلاسیک جدید	neoclassical school

neologism	واژه سازی واژه پردازی	وشەسازی واژەداتاشین چێکردنی وشەی تازە
neology	نوآوری	تازەگەری نوێکاری داهێنان
nervous	عصبی	ئازاری رۆحی - عەسەبی
net	ویژه	تایبەت تایبەتی
new deal	اقدام جدید سیاست جدید	هەنگاوی تازە بەرنامەی تازە سیاسەتی تازە
news agency	خبرگزاری	هەواڵ نووسی
nightmater	کابوس	دێوەزمە مێردەزمە شەوە کابووس
nihilism	هیچ گرایی لاگرایی نیستی گرایی هیچ انگاری	هیچ خوازی هیچ باوەڕی نەهیلیزم
noesis	اندیشه تفکر	ئەندیشە بیرکردنەوە

دەنگ	صدا	noise
دەوارنشین ڕەشماڵ نشین	چادرنشین	nomadic
دەسکرد خۆکرد	مصنوعی	nome
نامووس ئابڕوو شەرەف	ناموس	nomos
بێ ئامانج	بی هدف	non direction
ڕاوێژکاری ناڕاستەوخۆ	مشاورۂغیرمستقیم	nondirective coun-seling
نالۆژیکی نامەنتیقی	نامنطقی	non-logical
مەحاڵ نامومکین لەتوانادانەبوو	ناممکن	non possumus
چینی نابەرهەم هێنەر چینی مەسرەف کەر	طبقۂناَمولد	non-producing
ناڕیشەیی نابنچینەیی نابنەڕەتی	غیرریشە ای	non-root
بێ مانا بێ واتا بێهوودە	بی معنی پوچ	nonsennse

	بیهوده	
non-social	غیراجتماعی	ناکۆمەڵایەتی
norm	معیار	پێوەر
	قاعده	ڕێسا
	هنجار	پێودانگ
	ضابطه	نۆرم
		چوارچێوە
normal	عادی	ئاسایی
	بهنجار	نۆرماڵ
	طبیعی	سرووشتی
	معمولی	
normal man	انسان طبیعی	مرۆڤی سرووشتی
		مرۆڤی ئاسایی
normal value	قیمت عادی	نرخی ئاسایی
normative	هنجاری	نۆرماتیڤ
	معیاری	بەڕێساکراو
	دستوری	ڕێسایی
norms	معیارهای اخلاقی	ڕێسا ئاکارییەکان
		پێوەرە ئاکارییەکان
no-rule	بی فرمانی	نافرمانی
		سەرپێچی کردن
		سەربزێوی
		ملەپێچی

notable	برجسته چشمگیر	بەرجستە شاز بەرچاو دیار
not-being	نیستی نهستی عدم	نەبوون
not knowing	ندانستن	نەزانین تێ نەگەیشتن
noun	نام اسم	نێو ناو
nursery	نوزادگاه مهدکودک	دایەنگە باخچەی ساوایان
nurture	تربیت	راهێنان پەروەردە کردن
nutrition	غذا تغذیه	خۆراک خواردەمەنی خواردن

O

گوێ ڕایەڵی	فرمانبرداری	obedience
گوێ لەمشت بوون	اطاعت	
پێڕەوی کردن		
ملکەچی		
بابەت	موضوع	object
ئامانج	هدف	
شتومەک	شئ	
ئۆبژە		
ڕەخنە گرتن	خردە گیری	objection
ڕەخنە لێ گرتن	ایراد	
	اشکال	
ئەرک	وظیفه	obligation
بەرپرسیارێتی	مسئولیت	
لێپرسراوێتی	تعهد	
بەڵێن دان	الزام	
بەڵێن بەستوویی		
بینین	مشاهده	observation

	ملاحظه	دیتن
	نگرش	تێڕوانین
		تێبینی
observed	مشاهده شده	بینراو
	نگریسته شده	دیتراو
	مشهود	بەرچاوکەوتوو
occupation	شغل	کار
		پیشە
		شوول
odd(the)	فرد	تاک
	اسم الاهی	ناوی خوا
oedipus complex	عقدۀاوديپ	گرێی ئۆدیپ
old	سالخورده	بەساڵاچوو
		بەتەمەن
old regime	رژیم کهنه	رژێمی کۆن
		رژێمی پێشوو
oligarchy	حکومت چند تن	حکوومەتی
	حکومت خواص	چەندکەسی
	حکومت اقلیت	حکوومەتی دەستە
		بژێران
		حکوومەتی کەمینە
oneirology	رؤیاشناسی	خەون ناسی
ontologism	بودگرایی	بوونخوازی
	هستی گرایی	

کراوە بێ کۆتایی بێ پایان	باز بی انتها لایتناهی	open
سیستمی کراوەی چینایەتی	نظام طبقه ای باز	open class-system
ئابووری کراوە	اقتصاد باز	open economy
بازاری کراوە بازاری ئازاد	بازار آزاد	open market
سینگ فراوانی ئازادبیرکردنەوە	سعۀصدر آزاداندیشی	open-mindedness
کۆمەڵگای کراوە	جامعۀباز	open-society
کردەیی هۆکار سەبەب	عملی عامل	operant
ڕا بیروڕا بۆچوون	عقیده رأی	opinion
ئۆپۆرتۆنیزم هەل پەرستی کات قۆستنەوە	فرصت طلبی فرصت گرایی	opportunism
دژبەیەک نەیار ناکۆک دژایەتی کەر	متضاد مخالف	opposed

opposed labo(u)r	کارگر ستمدیده	کرێکاری ستەم لێکراو کرێکاری چەوساوە
optimal	بهین حدمطلوب بهترین حد	باشترین باشترین رادە باشترین ئاست
optimism	آیین خوشبینی خوشبینی به آیندۀجهان نظریۀخوش گمانی نیک بینی	گەشبینی. تیۆری گەشبینی. گەشـــبینی بەرانبـــەر ئایندەی جیهان.
عئoptim	مطلوب بهینه	دڵخواز لەبار گونجاو
oracle	سروش غیبی غیبگوی معبد	هاتفی غەیبی پەیامی یەزدانی هاتفی کەنێسە هاتفی پەرستگە
oral	شفاهی دهانی گفتاری	زارەکی سەرزارەکی
oratores	روحانیون	رۆحانییەکان پیاوە رۆحانییەکان پیاوە ئاینیەکان
order	نظم	نەزم رێک و پێکی

	سامان	لەبارێتی
	سفارش	داواکاری
	بسامان	داخواز
order les	بدون نظم	نارێک و پێکی
	بی نظم	نالەبار
		بێ سەروبەر
		بێ نەزم
order of nature	سامان طبیعت	نەزمی سروشت
organ	عضو	ئەندام
	اندام	
organization	سازمان	رێکخراو
	سازمان دهی	رێکخستن
	نظام	سیستم
origin	منشأ	سەرچاوە
	خاستگاه	زێد
	اصل	بنەڕەت
		بناغە
original	اصیل	رەسەن
	آغازین	سەرەتایگ
	اصلی	یەکەمین
		سەرەکی
original mover	محرک آغازین	یەکەم هاندەر
	محرک اصلی	یەکەم جوولێنەر
original sin	گناه اصلی	یەکەم تاوان

	گناه اولیّه	تاوانی سەرەکی
osteopathy	طب سوزنی	دەرزی دەرمانی
		دەرزی پزیشکی
other	دگر	ئەویدی
	غیر	ئەوی تر
ought	باید	دەبێ
	بایستی	پێویستە کە...
outcaste	اجنبی	بیانی
outcome	نتیجه	دەرەنجام
	برآمد	ئاکام
		ئەنجام
outlook	جهان بینی	جیهانبینی
	نگرش	تێڕوانین
	بینش	بۆچوون
out-migrant	مهاجربرون مرزی	کۆچەری دەرەوە
	مهاجر به خارج	کۆچەری دەرسووری
		کۆچەری مەنفا
overproduction	زیاده تولیدی	زیادەبەرهەمهێنان
	بیش فرآوری	بەرهەمهێنانی
	تولید افراطی	لەڕادەبەدەر
		بەرهەمهێنانی
		زێدەڕەوانە
overt	آشکار	ئاشکرا
	مشهود	بەرچاو

		دیار
overvalued	گران	گران
		نرخی گران
		گرانبەها
ownership	مالکیت	موڵکایەتی
	تملک	موڵکداری
oxymora	نقیض گویی	هەڵەت و پەڵەت بێژی
		قسەی دژبەیەک
		پارادۆکس بێژی
		دژبێژی

P

pacifism	صلح دوستی صلح طلبی	ئاشتی خوازی لایەنگری ئاشتی بوون
pagan	کافر مشرک	کافر بێ دین خوانەناس
pain	درد الم نارامش	ئێش ئازار دەرد
painter	نقاش رسام نگارگر	شێوەکار رەسم کێش
place revolution	انقلاب کاخ نشینان	شۆڕشی کۆشک نشینان ڕاپەڕینی کۆشک نشینان

paleolithic	پارینه سنگی عصرحجر کهن سنگی	چاخی بەردین
paleonology	دیرین شناسی باستان شناسی	دێرین ناسی
panic	هراس وحشت عمومی سرآسیمگی	ترس ترسی گشتی ترسان تۆقین حەپەسان
pantomime	زبان ایمایی لال بازی	زمانی هێما پانتۆمیم
paradigm	نمونۀاعلی الگو	نموونەی باڵا باشترین نموونە سەرمەشق
paradox	تناقض اضداد پارادکس معمّا	دژوازی پارادۆکس مەتەڵ مەتەڵۆکە لەگەز لیچار
paralinguistic	فرازبانی	سەرووزمانی ئەوپەڕزمانی
parallel	توازی متوازی	هاوتەرازی بەرابەری

		هاوشان
paranoia	همگان دشمن پنداری پارانویا	هەموان بەدوژمن زانین گشت دوژمن زانی پارانۆیا
parent	والدین	دایک و باوک
parity	برابری تساوی همسنگی	یەکسانی بەرابەری هاوسەنگی هاوتەرازی
parliamentarism	نظام مجلسی	سیستمی پەلەمانی
parliamentary monarchy	سلطنت پارلمانی	پاشایەتی پەلەمانی دەسەڵاتی پەلەمانی حکوومەتی پەلەمانی
parole	نطق سخن گفتار	دوان پەیڤ قسەکردن ئاخافتن
part	جزء پاره قسمت بخش	بەش پاژ پارچە کەرت
part-culture	پاره ـ فرهنگ	وردە ـ کەلتوور کەلتووری بچووک پاژ فەرهەنگ

participant observation	مشاهۀمشارکتی برخورداری	بینینی هابەش بەهرەمەندی
partner ship	شرکت مدنی مشارکت	بەشداریێتی مەدەنی هاوبەشی بەشداریێتی
party	حزب	حیزب پارتی
party ideology	آرمان حزبی ایدئولوژی حزبی	ئامانجی حیزبی ئایدۆلۆژیای حیزبی
passing away	فساد	گەندەڵی خراپبوون فەساد
passio	انفعال واکنش پذیرفتن	کاریگەری وەرگرتن
pastoralism	شبانکارگی	شوانکارەیی شوانی ژیانی شوانی
pastoral poetry	شعرچوپانی	شێعری شوانی شوانە شێعر
paternalism	پدرسالاری پدرمآبی	باوک سالاری باوک مەزنی
pathological	آسیب شناختی بیماری شناسی	خەسارناسی نەخۆشی ناسی پاتۆلۆژی

pathological anxiety	اضطراب روانی	دڵەڕوکێی رۆحی دڵەخورپێی رۆحی
pathology	مرض شناسی	خەسارناسی نەخۆشی ناسی
pathology of family	آسیب شناسی خانوادە شناخت بیماریهای خانوادە	خەسارناسی بنەماڵە. ناسینی نەخۆشییەکانی بنەماڵە.
patriarchal	پدرسالاری مردسری پدرشاهی	باوک سالاری باوک مەزنی پیاوسالاری
patriot	دوستدار میهن پدری	وڵات دۆستی نیشتمان پەروەری زێدپەرستی
patriotic	میهن دوست مسلک میهن پرستی	نیشتمان پەروەری وڵات پارێز نیشتمان پەرست
pattern	الگو نمونە طرح نقش	سەرمەشق نموونە مۆدێل گەڵاڵە پلان و بەرنامە
pattern of renforcement	الگوهای فکری	مۆدێلە فکرییەکان سەرمەشقە فکرییەکان

peace	صلح	ئاشتی
peaceful coexistence	همزیستی مسالمت آمیز	پێکەوەژیانی ئاشتییانە
peak	اوج	لووتکە
	قلّه	ئەوج
	ارتفاع	بەرزی
peculiarity	ویژگی جنبه ویژه	تایبەتمەندی
		لایەنی تایبەتی
pedgogy	کودک پروری	منداڵ پەروەری
	پرورش شناسی	پەروەردەناسی
	علم آموزش	زانستی فێرکاری
	علم تربیت	زانستی راهێنان
penal institutions	نهادهای کیفری	دەزگاکانی سزادانەوە
per capita income	درآمد سرانه	داهاتی ساڵانە
		دەرامەتی ساڵانە
perceive	دریافتن	تێگەیشتن
	ادراک	دەرک کردن
	درک	فام کردن
perceiving	موجود مدرک	بوونەوەری تێگەیشتوو
		بوونەوەری ئاوەزمەند
perceptualism	مفهوم گرایی	چەمک خوازی

		واتاخوازی
peregrini	خارجيان	بيانييەکان خەڵکی بيانی
perfect man	انسان کامل	مرۆڤی کامڵ مرۆڤی تەواو
perimeter	محيط	ژينگە دەوروبەر
perinatal	پيش از زايمان پيش از تولد	پێش لەدايک بوون
permanence	پايندگی استمرار دوام	هەرمان بەردەوامی درێژە کێشان
permanence of the soul	بقای روح	مانەوەی رۆح
permissive	تجويزی	پێشنياری تەجويزی
permissiveness	رواداری جنسی	ئازادی سێکسی رەوايەتی سێکسی
perplexity	حيرت گيجی	حەيرەت سەرسووڕمان چەپەسان
personality	شخصيت منش	کەسايەتی خوو و خدە رەوشت
persomality struc-	ساختمان شخصيت	پێکهاتەی کەسايەتی

ture

perspective	چشم انداز	دیمەن
	دورنما	روانگە
persuasion	ترغیب	هاندان
	تشویق	پاڵ پێوەنان
	اقناع	قەناعەت پێکردن
perverse	کژخو	بەدخوو
		بەدڕەوشت
		بەدئاکار
pessimism	بدبینی	رەشبینی
	ایین بدبینی	رێبازی رەشبینی
	بدبینانه	رەشبینانە
petition	درخواست حق	ماف خواستن
	احقاق حق	داواکردنی ماف
		ویستنی ماف
phenomen	پدیده	دیاردە
	حادثه	رووداو
	عارضه	
phenomenalism	پدیده شناسی	دیاردەناسی
	پدیده گرایی	دیاردەخوازی
	پدیده باوری	دیاردەباوەڕی
philanthropism	مردم دوستی	خەڵکدۆستی
	مردم گرایی	خەڵک خوازی
philia	عشق	عەشق

ئەوین	محبت	
دلۆڤانی		
میهرەبانی		
زمانناسی	زبان شناسی	philology
وشەناسی	لغت شناسی	
زمانناسی مێژوویی	زبان شناسی تاریخی	
فیلسووف	فیلسوف	philosopher
زانا	حکیم	
فرەزان	فرزانه	
فەلسەفی	فلسفی	philosophical
ڕوونکردنەوەی فەلسەفی	تبیین فلسفی	philosophical explanation
فەلسەفە	فلسفه	philosophy
زانایی	حکمت	
ترس	هراس	phobia
دڵەڕاوکێ	واهمه	
ترسی شاراوە	ترس	
ترسی نادیار	ترس موهوم	
ترسی نالۆژیکی	ترس غیرمنطقی	
ترس لێ نیشتن	وحشت	
دەنگ	واج	phoneme
فۆنێم		
دەنگ ناسی	واج شناسی	phonology
فۆنۆلۆژی		

pharase	عبارت	رسته دەستەواژە
pharasing	جمله بندی	رستەبەندی رستەدارِشتن
phernology	جمجمه شناسی	کەللەسەرناسی
physical	جسمانی مادی طبیعی	جەستەیی مادی سرووشتی
physical need	احتیاجات بدنی	پێداویستیەجەستەیی ەکان نیازەکانی لەش
physical reality	واقعیت مادی	واقعییەتی مادی
piecmeal	پاره پاره	پارچەپاچە تیکە تیکە
piece work	واحدکار	کارگە بنکەی کار
piety	دینداری دین پرستی	دینداری دین خوازی دین پەرستی
pilot	پیشگام پیشتاز	پێشرەو پێشەنگ
place	جایگاه جا مکان	پێگە شوێن جێگا

	موضع	
placement	کارگماری	کارپێ سپاردن راسپاردن لەسەرکار دامەزراندن
place of residence	محل اقامت اقامتگاه	ژینگە شوێنی نیشتەجێ بوون شوێنی ژیان بەسەربردن
plan	نقشه طرح	نەخشە گەڵاڵە پلان
planning	برنامه ریزی طرح ریزی نقشه ریزی	بەرنامەڕێژی بەرنامە دارِشتن گەڵاڵەکردن گەڵاڵەدانان
planotic Idea	مثال افلاطونی	ئایدیای ئەفلاتوونی نموونەی ئەفلاتوونی
platonism	افلاطون گرایی مکتب افلاطونی	ئەفلاتوون خوازی قوتابخانەی ئەفلاتوون
play therapy	بازی درمانی	کایەدەرمانی گەمەدەرمانی

pleasure	لذت	چێژ
	خوشی	لەزەت
	رامش	خۆشی
	خشنودی	خۆش ڕاباردن
		رەزایەت
pleasure and pain	لذت و الم	چێژوئازار
	لذت و رنج	لەزەت و ئێش
plebians	طبقۀپایین	چینی خواروو
	عامه	خەڵکی رەمەکی
		عەوام
plebiscite	رأی عمومی	رای گشتی
plot	طرح کلی	گەڵاڵەی گشتی
plumb-line	قاعده و راهنما	رێساورێنما
plural	متکثر	فرەچەشن
	چندگانه	چەندڕەهەند
		پلوورال
pluralism	چندگرایی	چەندخوازی
	کثرت گرایی	فرەچەشنی
	تکثر	فرەڕەنگی
	کثرت انگاری	پلوورالیزم
plutocracy	حکومت توانگران	حکومەتی چینی
	پول سالاری	دەوڵەمەند
	حکومت ثروتمندان	حکوومەتی
		سامانداران

		پارەسالاری
poetic diction	طرز بیان شاعرانه	دەربڕینی شاعیرانە
poetry	شاعری شعرسرایی	شاعیری شێعرهۆنینەوە
point of viwe	دیدگاه نگرگاه نظرگاه شیوه اندیشه	روانگە دیمەن جۆری بیرکردنەوە دیدگا
pole	قطب	جەمسەر
policy	سیاست خط مشی	سیاسەت
polis	شهر مدینه دولت شهر	شار مەزن شار دەوڵەتەشار
political	سیاسی	سیاسی
political sociology	جامعه شناسی سیاسی	کۆمەڵناسی سیاسی
political space	فضای سیاسی	کەش و هەوای سیاسی دۆخی سیاسی
political state	دولت سیاسی سازمان سیاسی	دەوڵەتی سیاسی ڕێکخراوی سیاسی
polyandrous	چندشویی	چەندمێردی

poiygamy	چندشوگزینی چندهمسری چندزنی چند همسری	ژنی چەند مێردە چەند هاوسەری چەندژنی پیاوی چەند ژنە چەند هاوسەری
polisemy	چندمعنایی	چەندواتایی چەندمانایی
polysyllabic	چندهجایی چندسیلابی	چەندبڕگەیی
polytheism	چندخداگرایی شرک چندخدایی	چەندخواخوازی چەندخوایی
popular	عامه پسند همه پسند	عەوام پەسەند. دڵخوازی خەڵکی ڕەمەکی. بەدڵی هەموان.
popular sovereignty	حاکمیت مردم	دەسەڵاتی خەڵک حاکمییەتی خەڵک
popular will	خواست همگان ارادۀعمومی	ویستی هەموان ئیرادەی گشتی داواکاری گشتی
population	جمعیت توده مردمان	جەماوەر کۆمەڵانی خەڵک خەڵک

population decline	كاهش جمعيت	کەمبوونەوەی جەماوەر
population explosion	انفجارجمعيت	تەقینەوەی جەماوەر. زیـــــــــادبوونی لەڕادەبـــــــــەدەری جەماوەر.
populism	توده ای توده گرايي مردم گرايي	کۆمەڵ خوازی. لایـــــەنگری کـــــردنی کۆمەڵانی خەڵک. خەڵکخوازی.
positive	ايجابی مثبت تحصّلی اثباتی	پۆزەتیڤ ئەرێتی ئیسباتی
positive attitade	گرايش مثبت	داگەڕانی ئەرێتی داگەڕانی پۆزەتیڤ
positive goals	هدفهای مثبت	ئاماجەئەرێتییەکان ئامانجەپۆزەتیڤەکان
positivism	مثبت گرايي اثبات گرايي	ئەرێتی خوازی پەزەتیڤ خوازی پۆزیتیویسم
positivity	كسب دارايي	بەدەست هێنانی دارایی ماڵ بەدەست هێنان

posits	مفروض	گريمانه دانراو
possession	تصرّف تسخير تصاحب	داگيركردن داگيراندن
possible	امكان پذير شدني	مومكين لەتوانادابوون قابيلى ئەنجامدان
potency	توانش توان قوهّ توانايي	توانا هێز وزه توانايى
power	توان قدرت	توانا هێز
power bloc	بلوک قدرت	بلۆكى دەسەلآت لايەنى دەسەلآتدار
power of speech	قدرت تكلم	تواناى دوان تواناى پەيڤين تواناى ئاخافتن
power of test	توان آزمون	تواناى تاقيكردنەوه تواناى تاقيكارى
practical(the)	امرعملى زمينۀعملى عملى	كردەيى بوارى كردەيى پراكتيكى

practical criticism	نقدعملی	رەخنەی کردەیی رەخنەی پراکتیکی
practical reason	خردعملی	عەقڵی کردەیی عەقڵی پراکتیکی
practice	تمرین کاربست عمل	پرۆڤە کردن مەشق کردن بەکارهێنان کردە(وە)
pragmatism	مذهب اصالت عمل مصلحت گرایی عمل گرایی عمل باوری تجربە باوری	پراگماتیزم کردەخوازی رەسەنایەتی کردە کردەباوەڕی ئەزموون باوەڕی
praiseworthy	ستودنی	قابیلی ستایش شیاوی ستایش شیاوی پیاهەڵدان
praxis	کردار	کردار کردەوە
preacher	موعظە گر	مۆچیاری کەر ئامۆژیاری کەر
precarious	متزلزل ناپایدار	لەرزۆک ناسەقامگرتوو ناپتەو
precision	دقّت	وردبینی لێوردبوونەوە

predatory	غارتگری	قەلاچۆکردن
		بەتالان بردن
		چەپاوکردن
predicting	پیشگویی	پێشبینی کردن
	پیشبینی	خەبەردان لەدواڕۆژ
pre-eternal	قدیم	کۆن
		قەدیمی
preface	پیش گفتار	پێشەکی
		بەرایی
		پێش وتار
		پێش وتە
preference	گزینش	هەڵاواردن
		هەڵبژاردن
prehistoric times	اعصارماقبل تاریخ	چاخەکانی پێش
		مێژوو
prejudice	تعصب	دەمارگیری
	عصبیت	دەمارگرژی
	خشک اندیشی	تەعەسوب
		وشک بیری
		کەللە ڕەقی
prelude	پیش درآمد	پێشەکی
	مقدّمه	بەرایی
		پێش وتار
premies	مقدّمه	پێشەکی
	فرض	فەرز
		دانان

	صغری و کبری	سوغراوکوبرا
prerequistite	پیش نیاز پیش شرط	پێش نیاز پێش مەرج مەرجی پێویست
prescription	تجویز	پێشنیارکردن تەجویزکردن
preservation	حفظ سیانت محافظه کاری	پاراستن پارێزگاری لێ کردن مەحافیزەکاری
press	فشار	گوشار فشار
press group	گروه فشار	گرووپی فشار
prevention	پیشگیری	پێشگیری رێ گرتن رێ لێ گرتن
price	بها قیمت نرخ	نرخ بەها ئەرزش
press ieadership	قیمت گذاری	نرخ دانان نرخ بەندی
pricing	قیمت گذاری تعیین قیمتها	نرخ دانان نرخ دیاری کردن
primacy	اولویت رجحان	لەسەرتربوون لەپێشتر ئەولەوییەت

primariae	اوليه ابتدايى	سەرەتايى
primary commodity	كالاى خام مواد اوليه مواد خام	كاڵاى خاو كەرەسەى خاو
principle	اصل مبدأ آغازه	پرەنسيب سەرچاوە سەرەتا
Principle economics	اصول اقتصاد	پرەنسيبەكانى ئابوورى بنەماكانى ئابوورى
Principle of evil	اصل شرّ	پرەنسيبى شەڕ پرەنسيبى خراپەكردن
Principle of good	اصل خير	پرەنسيبى خێر پرەنسيبى خێرخوازى پرەنسيبى چاكەكارى
Principle of toler-ance	اصل تساهل	پرەنسيبى لێكبووردن
printing	چاپ	چاپ چاپكردن پرينت كردن
prise	جايزه	خەڵات

private	شخصی خصوصی	تاکەکەسی تایبەتی شەخسی
private ownership	مالکیت خصوصی	موڵکایەتی تاکەکەسی
private property	مالکیت خصوصی	موڵکایەتی تاکەکەسی
private sector	بخش خصوصی	کەرتی تایبەت
pro	له موافق	لەگەڵ هاوبیرورِا تەبا هاودەنگ
probabilism	احتمال گرایی فلسفۀاحتمال	ئەگەرخوازی ئەگەرایەتی
probability	احتمال	ئەگەر
probability of sur-vival	احتمال بقاء	ئەگەری مانەوە
probation officer	افسر مراقبت	ئەفسەری چاودێر
probing	کاوش	پشکنین بەدواداچون
problim	مسأله مشکل پرسش پرسمان	مەسەلە کێشە پرسیار پرس پسیار

problem solving	حل مسأله مسأله مشكل گشايی	چارەسەر چارەسەركردنی كێشە
procedure	آيين كار روش كار طرز كار	جۆری كاركردن شێوەی كاركردن
process	روند شيوه فراشد فرايند فراگرد	رەوت چۆنيەتی پرۆسە
process of learning	رونديادگيری	رەوتی فێركاری پرۆسەی فێركاری
process philosophy	فراشد فلسفی فرايند فلسفی	رەوتی فەلسەفی پرۆسەی فەلسەفی
producer	توليدكننده	بەرهەم هێنەر
producing class	طبقۀمولد	چينی بەرهەم هێنەر
product	محصول كالا نتيجه فرآورده	بەرهەم كاڵا دەسكەوت دەرەنجام
prodution	توليد ايجاد	بەرهەمهێنان پێكهێنان

	فرآوری فرآوردن	هێنانە ئارا(ی کالا)
profance	پلید نحس غیرمقدس	چەپەڵ پیس پۆخڵ ناپیرۆز
profession	شغل پیشه کار حرفه	کار پیشە شوول
proficiency	تبحر زبردستی مهارت	لێهاتوویی لێوەشاوەیی کارامەیی
profit	سود منفعت انتفاع	سوود قازانج کەڵک
progeny	زاد و ولد	زاوزێ وەچەخستنەوە
prognosis	تشخیص پیشگویی پیشبینی	دەسنیشان کردن پێشبینی کردن خەبەردان لەدوارۆژ
program	برنامه	بەرنامە پرۆگرام
progress	ترقی	پێشکەوتن

	پیشرفت	پێشڤەچوون
	ارتقاء	بەرەوپێشەوەچوون
	پیشروی	
progressistes	ترقی خواهان	پێشکەوتن خوازان
project	طرح	گەڵاڵە
	نقشه	پرۆژە
		نەخشە
		پلان
projection	فرافکنی.	لەکۆڵ خستنەوە.
	برون فکنی.	خستنەپاڵ ئەویدی.
	نسبت دادن صفات خویش به دیگری.	بەرپرسیارێتی لەسەرخۆ لابردن.
proletarian	طبقۀکارگر	چینی کرێکار
	طبقۀزحمتکش	چینی رەنجدەر
promiscuity	هرج و مرج جنسی	بشێوی سێکسی
	بی بندوباری جنسی	بەرەڵڵایی سێکسی
		بێ سەروبەریی سێکسی
pronouncement	اظهارنظر	رادەربڕین
		بیروڕادەربڕین
proof	استدلال	بەڵگەهێنانەوە
	دلیل	ئیستدلال کردن
	حجّت	

پڕوپاگەندە. بڵاوەکردنی بیروباوەڕ. بڵاوەکردنی راستی، یان تۆمەتەکان.	تبلیغ نشرعقاید نشرحقایق یا اتهامات	propaganda
بەهرە لێهاتوویی لێوەشاوەیی	استعداد	propensity
گونجاو شیاو شایستە	مناسب شایسته درخور	proper
گونجاوێتی لەبارێتی پێوەندی گونجاو لەبار	تناسب رابطه مناسب	proportion
پێشنیار ڕا بۆچوون	پیشنهاد رأی	proposal
برەوپێدەر بڵاوەکەر پەرەپێدەر	مروج ترویج دهنده	propounder
مالک موڵکدار	مالک	proprietor
پەخشان	نثر	prose

prose-fiction	داستان منثور	چیرۆکەپەخشان
protagonist	مدافع	داکۆکی کەر
	طرفدار	بەرگر
	حامی	لایەنگر
		پشتیوان
protest	اعتراض	ناڕەزایی دەربڕین
	پرخاشگری	تێکچوون
		قیڕندن
		گوڕاندن
		تووڕەیی
prove	ثابت کردن	سەلماندن
providential	مقدر	قەدەر
	خداخواسته	چارەنووس
	فضا وقدر	ئیلاهی
	مشیت الاهی	قەزاوقەدەر
provision	شرط	مەرج
provisional	موقت	کاتی
		ساتەوەختی
provision alliance	متحد موقت	هاوپەیمانی کاتی
proximity	مجاورت	نزیکایەتی
		نزیک بوون
psyche	نفس	نەفس
	روان	رۆح

	روح آدم	رۆحی مرۆڤ
psychiatrist	روان پزشک	رەوان پزیشک پسیکۆلۆژیست
psychoanalysis	روانکاوی تجزیه وتحلیل روانی روان تحلیلی	دەروون شیکاری شیکردنەوەی رۆحی رۆح شیکاری
psycholigy	روانشناسی	دەروونزانی رەوانناسی دەروون ناسی
psychology of unconscious	روانشناسی خودآگاه روانشناسی لاشعور روانشناسی شعورباطن	رەوانناسی ناخودئاگا دەروون ناسی ناخودئاگا
public	عمومی عامه همگانی دولتی	گشتی هەموانی دەوڵەتی
public interest	منافع عمومی	بەرژەوەندییـــــــه گشتییەکان
public media	وسایل عمومی	راگەیاندنـــــــه گشتییەکان . راگەینـــــــەرە گشتییەکان. هۆیەکانی راگەیاندن. میدیاکان

public opinion	افکار عمومی عقیدۀعمومی	رای گشتی بیروڕای گشتی رای خەڵک بە گشتی
public ownership	مالکیت عمومی	موڵکایەتی گشتی
public property	مالکیت عمومی	موڵکایەتی گشتی
public sector	بخش عمومی	کەرتی گشتی
public servants	مستخدمان دولت	فەرمانبەرانی دەوڵەت کارمەندانی دەوڵەت
pugnacious	جنگجو	شۆڕشگێڕ خەباتگێڕ شەڕانی شەڕخواز
pugnacious instinct	غریزۀ جنگجویی	مەیلی شەڕاشۆیی مەیلی شەڕەنگێزی
punishment	کیفر مجازات تنبیه پادافره عقوبت	سزادان سزادانەوە بە سزاگەیاندن
purchasa	خرید	کڕین
pure	محض پاک	پەتی رەها

پاک	ناب	
بێ خەوش	خالص	
ئاکاری پەتی ئاکاری رەها	اخلاق ناب	pure ethice
شەڕی پەتی شەڕی رەها	شرّمحض	pure evel
عەقڵی پەتی عەقڵی رەها	عقل محض	pure intellect
پاککردنەوە خاوێن کردنەوە	تنزیه پیراستگی تطهیر پالایش	purification
ئامانج مەبەست	هدف مقصود غایت قصد	purpose
سیستمی بەرهەم هێنانی ماڵەچە	نظام تولید خانوادگی	putting-out system
مەتەڵ مەتەڵۆکە پازێل	معمّا	puzzel
رەوتی دوابەدوای یەکی هێرەم ئاسا. رەوتی پەیتای پەیتای هێرەم ئاسا.	سیرهرمی متوالی	pyramiding

pyramid number

ژمارەی هێرەم ئاسا. عدد هرمی

ژمارەی هێرەمی.

Q

چۆنی	کیفی	qualitative
چۆنایەتی	چونی	
چۆنیەتی	کیفیتی	
	چونایی	
چۆنایەتی	کیفیت	quality
چۆنیەتی	چگونگی	
تایبەتمەندی	خصلت	
خەسڵەت	خصوصیت	
چەندی	کمّی	quantitative
چەندایەتی	چندی	
رادەیی	مقاری	
چەندی	کمیّت	quantity
چەندایەتی	مقدار	
رادە	عظمت	
ئەندازە	اندازە	

quarreline	نزاع و مشاجره	شەڕوکێشە
		قسەوباس کردن
		دایلۆگ و دەمەتەقێ
quartile	چارک	چارەک
	یک چهارم	چواریەک
		یەک لەچوار
query	سؤال	پرسیار
		پرس
queastion	پرسش	پرسیار
	پرسمان	پرس
quest-myth	اسطورۀتلاش	نموونەی هەوڵدان
		نموونەی خەباتگێڕی
quiddity	ماهیت	چییەتی
	چیستی	کرۆک
		جەوهەر

R

کۆمەڵانی خەڵک	تودۀعوام	rabble
رەگەز	نژاد	race
رەگەز۔ تەوەری	نژاد ـ محوری	race-centrism
رەگەز پەرستی رەگەزدۆستی	نژادگرایی نژادپرستی	racism
بنەڕەتی بناغەیی واقیع خواز راستی خواز بونیادی بنچینەیی	اساسی ریشه ای واقع گرا بنیانی	radical
شەڕی بنەڕەتی شەڕی بناغەیی	شرّ ریشه ای	radical evil
نوێخوازی رادیکالیزم	تجددخواهی	radicalism

radiology	پرتوشناسی	تیشک ناسی
raid	یورش	هێرش پەلامار
random	تصادف تصادفی بختانه الله بختی	هەڵکەوت رێکەوت
rank	مرتبه	دەرەجە پلە
ranking	رتبه بندی	دەرەجەبەندی پۆلێن بەندی
rapport	ربط رابطه	پێوەندی پێوەندی کردن
rat	ضریب میزان نرخ	رادە ئەندازە
rat of frequency	میزان فراوانی	رادەی فراوانی
rational	عاقل عاقلانه خردمند عقلایی استدلالی	عاقڵ عاقڵانە ئاوەزمەند عەقڵانی ئیستدلالی بەڵگەیی

ئاوەزخوازی ئاوەزمەندی عەقڵ خوازی	خردگرایی خردآیینی خردجویی عقل گرایی	rationalism
عەقڵانییەت عاقڵانەبوون ئاوەزمەندی بەئاوەزی	عقلانیت معقولیت خردمندانگی خردمندی	rationality
پرەنسیبی عەقڵ	اصل خرد	rational principle
زانیارییە خاوەکان زانیاری سەرەتایی	اطلاعات خام	raw data
زانیاری بەرایی زانیاری سەرەتایی	دادۀخام	raw datum
کەرەسەی خاو کەرەسەی بەرایی	مواداولیه موادخام	raw material
رەنگدانەوە زایەڵە پەرچەکرداری هەڵوێست وەرگرتن	بازتاب انعکاس واکنش عکس العمل	reaction
توانای پەرچەکرداری	قدرت واکنش	reaction potential
پارەی حازر پارەی لەبەردەست پارەی نەقد	پول نقد	ready money

real	واقعی حقیقی	واقیعی راستەقینە حەقێقی
real definition	تعریف واقعی	پێناسکردنی راستەقینە
real essence	ماهیت واقعی	چییەتی راستەقینە
realism	واقع گرایی واقع آیینی واقعیگری	واقیع خوازی راستی حەقیقەت
reality	واقعیت حقیقت	واقییەت راستی حەقیقەت
reason	عقل خرد نطق استلال برهان درایت	عەقڵ ئاوەز پەیڤین ئیستدلال بەڵگەهێنانەوە لێهاتوویی کارامەیی
reasoning	تعقّل تفکر	بیرکردنەوەی عاقلانە بیرکردنەوە
rebate	تخفیف	داشکاندن لەنرخ کەمکردن لەنرخ دابەزاندن

recall	یادآوری خاطرآوری	وەبیرهێنانەوە هێنانەوەیاد
receptivity	قابلیّت	توانایی قابلییەت
reciprocal	متقابلاً	دوولایەنە بەرسڤانە
reciprocal agreement	پیمان دوسویی قرارداد دوجانبە	پەیمانی دوولایەنە بڕیاری دوولایەنە گرێ بەستی دوولایەنە
recitation	پس دادن حفظ و ازبرکردن	دانەوە پێدانەوە وەلامدانەوە(ی وانەکان) لەبەرکردن(ی وانەکان)
recognition	شناخت بازشناخت تشخیص	ناسین مەعریفە ناسینەوە دەس نیشانکردن
reconciliation	آشتی سازش اصلاح بازسازی	ئاشتی تەبایی چاکسازی بنیاتنانەوە ئاوەدان کردنەوە

reconstrouct	بازسازی کردن ترمیم نوسازی	بنیاتنانەوە چاککردنەوە سەرلەنوێ دروست کردنەوە نوێکردنەوە
recorded history	اسناد تاریخی	بەڵگەمێدوو ییەکان
record	سند مدرک	بەڵگە دیکیۆمێنت
rectangle	مستطیل	چوارگۆشە چوارگۆشەی درێژ
recurrence	تکرار	دووپات کردنەوە دووبارەکردنەوە
redemption	نجات	رزگاربوون رزگاری
reflection	بازتاب انعکاس تفکر باریک اندیشی	رەنگدانەوە کاردانەوە بیرکردنەوە وردبینی وردبوونەوە وردبیرکردنەوە
reflex	بازتاب انعکاس	زایەڵە رەنگدانەوە کاردانەوە
reform	اصلاح نوسازی	چاکسازی بنیاتنانەوە

	بازآفرینی	سەرلەنوێ دروست کردنەوە نوێکردنەوە
reformation	اصلاح دینی جنبش مذهبی	چاکسازی ئاینی بزووتنەوەی ئاینی ریفۆرماسیۆن
refraction	انکسار شکست	شکست هێنان تێک شکان
refugee	پناهنده	پەنابەر
refutation	رد ابطال وازنش	رەتکردنەوە پووچەڵ کردنەوە
regal authority	اقتدار شاهانە	دەسەڵاتی پاشایانە پاشائاسا
region	منطقه ناحیه	ناوچە دەڤەر مەڵبەند
regional economy	اقتصاد منطقه ای اقتصاد ناحیه ای	ئابووری ناوچەیی
register	سیاق سخن	جۆری پەیڤین جۆری قسەکردن شێوە دوان
regressio ad infinitum	تسلسل	زنجیرە پەیتاپەیتایی دوابەدوای یەک

regression	بازگشت	گەڕانەوە
	بازگشت به گذشته	گەڕانەوەبۆ ڕابردوو
	واپس روی	پاشەکشەکردن
	وازدگی	بەرەودواچوونەوە
	سیر قهقهرایی	ڕەوتی داڕمان
regularity	نظم	نەزم
	نظام	ڕێک و پێکی
	انتظام	
reification	شیء پرستی	شتومەک پەرستی
	چیزوارگی	شت پەرستی
		شت بردەڵەیی
reign of law	حکومت قانون	حکوومەتی یاسا
		دەسەڵاتی یاسا
reign of terror	عصر وحشت	سەردەمی ترس
		چاخی ترس
relationship	خویشاوندی	خزمایەتی
relative	نسبی	نەسەبی
		خزمایەتی
		هاوڕەچەڵەک
relative oytonomy	خودمختاری	خودموختاری
		ڕێژەیی
relativism	نسبی گرایی	ڕێژە خوازی
	اعتقادبه نسبیت	باوەڕ بەرێژەیی
	نسبی انگاری	بوون

ڕێژەیی گەری		
خەوتوو ئۆقرە گرتوو	آرميده واهليده	relaxed
باوەڕ پێکراو متمانە پێکراو	معتبر قابل اعتماد	reliable
ئایین دین	دين	religio
ئایینی	دينی	religious
دەمارگیری ئاینی تەعەسوبی ئاینی	تعصب دينی	religious prejudice
لێکبوورنی ئاینی ئاسانگیری ئاینی	مدارای دينی	religious toleration
بەجێماو پاشماوە	بازمانده باقی مانده	remainder
ئاماژە ئاماژەپێکردن	اشاره	remark
داشکاندن دابەزاندنی نرخ نرخ داشکاندن	تخفيف	remissio
کرێ کرێ(خانوو،دووکان و...) بەکرێ دان بەکرێ گرتن داهاتی ساڵانە	اجاره بها کرايه درآمد ساليانه	rent

تۆبە	توبه	repentance
پەشیمانی		
پاشگەزبوونەوە		
گوزارشت	گزارش	report
راپۆرت		
لۆمەکردن	سرزنس	reproach
زاوزێ کردن	تولیدمثل	reproduction
وەچەخستنەوە	تولیدنسل	
منالّ خستنەوە	توالد و تناسل	
زیادکردن	تجدید نسل	
وەچەتازە کردنەوە		
کۆمار	جمهوری	republic
کۆماری	جمهوریت	
حکوومەتی کۆماری	حکومت جمهوری	
حیزبی کۆمارخواز	حزب جمهوری خواه	republican party
کۆماری ئەفلاتوونی	جمهوریت افلاطونی	republic plato
داخواز	تقاضا	repuest
داواکاری	درخواست	
پێداویستییەکان	احتیاجات	repuirement
توێژینەوە	تحقیق	reserch
لێکۆڵینەوە	بررسی	
پشکنین	کاوش	
خوێندنەوە	پژوهش	

	مطالعه	
resercher	پژوهشگر	توێژەرەوە
		لێکۆلیار
		لێکۆلەرەوە
resemblance	تشابه	وێکچوون
	همانندی	لەیەک چوون
	شباهت	وەک یەک بوون
	مانندگی	
resentment	خشم	تووڕەیی
	بیزاری	بێزاری
	خشمارنج	رق
		قین لێ بوون
reserve	اندوخته	پاشەکەوت
	ذخیره	دارایی
		پارە وەلانان
residence	بوم	ژینگە
	مسکن	شوێنی ژیان
	اقامتگاه	ژیانگە
	بودگاه	
residues	بقایا	بەجێماو
	باقیمانده	پاشماوە
resistance	مقاومت	خۆڕاگری
	مخالفت	دژایەتی کردن
		نەیارێتی

response	عكس العمل	پەرچەکرداری
	پاسخ	وەڵامدانەوە
	واكنش	هەڵوێست وەرگرتن
result	نتيجه	دەرەنجام
	برآمد	ئاکام
	برآيند	ئەنجام
	نتيجه گيری	ئەنجامگیری
retail	خرده فروشی	وردەفرۆشی
		وردەواڵەفرۆشی
retailiation	انتقام	تۆڵەسەندنەوە
	كينه و عناد	رقەبەرایەتی
retairement	بازنشستگی	خانەنشین بوون
		خانەنشینی
revelation	وحی	وەحی ئیلاهی
	الهام	ئیلهام
	مكاشفه	دۆزینەوەی
		رۆحییانە
	كشف و شهود	دۆزینەوەو بینین (ی ڕۆحی)
reverie	خواب و خيال	خەون و خەیاڵ
	خيال واهی	خەیاڵی بێهوودە
reverse	معكوس	پێچەوانە
	وارونه	ئاوەژوو
	واژگون	سەرەوخوار
		دژبەیەک

	نقیض	دژواز
review	بازنگری	پیاچوونەوە
	مرور کردن	پیاهاتنەوە
revolt	شورش	شۆڕش
		ڕاپەڕین
revolation	انقلاب	شۆڕش کردن
	تغییر	گۆڕان
	دگرگونی	وەرگۆڕان
rewrite	بازنویسی	نووسینەوە
		دووبارە نووسینەوە
rhythm	وزن	کێشە
	ضرب آهنگ	ترپە
	ایقاع	ئیقاع
		مۆسیقای ناوەکی
		ریتم
right	صحت	ڕاست
	حقانیت	ڕاستی
		دروست
		حەقانییەت
rights	مشروعیت	مەشروعییەت
	حقانیت	ڕەوایەتی
		حەقانییەت
right wing	جناح راست	باڵی ڕاست
risk	احتمال خطر	ئەگەری مەترسی
	قبول خطر کردن	مەترسی

		ریسک کردن
ritual act	رسوم دینی	داب و نەریتە
		ئایینییەکان
		بۆنە ئایینییەکان
rivalry	رقابت	رەقابەت
		ململانێ
role	نقش	دەور
	وظیفه	ڕۆڵ
		ئەرک
romanticism	مسلک رومانتیک	ڕێبازی ڕۆمانتیک
	جنبش رمانتیسیزم	بزووتنەوەی
		ڕۆمانتیسیزم
root	ریشه	بناغە
	بنیان	بونیاد
	سرچشمه	سەرچاوە
		بنەڕەت
routine	روزمرّه	ڕۆژانە
	رویه	ڕەوتی ڕۆژانە
	جریان عادی	کاری ڕۆژانە
	راهواره	ڕۆژایەتی
		ڕۆتین
row	ردیف	ریز
	سطر	دێڕ
royalist	سلطنت طلب	پاشایەتی خواز

rule	قاعده قانون دستور	ڕێسا یاسا دەستوور
ruler	رهبر رئیس	ڕێبەر سەرۆک
rumor	شايعه	پڕوپاگەندە شایعە درۆسازی
rupture	گسستگی	پچڕان پسان لێک پچڕان
rural	روستايی	لادێیی گوندی دێهاتی
rural community	اجتماع روستايی	کۆمەڵی لادێیی
rural culture	فرهنگ روستايی	کەلتووری لادێیی
rural society	جامعۀروستايی	کۆمەڵگای لادێیی
rural sociligy	جامعـــــه شناســـــی روستايی	کۆمەڵناسی لادێیی سۆسیۆلۆژی لادێیی

S

sabotage	ویرانگری خرابکاری	وێرانکاری کاول کاری
sacral	حرمت دار	ڕێزدار بەڕێز
sacrament	عشاءربانی	شێوی ئیلاهی شێوی خوایی
sacred	مقدس معزّز پاک باحرمت	پیرۆز پاک و خاوێن ڕێزدار بەڕێز
sadism	سادخویی دگرآزاری عقدۀآزارندگی	ئەویدی ئازاری گرێی ئەویدی ئازاری سادیسم
salary	مواجب حقوق دستمزد	مووچەی مانگانە پارەی مانگانە حەقدەست

salience	ابراز	دەربڕین
		بەیان کردن
salvation	رستگاری	رزگاری
	فلاّح	رزگاربوون
	رهایش	
sample	نمونه	نموونه
sanctification	تقدیس	پیرۆز ڕاگرتن
		پیرۆزاندن
sanction	تصویب	پەسەندکردن
	تضمین	مسۆگەرکردن
	پشتیبانی	پشتیوانی
		لایەنگری
sapien	اندیشمند	هزرمەند
		بیرمەند
Saracen	مسلمان	موسڵمان
		ئیسلامی
satellite	ماهواره	مانگیلە
		مانگی دەسکرد
		سەتەلایت
satirical	هجایی	تیزاوی
		هەزەلی
		جنێوئامێز
satiric poetry	شعرهجوآمیز	شێعری تیزاوی
		شێعری جنێوانە
		شێعری دەم

		هەراشانە
saturation	اشباع	پڕبوونەوە
	سیری	پڕبوون
		لێوان لێوبوون
		لیپاولیپ بوون
		تێربوون
savage	وحشی	وەحشی
		کێوی
saving	پس انداز	پاشەکەوت
		پارەکۆکردنەوە
scalar process	سلسله مراتب	زنجیرە پلەوپایە
scarce	نادر	دانسقە
	کمیاب	دەگمەن
sceptic	شکاک	گومانکار
	شک اندیش	گومانکەر
	شک گرا	گومانخواز
skepticism	شکاکی	گومانکاری
		گومانکاریێتی
scheme	طرح	گەڵاڵە
	نقشه	نەخشە
	برنامه	بەرنامە
	شاکله	پلان
schizopherenia	شیزوفرنی	رۆح شپرزەیی
	اسکیزوفرنی	رۆح شێواوی
		تێکچوونی رۆحی

	روان گسیختگی	
	پریشانی شخصیت	
scholar	دانشمند عالم محقق	زانا بیرمەند توێژیار لێکۆڵیار
school	مدرسه آموزشگاه	قوتابخانه خوێندنگه فێرگه
science	علم دانش	زانست زانین
science of man	علم انسان	زانستی مرۆڤ ناسی زانستی ئینسان ناسی
science of thinking	علم تفکر	زانستی بیرکردنەوە
sciences,exprimentals	علوم تجربی	زانسته تەجروبییەکان زانسته ئەزوونییەکان
scientific law	قانون علمی	یاسای زانستی
scientific method	روش علمی	میتۆدی زانستی
scientific socialism	سوسیالیزم علمی	سۆسیالیزمی زانستی
scientist	دانشمند عالم	زانا بیرمەند

	دانش ورز	
scopt	چشم انداز وسعت محدوده گستره	دیمەن پانتایی بەستێن بوار
scorn	تحقیر بی حرمتی	سووکایەتی پێکردن سووکاندن
scripture(holy)	کتاب مقدس	کتێبی پیرۆز کتێبی پیرۆز
sculpture	مجسمه سازی پیکرسازی تندیس گری	پەیکەرسازی
seasonal migration	مهاجرت فصلی	کۆچی وەرزی کۆچی وەرزانە
second coming	رجعت	گەڕانەوە
secretry	دبیر	سکرتێر
sect	مذهب فرقه	ئایین زا فیرقەی ئایینی گرووپی ئایینی
secularism	دنیاپرستی نادینی گری دنیویت جداشدن دین ازدنیا	دنیاپەرستی دنیاخوازی بێ دینی دژە ئایین بوون سکۆلاریزم

secure	تضمين كردن	مسۆگەركردن زەمانەت كردن
securety council	شوراى امنيت	ئەنجومەنى ئاسايش
seed	نطفه	توو تۆم نوتفه
self	خود خويشتن	خۆ خود
self abnegation	ازخودگذشتگى	لەخۆبوردوويى گيان لەسەر دەست بوون خۆ بەختكارى
selfcentered	خودمحورى خودمركزى خودكانونانه	خودتەوەرى خودچەقێتى خودناوەندى
self confidence	اعتماد به نفس اطمينان به خويش اعتماد به خود	باوەڕبەخۆبوون متمانه بەخۆكردن
self consious	خودآگاه وجدان ضمير	خودئاگا بەرهەست
self consuming	خودمحورى	خودتەوەرى خودچەقێتى خۆهەڵسەنگاندن رەخنه لەخۆگرتن

خۆهەڵسەنگاندن رەخنە لەخۆگرتن	خودسنجی انتقادازخود نقادی خویشتن	self criticism
خۆشکاندن خۆ وردکردن	خودشکنی	self defeating
خودموختاری خودرێکخستن خودبڕیاری چارەی خۆنووسین	خودمختاری خودسازمانی خودتصمیم گیری	self determination
سەربەخۆ سەربەست	مستقل	self employed
بەخۆنامۆبوون	ازخودبیگانگی	self estrangement
ئاشکرا بەرچاو دیار تەواوئاشکرا	بدیهی خودپیدا خودآشکار	self evident
قازانجی تاکەکەسی بەرژەوەندی تاکەکەسی	نفع فردی سودشخصی مصلحت شخصی	self-interest
خۆناسی خودناسی	خودشناسی	self-knowledgu
خودموختاری خۆبەڕێوەبەری	خودگردانی	selfmanagement
خۆبەڕێوەبەری خۆڕێکخستن	خودسازماندهی خودسازمانی	self-organization

	خودتنظیمی	
self-preservation	حفظ خویش	خۆپاراستن
	حفظ خود	پارێزگاری
	صیانت نفس	لەخۆکردن
self recognition	خودیابی	خۆدۆزینەوە
		خۆبینینەوە
self sacrifice	ازخودگذشتگی	لەخۆبوردوویی
	فداکاری	خۆ بەختکاری
		خۆ بەخت کردن
self sustaining	متکی به خود	پشت بەخۆبەستن
		خودپاڵپشتی
semantic	معنایی	واتایی
	معنائیک	مانایی
semantic criterion	ملاک معنایی	ماناڕێسایی
		واتاڕێسایی
semantic error	خطای معنایی	هەڵەی واتایی
		هەلەی مانایی
semantic field	حوزۀمعنایی	بواری واتایی
		بەستێنی مانایی
semiology	نشانه شناسی	هێماناسی
		نیشانە ناسی
senile	پیر	پیر
	سالمند	بەساڵاچوو
	کهنسال	بەتەمەن

sense	حس معنی مفهوم	هەست مانا واتا چەمک
sensitive	حساس زودرنج	دڵ ناسک
sentiment	شور عاطفه احساس اعتقاد عقیده	عاتیفە سۆز باوەڕ بڕوا
separatist	جدایی گرایی تجزیه طلب	جودایی خوازی جیایی خوازی
sequence	تسلسل توالی	دوابەدوای یەک پەیتاپەیتا زنجیرە
service	خدمت خدمتگذاری	خزمەت خزمەتگوزاری خزمەتکردن
service able	مفید	بەکەڵک بەسوود بەقازانج
settlement	سکونتگاه مراکزاجتماعی مهاجرنشین	ژینگە شوێنی ژیان ناوەندە

		کۆمەڵایەتییەکان
		پەنابەرنشین
sexual	جنسی	جنسی
		سێکسی
sexuality	جنسيت	جنسییەت
		رەگەزییەت
shore	سهم	بەش
shintoism	شینتوگرایی	شینتۆخوازی
		ئایینی شینتۆ
shortage	کمبود	کەمایەسی
		کەمبوون
short-sightedness	کوته بینی	کورت بینی
		چەوت بینی
short-term	آنی	دەسبەجێ
	فوری	کت وپڕی
show	شکل ظاهر	رواڵەت
	صورت ظاهر	روخسار
		سیما
short-time working	کارگرنیمه وقت	کرێکاری پارت تایم
		کرێکاری نیمەوەخت
sibling	خواهر و برادر	خۆشک و برا
sign	علامت	هێما
	نماد	نیشانه
	ایما	سەمبول

signal	پیام علانت نشانه	هێما نیشانە پەیام
sign language	زبان ایمایی	زمانی هێمایی زمانی ئیشارە
similar	همسانی همانندی تشابه مانندگی	هاوچەشنی وێکچوون لەیەک چوون
simple	بسیط	سادە ساکار
simple element	عنصربسیط	توخمی سادە ماکەی سادە
simultaneous	همزمان مقارن	هاوکات هاوچاخ هاوچەرخ
sing qua non	شرط لازم شرط ضروری	مەرجی پێویست مەرجی زەرووری
single	مجرد مجزا	تاک تاکانە جودا
single party system	سیستم تک حزبی	سیستمی تاک حیزبی
single proprietorship	مالکیت انفرادی	موڵکایەتی تاکەکەسی

skepticism	تشکیک شکاکیت شک اندیشی	گومانکاری گومان کردن گومانگەرێتی شکخوازی
skill	مهارت توانایی استادی	توانایی لێهاتوویی شارەزایی
slang	اصطلاحات عامیانه. ضرب المثل. ســـخن گفــتن مـــردم کوچه وبازار.	زاراوەگەلی عەوامانە پەیڤی خەڵکی رەمەکی قسەی نەستەق پەندی پێشینان
slave	برده بنده	بەردە کۆیلە
slave owner	برده دار	کۆیلەدار
slavery	بردگی برده داری	کۆیلەداری
slave system	نظام برده داری	سیستمی کۆیلەداری
sleep-promoting	خواب وار	خەوهێنەر خەوێنەر
slogan	شعار	دروشم
slope	شیب دامنه	سەرەوخواری لێژ

نشیو

slump	تنزل اقتصادی افت کسادی	دابەزینی ئاستی ئابووری دابەزین بێ ڕەونەقی
snobbish	خودخواهی	خۆخوازی خۆپەرستی
socible animal	حیوان اجتماعی	ئاژەڵی کۆمەڵایەتی
socible association	مؤسسۀاجتماعی	بنکەی کۆمەڵایەتی دامەزراوی کۆمەڵایەتی
socible attitude	گرایش اجتماعی	داگەڕنی کۆمەڵایەتی
socible balance	توازن اجتماعی	هاوسەنگی کۆمەڵایەتی
socible chaos	آشفتگی اجتماعی بلوای اجتماعی	بشێوی کۆمەڵایەتی بێ سەروبەری کۆمەڵایەتی
socible climat	محیط اجتماعی	ژینگە شوێنی ژیان بەسەربردن کۆمەڵگا
socible compact	قرارداد اجتماعی	بڕیاری کۆمەڵایەتی پەیمانی کۆمەڵایەتی
socible contex	بافت اجتماعی	پێکهاتەی کۆمەڵایەتی
socible contract	میثاق اجتماعی	پەیمانی

	قرارداد اجتماعی	بەڵێن دانی کۆمەڵایەتی
sociable convention	قرارداد اجتماعی	بڕیاری کۆمەڵایەتی
sociable cost	هزينۀاجتماعی	تێچووی بڕیاری
sociable Darvinism	داروينيسم اجتماعی	داروینیزمی کۆمەڵایەتی
sociable equilibrium	تعادل اجتماعی	هاوسەنگی کۆمەڵایەتی
socialization	اجتماعی شدن	بەکۆمەڵایەتی بوون
	اجتماعی کردن	کۆمەڵاندن
	پرورش اجتماعی	پەروەردەی کۆمەڵایەتی
social lag	پس افتادگی اجتماعی	دواکەوتوویی کۆمەڵایەتی
social movements	نهضتهای اجتماعی	بزاڤە کۆمەڵایەتییەکان
social norm	هنجار اجتماعی	نۆرمی کۆمەڵایەتی ڕێسای کۆمەڵایەتی
social optimum	نظم اجتماعی	نەزمی کۆمەڵایەتی
social purpose	هدف اجتماعی	ئامانجی کۆمەڵایەتی
social stability	استواری اجتماعی ثبات اجتماعی	سەقامگرتویی کۆمەڵایەتی سوباتی کۆمەڵایەتی

شەرمنی شەرمۆیی شەرم کردن	کمرویی	social timidity
کۆمەڵگا دەزگا(ی کۆمەڵایەتی) کۆمەڵ کۆڕوکۆبوونەوە	جامعە نهاد اجتماع انجمن	society
ڕێکەوتنی کۆمەڵایەتی	توافق اجتماعی	sociological adjust- ment
کۆمەڵناسی سۆسیۆلۆژی	جامعە شناسی	sociology
دژە کۆمەلگا	اجتماع ستیز	sociopath
توێژینەوە لێکۆڵینەوە	پژوهش	socius
میتۆدی سوقراتی سوقراتیانە	روش سقراطی	Socratic method
بەستن	انجماد	solidification
ڕەسەنایەتی«من» خودتەوەری خودپەرستی تەنها منی بەس منی	اصالت من خودمداری خودباوری بس منی	solipsism
قابیلی چارەسەر	حل شدنی	solvable

somatology	جسم شناسی	جەستەناسی.
	علم طبیعیات و کالبد	زانستیسروشت و جەستەناسی.
somnambulism	خواب گردی	خەوەڕێ
	حرکت درخواب	لەخەودا رێ کردن
song	ترانه	ستران
		گۆرانی
		لاژه
sophism	سفسطه گرایی	سەفسەتەخوازی
	آیین سفسطه	رێبازی
		سۆفستاییەکان
sorcert	ساحر	جادووکار
		جادووگەر
sorting	تفکیک	جیاکردنەوە
sort out	منظم کردن	رێک کردن
		رێک و پێک کردن
		رێکخستن
soul	جان	گیان
	روح	رۆح
	روان	
sound	آوا	دەنگ
	صوت	سەوت
	صدا	
source	منبع	سەرچاوە

	منشاء خاستگاه	بناغە ژێدەر
source of knowledge	سرچشمۀشناخت	سەرچاوەی زانین سەرچاوەی مەعریفە
sovereign	حکمران شهریار سلطان فرمانروا	حوکمڕان پاشا فرمانڕەوا حاکم
sovereign people	حاکمیت خلق	دەسەلآتی خەڵک حکوومەتی خەڵک
soviets	شوراهای کارگری	ئەنجومەنە کرێکارییەکان
speaker	سخنگو متکلم گویشگر رئیس	وتەبێژ پەیڤەر قسەکەر سەرۆک
special	ویژه خاص تک یگانه	تایبەت تایبەتی تاقانە تاکانە
specialist	متخصص کارناس	پسپۆڕ کارناس
speech	تکلم سخن گویی	پەیڤین قسەکردن

	گفتار	گوتار
spread	پراکندگی	پەڕاکەندەیی
	گسترش	بڵاوەبوون
spurious	دروغین	درۆیین
	کاذب	درۆزن
sput nik	ماهواره	مانگیلە
		مانگی دەسکرد
staff	ستاد	لیژنە
	هیأت	ستاڤ
stagnation	رکود	راوەستان
	درجاماندگی	وەستان
	سکون	پێش نەکەوتن
		لەجێی خۆدامانەوە
stamped money	پول ممهور	پارەی مۆرکراو
standard	معیار	ڕێسا
	هنجار	پێوەر
	مقایسه	پێودانگ
	سنجه	سەنجێنەر
standpoint	نظرگاه	روانگە
	نگرگاه	دیدگا
	دیدگاه	
state	دولت	دەوڵەت
	کشور	وڵات
		حکوومەت

	حكومت	نیشتمان
	مملكت	چۆنیەتی
	حالت	بارودۆخ
	وضع	
state,national	دولت محلی	دەوڵەتی نەتەوەیی
state of nature	وضع طبیعی	دۆخی سروشتی
	حالت طبیعی	دۆخی ئاسایی
state ownership	مالكیت دولتی	موڵكایەتی دەوڵەتی
state schools	مدارس دولتی	قوتابخانە دەوڵەتییەکان
		مەدرەسە دەوڵەتییەکان
stateman	دولتمرد	پیاوی دەوڵەت
	سیاستمدار	سیاسەتمەدار
	مرد سیاسی	پیاوی سیاسی
		سیاسیکار
static	ایستادن	وەستان
	راكد	راوەستان
	ثابت	بێ جموجۆڵی
statism	دولت گرایی	دەوڵەت خوازی
statistic	آمارگیری	ژمێریاری
	آماری	ژماردن
		ئامار

status	پایگاه مقام وجهۀ اجتماعی منزلت اجتماعی	پێگە پلەوپایە پێگەی کۆمەڵایەتی
state hierachy	سلسله مراتب مقامها	زنجیره پلەوپایەکان
stem	ریشه قسمت اصلی سؤال	بناغە بنچینە بەشی سەرەکی پرسیار
sterile	عقیم	نازا نەزۆک نەزێ نابەرهەم هێنەر
stimulation	تحریک انگیزش	هاندان پاڵ پێوەنان دنەدان
stoical	بردباری	هێمنی ئارامی سینگ فراوانی دڵ فرەیی
strat	قشرها	توێژەکان چین و توێژەکان(ی خەڵک)
strategy	تدبیر استراتژی	بیرلێ کردنەوە مشوورخواردن

		ستراتیژ
stratum	قشر لایە طبقە	چین توێژ لایە
strife	ستیزە نزاع کشمکش	شەڕ بەگژیەکداچوون کێشمەکێش چنگ ئاوش بوون
strike	اعتصاب	مانگرتن. دەست لەکار کێشانەوە (ی کرێکاران ، فەرمانبەران و ...)
striking power	قدرت کوبش	توانای کوتان توانای سەرکوتکردن
structure	ساخت ساختار نظام بافت بنیاد بنیان ماهیت	پێکهاتە بنەما سیستم بونیاد بناغە بنەڕەت چییەتی
struggle	مبارزە تنازع	ململانێ شەڕکردن بەگژیەکداچوون

struggle for survival	تنازع بقاء	شەڕی مانەوە شەڕی ژیان شەڕی مان و نەمان
study	پژوهش مطالعه	توێژینەوە لێکۆڵینەوە خوێندنەوە
stupidity	حماقت	نەفامی نەزانکاری حەماقەت
style	سبک شیوه اسلوب	شێواز شێوە(ی نووسین)
subconscious	افکارناخودآگاه	بیرۆکەگـــــــــــــەلی ناخودئاگا
sub-culture	خرده فرهنگ فرهنگ غیررسمی	وردەکەلتوور پاژ فەرهەنگ کەلتووری نارەسمی
subject	ذهن موضوع آزموده اساس فاعل صورت ذهنی موضوع آزمون	زەین سۆبژە بابەت تاقیکراو بناغە بنەڕەت بکەر سیمای زەینی

بابەتی تاقیکردنەوە		
زەینی	ذهنی	subjective
دەروونی	انفسی	
سۆبژێکتیڤ		
زەین خوازی	ذهن گرایی	subjectiveism
زەین رەسەنی	اصالت ذهن	
زەین باوەڕی	ذهن باوری	
بالاّ	والا	sublime
بالاّمەقام	رفیع	
بەرز	برین	
	عالی	
چۆک دادان	تسلیم	submission
تەسلیم بوون		
وردەمەسەلە	خرده مسأله	sub problem
کێشەیبچووک		
کێشەڵە		
ژێرنووس	زیرنویس	subscript
پەراوێز		
نارێسا	زیرمعیار	substandard
ناپێوەر	غیرمعیار	
سەلماندن	اثبات	substantiation
جێگر	جانشین	substitute
جێ نشین	جایگزین	
بەدیل	ابدال	
ئەڵتەرناتیڤ		

subtlety	موشکافی	وردبینی
	نکته سنجی	وردبوونەوە
	باریک بینی	لێکۆڵینەوە
suburb	حومه(شهر)	دەوروبەر(ی شار). گەڕەکـــــــــەکانی دەرەوەی شار.
success	موفقیت	سەرکەوتن
	پیروزی	سەرکەتن
suffix	پسوند	پاشگر
sufism	تصّوف	سۆفی گەری
	آیین تصوّف	رێبازی سۆفی گەری
suggestion	پیشنهاد	پێشنیار
		پێشنیاز
summation	افزایش	زیادبوون
		روو لەزیادکردن
super-city	ابرشهر	گەورەشار
		مەزنشار
superego	فراخود	سەروو خود
	ابرمن	گەورە من
	نفس اعلی	خودی باڵا
	فرامن	سەروو من
super-man	ابرمرد	گەورە پیاو
	ابرانسان	مەزن پیاو
		سەروومرۆڤ

super-nayure	فراطبیعی ماوراءطبیعی	سەروو سروشتی متافیزیکی
super-rational	فوق عقلانی فراعقلی	سەروو عەقڵانی سەروو عەقڵی
superstition	خرافه خرافات خرافه پرستی	خورافات قۆڕیات باوەڕیەلی هیچ و پووچ خورافەپەرستی
supervision	سرپرستی نظارت	سەرپەرشتی چاودێری
support	پشتیبانی حمایت تقویت	پشتیوانی کردن لایەنگری کردن داکۆکی لێکردن
supra national	ابرملّی فوق ملی	سەروو نەتەوەیی
supreme reason	برترین خرد	بالآترین عەقڵ بالآترین ئاوەز
surplus	مازاد افزوده بیشبود	زیادە زیاد لە پێویست زۆرایەتی
surplus production	تولیداضافی	بەرهەمهێنانی زیاد لە پێویست. زیادە بەرهەمهێنان.

survival	بقاء پایندگی	مانەوە نەمری هەرمان
survivors	بازماندگان	بەجێ ماوان
sustenance	امداد	فریاگوزاری فریاکەوتن
syllable	هجا	بڕگە
syllogistic	قیاسی	قیاسی بەراوردکارانە
syllogistic inference	استنتاج قیاسی	هەڵێنجانی بەراوردکارانە
symbiosis	همزیستی	پێکەوە ژیان هاوژیانی
symbiosis intimacy	همزیستی مسالمت آمیز	پێکەوە ژیانی هاوڕێیانە پێکەوە ژیانی دۆستانە
symbol	نماد علامت رمز نشانه	سەمبول هێما نیشانە رەمز
symbolic	رمزی نشانه ای	سەمبولیک هێمایی نیشانەیی

	نمادی کنایه ای	رەمزاوی
sympatheic	احساسی	سۆزاوی ئیحساسی بەسۆزانە سۆزدارانە
symposium	کنفرانس علمی مهمانی بزم	کۆنفرانسی زانستی میوانی مێمانی بەزم
synagogue	کنیسه	کەنێسە پەرستەی جوولەکەکان
synchronic	همزمان	هاوکات هاوزەمەن
synchronic linguistics	زبانشناسی همزمانی	زمانناسی هاوکاتی زمانناسی هاوزەمەنی
syndicate	اتحادیه	سەندیکا
syndrome	مجموعۀعلایم نشانگان	کۆمەڵە هێما هێماگەل
synoptic	کل نگر	گشت ڕوان
syntax	ساخت جمله	ڕستەسازی ڕستە دروست کردن سازکردنی ڕستە

سیستم دەزگا	نظام سیستم دستگاه	system
شـــــــــیکردنەوەی سیستمەکان شــــرۆڤە کــــــردنی سیستمەکان	تحلیل سیستمها	system analysis
سیستماتیک رێک و پێک	نظام مند نظامدار روشدار مرتب	systematic
سیستمی سروشت سیستمی سروشتی	نظام طبیعت نظام طبیعی	system of nature
سیـــــــــــــستمی پێوەندییەکان	نظام روابط	system of relation
سیستمی وتەزاکان	نظام مقولات	system of categories
سیستمی بەهاکان سیستمی ئەرزشەکان	نظام ارزشها	system of values
سیـــــــــــــستمی پێداویستییەکان سیستمی نیازەکان	نظام نیازها	system of wants
تیۆری سیستمەکان	نظریۀسیستمها	system of theory

T

table	جدول	خشتە
taboo	محرم	مەحرەم
	تابو	تابۆ
	محرمات	قەدەغەکراو
	نهی شده	یاساغ کراو
tacit	پنهان	نهێنی
	مستتر	شاراوە
tacitly	ناگفته	نەوتراو
		دەرنەبڕدراو
take off	خیز	بازدان
	خیز اقتصادی	بازدانی ئابووری
		پێشکەوتنی ئابووری
take-over	تصاحب	داگیرکردن
		داگیرکاری
		زەوت کردن
talion principle	اصل قصاص	پرەنسیبی تۆڵە

		ســـــــەندنەوە (ی
		یاسایی).
		پرەنسیبی سزادانەوە
taoism	تائو گرایی	تائۆخوازی
	مذهب تائو	تائۆییسم
tariff	تعرفه	نرخ بەندی
	نرخ بندی	نرخ دانان(ی کالاو...)
tax	مالیات	باج
	عوارض	
taxonomy	طبقـه بنـدی موجـودات	پۆلێنکردنی
	زنده.	بوونەوەرە
	علم طبقه بندی	زیندووەکان.
		زانستی پۆلێنکردنی.
		زانستی پۆلێنکاری
teaching	آموزش	فێرکاری
	تدریس	وتنەوە
		وانەوتنەوە
team-work	کاردسته جمعی	کاری بەکۆمەڵ
	کارگروهی	کاری گرووپی
technic	فن	تەکنیک
		فەن
		هونەر
technical	ورزیداری	تەکنیکی
		تەکنیکی بوون

تەکنۆلۆژی پیشەسازی	فن آوری ورزه شناسی صنعت	technolog
ئەنجام ناسی ئاکام ناسی کۆتایی ناسی تێلۆلۆژی	فرجام شناسی غایت شناسی	teleology
دوورئاگایی گواستنەوەی ئیحساسات مێشک خوێندنەوە	دورآگاهی انتقال احساسات اندیشه خوانی	telepathy
ئامانج خوازی ئامانجییەت	هدف جویی غائیت	Telesis
خوو خوو و خدە رەوشت ئاکار	خلق و خو منش	temper
داگەڕان مەیل حەز رەغبەت	گرایش تمایل میل	tendency
کاتی چرکەساتی مۆقەت	موقت مستعجل آزمایشی و موقت	tentative
هەڵیت و پەڵیت بێژی	پراکنده گویی	tergiversation

		شپرزەبێژی
		وڕێنەکردن
term	دوره	خول
	ترم	تێرم
	اصطلاح	زاراوە
	جزء	بەش ـ پاژ
	طرف	لایەن
	جمله	رستە
	پاره سال تحصيلى	قۆناغـێکی خوێـندنی
		مەدرەسە
terminology	اصطلاح شناسی	زاراوەناسی
		تێرمینۆلۆژی
test	آزمودن	تاقیکردنەوە
	امتحان	تاقیکاری
	آزمایش	
	آزمون	
tested	آزموده	تاقیکراو
tester	آزمونگر	تاقی کەر
		تاقی کەرەوە
texual criticism	نقدمتون	رەخنەگرتنی
		دەقەکان
		هەڵسەنگاندنی
		دەقەکان
texualism	نص گرایی	دەق خوازی
		دەق گەرێتی

مەیلی مەرگ مەرگ خوازی مەرگ دۆستی تاناتووس	سائقۀ مرگ غریزۀمرگ انگیزۀمرگ	thanatos
کاریگەر کارتێکەر	کارگر امرکارگر	that which acts
خواپەرستی پەرستکاری بەوەڕبەخوابوون خواگەری خواباوەڕی	یکتاپرستی توحید تألە یگانە پرستی اعتقادبە خدا	theism
پوختەی پەیام ناوکی پەیام بابەت واتای سەرەکی بوار تێم	هستۀپیام موضوع زمینە مایە	theme
حکوومەتی ئایینی خواباوەڕی تیۆکراسی	حکومت دینی خداوندمداری حکومت مذهبی	theocracy
ئایین ناسی خواناسی تیۆلۆژی	دین شناسی خداشناسی حکمت الاهی	theology
تیۆرانە بیردۆزانە	نظری	theoretical

theoretical reason	عقل نظری	عەقڵی تیۆرانە
		عەقڵی بیردۆزانە
theoretician	نظریە پرداز	تیۆرسیەن
		بیردۆز
theory	تئوری	تیۆری
	نظریە	بیردۆزی
	نگرش	تێڕوانین
	فرضیە نظر	گریمانە
		بیروڕا
		بۆچوون
theory of personality	نظریە شخصیت	تیۆری کەسایەتی
theory of population	نظریە جمعیت	تیۆری جەماوەر
theory of production	نظریۀ تولید	تیۆری بەرهەمهێنان
theory of sovereignty	نظریە حاکمیت	تیۆری دەسەڵات
theory of terror	نظریە ارعاب	تیۆری تۆقاندن
		تیۆری تیرۆر
		تیۆری ترساندن
thing	شئ	شت
	موضوع	شتومەک
	امر	بابەت
	چیز	مەسەلە
thinking	تفکر	بیرکردنەوە

		اندیشیدن
ئەندیشە بیر هزر بیرکردنەوە	اندیشه فکر تفکر	thoght
سێ یەکێتی (ئەرەستۆ). یەکێتییە سیانییەکان.	سه وحدت(ارسطو)	three unities
دەس پێوەگرتن رێک پارە خەرج کردن رێک خەرجکاری	صرفه جویی عقل معاش	thrift
زەمەن کات تایم	زمان زمانه	time
کاتی کارکردن ماوەی شوول کردن	زمان کار	time work
وشە واژە سەردێڕ تایتڵ	واژه لغت عنوان	title
ئاسانگیری سینگ فراوانی تەحەمول کردن مودارا	مساهله سهل گیری مدارا تحمل	tolerance

	بردباری	
tool	ابزار	ئامراز
		ئامێر
total	جمع	کۆ
	کلّی	گشت
		گشتی
		هەمەکی
totalitarianism	حکومت مطلق	حکوومەتی
	استبداد همه گیر	دیکتاتۆری
	حکومت خودکامه	تۆتالیتاریزم
totem	توتم.	تەوتەم
	پرستش حیوانات و	ئاژەڵ پەرستی.
	سایر مظاهر طبیعت.	پەرستنی ئاژەڵ و
		شتانی تر.
		شت پەرستی.
tought-mindedness	سخت دلی	دڵ ڕەقی
		بێ ڕەحمی
		بێ بەزەیی
tourism	جهانگردی	گەشت و گوزار
	سیاحی	گەریدەیی
		گەشتیاری
		تووریزم
town	شهرک	شارۆچکە
	خرده شهر	چووکەشار
townsman	شهرنشین	شارنشین

		شاری
		شارمەند
tract	رساله	نامیلکە
	مدت	ماوە
	قطعه	پارچە
	نشريه	بلاڤۆک
trade	دادوستد	کڕین و فرۆشتن
	تجارت	بازرگانی کردن
		مامەڵەکردن
trade union	اتحاديۀكارگرى	سەندیکای کرێکاری
	اتحاديۀصنفى	یەکێتی سەندیکایی
tradeing centres	مراكز بازرگانى	ناوەندە
		بازرگانییەکان
tradeition	سنت	سوونەت
	تقليد	سەلەفییەت
		نەریت
		لاسایی کردنەوە
tradeition a lism	سنت گرايى	سوونەت خوازی
	سنت پرستى	سەلەفییەت خوازی
	سنت آيينى	
tragedy	فاجعه	کارەسات
		ڕووداوی دڵتەزێن
		بەسەرهاتی ناخۆش
transendental world	عالم بالا	جیهانی باڵا
		جیهانی سەرەوە

transfer	انتقال	گواستنەوە ڕاگواستن
transfer of technology	انتقال تکنولوژی انتقال فن آوری	گواستنەوەی تەکنۆلۆژی ئاڵوگۆڕکردنی تەکنۆلۆژی
transition	انتقال گذار گذر	گواستنەوە پەڕینەوە تێ پەڕین
transitivity	تعدی	دەسدرێژی داگیرکردن
traumatic	تکان دهنده	ڕاچڵەکێنەر بزوێنەر داچڵەکێنەر
treatise	رساله	نامیلکە
trend	گرایش تمایل میل رویه	داگەڕان مەیل حەز
trial-and errpr	کوشش و خطا خطا و آزمون تجربه و اشتباه آزمایش و اشتباه	هەوڵ و هەڵە. تاقیکردنـــــــــەوە و هەڵەکردن.

tribalism	قبیله گرایی	خێڵ خوازی
		عەشیرەگەری
tritheism	تثلیث	سیانی
	سه خداگرایی	سێ خواخوازی
	آیین سه خدایی	رێبازی سێ خوایی
trivialization	تسهیل	ئاسانکاری
true	اصیل	رەسەن
	راست	راستەقینە
	راستین	حەقیقەت
	حق	حەقیقی
	حقیقی	
trust	تراست	تراست.
	ادغام چند شرکت	تێکەڵەی چەند کۆمپانیا.
	امانت	ئەمانەت.
	اعتماد	متمانەپێکردن.
		باوەڕپێکردن.
turnover	بازگشت سرمایه	گەڕانەوەی سەرمایە
tutor	آموزگار	فێرکار
	مربی	مامۆستای قوتابخانە
		راهێنەر
tyrannical	ستمگر	چەوسێنەر
	ظالم	زاڵم
	جبار	ملهۆڕ

U

ئاکام دەرەنجام ئاخرین دواهەمین	نهایی غایی فرجامین	ultimate
دواشیکاری دواڕاڤەکاری	تحلیل نهایی	ultimate analysis
زێدەڕەوانە زێدەڕەو توندڕەو	افراطی	ultra
ناهاوسەنگی	ناترازمندی	unbalance
ناخودئاگا ناهۆشیار نەست	ناخودآگاه ضمیر ناخودآگاه لاشعور	unconscious
لەژماردن نەهاتوو قابیلی نەژماردن	ناشمردنی	uncountable
ناکامڵ	تکامل نیافته	underdeveloped

	کم پیشرفت	ناپێشکەوتوو
	کمتر توسعه یافته	کەم پێشکەوتوو
understanding	فهمیدن	تێ گەیشتن
	ادراک	دەرک کردن
	فهم	فامکردن
	خرد	عەقڵ
	شناخت	مەعریفە
unemployed	بیکار	بێکار
		بێ ئیش
		دەس بەتاڵ
unending	نامتناهی	بێ کۆتایی
	بی پایان	لەبن نەهاتوو
unequal	نابرابر	نایەکسان
		نابەرابەر
unfinished	ناتمام	ناتەواو
		نوقسان
unfolding	گشایش	کرانەوە
	بازگشایی	
uniform	همشکل	هاوشێوە
	یکدست	هاوچەشن
	همگونه	یەکجۆر
		هاوجۆر
unilateral	معاهدۀیک جانبه	گرێبەستی یەک
	قرارداد یک جانبه	لایەنە
		بڕیاری یەک لایەنە

	پیمان یک جانبه	پەیماننامەی یەک لایەنە
unique	یگانه بیهمتا منحصربه فرد یکتا	تاک تاقانە بێ هاوتا
unity	وحدت	یەکێتی یەکایەتی
universal	عمومی کلّی جهان شمول فراگیر	گشتی هەمەکی جیهانی گشگیر
universal community	جامعۀ جهانی	کۆمەڵگای جیهانی
unjust	ظالم	چەوسێنەر
unmaking	فساد	گەندەڵی
unsignificant	نامعتبر	بڕواپێ نەکراو
unsocial	غیراجتماعی	ناکۆمەڵایەتی
unsolved	ناگشوده(مسأله)	نەکراوە(مەسەلە) چارەسەرنەکراو داخراو
untrue	کاذب	درۆزن درۆیین

urban	شهری	شاری شارمەند شارنشین مەدەنی
urban area	منطقۀشهری	ناوچەی شاری
urban culture	فرهنگ شهری	کەلتووری شاری
urban	شهرگرایی شهرنشینی	شارگەرایی شارمەندی شارنشینی
usage	عرف رسم	باو داب و نەریت
utilitarianism	سودگرایی بهره گرایی فایده گرایی اصالت نفع	قازانج حوازی سوودخوازی قازانج پەرستی بەرژەوەندخوازی
utopia	ناکجاآباد مدینۀفاضله بهشت خوشبختی جامعۀآرمانی آرمانشهر	هیچ کویّ یۆتۆپیا شاری ئاوات ئاواتەشار
utopian socialism	سوسیالیزم تخیلی سوسیالیزم رؤیایی	سۆسیالیزمی خەیاڵی. سۆسیالیزمی یۆتۆپیایی.

ژنخانە زن سرای uxorilocal
ژووری تایبەتی ژنان
دیوی ژنان

V

vacancy	خلاء	بۆشایی
vacuous	خالی	خاڵی
		بەتاڵ
		چۆڵ
vacuum	خلاء	بۆشایی
vagrants	خانه به دوشان	هەژارەکان
	آوارگان	ئاوارەکان
valid	معتبر	باوەڕپێکراو
	درست	راست
	باارزش	بایەخدار
	صحيح	بەهادار
valuble	ارزشمند	بایەخدار
		بەهادار
valuation	ارزيابى	هەڵسەنگاندن
value	ارزش	بایەخ

	قدر	بەها ئەرزش
valuejudgment	احکام ارزشی ارزش گذاری	حوکمە بەهادارەکان نرخاندن هەڵسەنگاندن
value system	نظام ارزشها	سیستمی بەهاکان
vandalism	تخریب آثار هنری	ویرانکردنی ئاسەوارە هونەرییەکان. کاولکردنی شوێنەوارە هونەرییەکان.
vanishing	اضمحلال ناپدیدشدن	هەڵوەشانەوە تیاچوون ون بوون
vanity	پوچی نخوت	پووچی بێهوودەیی غروور خۆبەزل زانین
variant	متغیّر گونه	بگۆڕ جۆر
vassal	گماشته دست نشانده	بەکرێ گیراو نۆکەر
verasity	راستی جویی	راستی خوازی

verbal	شفاهی لفظی گفتاری زبانی	سەرزارەکی زارەکی
vice	رذیلت	پەستی رەزیلەت نەفس نزمی
view	دیدگاه بینش عقیده رأی	روانگە تێڕوانین باوەڕ بۆچوون بیروڕا
view of the world	جهان نگری	جیهان بینی
violence	خشونت تعدی زور ورزی	توندوتیژی دەسدرێژی ملهۆڕی
virilocal	مردسرای	پیاوخانە. ژووری تایبـــــــەتی پیاوان. دیوی پیاوان.
virtual	بالقوه ذاتی	زاتی خۆی لە خۆیدا
visible	مرئی قابل رؤیت	دیار بەرچاو قابیلی بینین

vision	ديدنی ژرف بينی بينش رؤيت بينايی مشاهده	بینیاری قووڵ بینی وردبینی تێڕوانین بینین بینایی
visual sensibility	تيزبينی	تیژبینی وردبینی زیرەکی
volition	درخواست خواهندگی اراده	داواکاری داخواز ئیرادە ویستن
volitional behav-ior(u)r	رفتار ارادی	رەفتاری ئیرادی
vorstellung	تصوّر	تەسەورکردن وێناکردن(ئەم وشە ئەڵمانییە).
vulgar	عاميانه عوامانه مبتذل لوده	عەوامانە رەمەکی قۆڕ شتی هیچ و پووچ

W

wage	دستمزد مزد اجرت	حەقدەس حەقدەسی کاری رۆژانە
want	خواست نیاز	داواکاری داخواز پێداویستی
wards	حوزه های انتخاباتی نواحی	ناوچـــــــــــــەکانی هەڵبژاردن. ناوچەکان. دەڤەرەکان.
warfareeconomy	اقتصاد جنگ پرداز	ئابووریی شەڕخواز ئابووریی شەڕسازکەر
warranted	مستند	بەڵگەیی بەبەڵگە
war state	دولت جنگی	دەوڵەتی جەنگی دەوڵەتی شەڕانی

wastage	اتلاف	بەفیڕۆچوون لەناوچوون
watering down	تعدیل کردن	تەعدیل کردن هاوسەنگ کردن
way of thinking	شیوه اندیشه شیوه اندیشش	جۆری بیرکردنەوە شێوە بیرکردنەوە
way out	بیرون شد	چوونەدەرەوە
wealth	ثروت مال دارایی	سامان ماڵ دارایی
weaght	وزن سنگینی	کێش قورسی قورسایی
welfare	بهزیستی رفاه بهورزی آسایش	باش ژیان ژیانی ئاسوودە خۆش ڕابواردن خۆشگوزەرانی
welfare economics	اقتصاد رفاه اقتصاد بهزیستی	ئابووری ریفا ئابووری خۆش ڕابوێری ئابووری خۆشگوزەرانی
weltanschauung	جهان بینی	جیهان بینی

رۆژئاوا خوازی	غرب گرایی	westernism
کرێکارە یەخە سپییەکان	کارگران یقه سفید	white-collar workers
گشت گشتی هەمەکی	کل کلی	whole
گشتخوازی	کل گرایی	wholism
پەرەپێدانی سەرمایە زیادکردنی سەرمایە	توسعه دادن سرمایه	widening of capital
چێژخوازی	لذت گرایی	will to pleasure
دەسەڵات خوازی ئیرادەی دەسەڵات خوازی	قدرت خواهی ارادۀمعطوف به قدرت قدرت طلبی	will to power
عەقڵ ئاوەز ئاوەزمەنی عاقڵی	خرد فرزانگی	wisdom
مەیل رەغبەت حەز	رغبت آرزو	wish
بیرۆکەخەیاڵییەکان خەیاڵ چنی خەیاڵاوی بوون	افکار آرزویی خیال بافی	wishful thinking
زیرەکی	ذکاوت	wit

	تیزهوشی	وشیاری وریایی
woman suffrag	حق رأی دادن زنان	مافی دەنگدانی ژنان. رەوابینـــینی مـــافی دەنگدانی ژنان.
work	کار	کار شوول
work breakdown	تقسیم کار	دابەشکردنی کار
worker	کارگر	کرێکار
working capital	سرمایۀ کار	سەرمایەی کار
work setting	محیط کار	کارگە شوێنی کارکردن
world	عالم جهان	جیهان دنیا
world culture	فرهنگ جهانی	کەلتووری جیهانی
world government	حکومت جهانی	حکوومەتی جیهانی
world history	تاریخ جهان	مێژووی جیهان
world of realities	جهان حقایق	دنیای راستییەکان جیهانی راستییەکان
world-order	نظم جهانی نظم جهان	نەزمی جیهانی
world society	جامعۀجهانی	کۆمەڵگای جیهانی

رۆحی جیهان گیانی جیهان	روح عالم جان جهان	world soul
جیهان بینی تێڕوانین روانگە	جهان بینی نگرش جهان نگری	world view
پەرستن پەرسدارێتی	پرستشگری	worship
نویسیار نڤیسار نووسراو	نوشتار	writing
هەڵە نادروست چەوت	خطا باطل	wrong

X

xenocentrism	بیگانه مداری	بیانی تەوەری بیانی پەرستی بیگانە دۆستی
xenophoble	بیگانه پرست اجنبی پرست	بیانی پەرەست بیانی دۆست بیانی خواز
xenophobia	بیگانه ترسی	بیانی ترسی ترس لە بیانییەکان
x ray	اشعهٔمجهول اشعهٔایکس	تیشکی نادیار تیشکی ئیکس

Y

یەهوە خوازی	یهوه گرایی	yahvism
یەهویزم	آیین یهوه	
دەسکەوت	بهرەمؤثر	yield
داهات	درآمد	
دەرامەت	حاصل	
بەرهەم	محصول	
سیستمی یۆگا	نظام یوگا	yoga-system

Z

دەمارگیری دەمارگرژی تەعەسوب ئازایەتی	تعصب غيرت	zeal
رۆحی زەمەن کەش و هەوای فکری	روح زمان جوّفكرى	zeit-geist
ناوچە دەڤەر مەڵبەند	منطقه ناحيه	zone
ئاژەڵ پەرستی	جانورپرستی	zoolatry
ئاژەڵ ناسی	جانورشناختی	zoological
ئاژەڵ ناسی	جانورشناسی	zoology
زەردەشتی لەسەر ئایینی زەردەشت	زردشتی	zoroastrian

زەردەشت خوازی	زردشت گرایی	zoroastrianism
ئایینی زەردەشتی	آیین زردشتی	